

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო
სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი

მონიტორინგის სისტემების გაუმჯობესება

მონიტორინგის ჩარჩოს ეროვნული ინდიკატორები, მათი შეფასების
მეთოდოლოგიები და ანგარიშების წესი

პროექტი: „ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩო – დრეული ქმედების მხარდაჭერის
პროექტი“
გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამისა (UNEP) და გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის (GEF)
მხარდაჭერით

სარჩევი

აბრევიატურები და შემოკლებები	5
შესავალი	8
ამოცანა №4-ის მოთხოვნების ასახვა დოკუმენტში	9
1. შესაბამისობის ჩარჩო.....	11
1.1. შესაბამისობა საქართველოს კანონმდებლობასთან.....	11
1.2. შესაბამისობა კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალურ ჩარჩოსთან (GBF)	13
1.3. შესაბამისობა მხარეთა კონფერენციის გადაწყვეტილებებთან.....	13
1.4. გენდერული მეინსტრიმინგი	14
1.5. შესაბამისობა ევროინტეგრაციის მოთხოვნებთან.....	14
1.6. ჰარმონიზაცია მონიტორინგის ეროვნული სისტემის არსებულ ინდიკატორებთან	15
1.7. შესაბამისობა 15/6 გადაწყვეტილებასთან – დაგეგმვის, მონიტორინგის, ანგარიშგებისა და მიმოხილვის მექანიზმები.....	16
2. გავლენის ინდიკატორების პასპორტები.....	18
მიზანი 1. ქვეყნის ტერიტორიის (ხმელეთისა და საზღვაო აკვატორიის) დაგეგმვასა და მართვაში ბიომრავალფეროვნების კომპონენტების ინტეგრირების გაუმჯობესება	
ბიომრავალფეროვნების კარგვის შესამცირებლად.....	18
პასპორტი №1. ხმელეთისა და საზღვაო აკვატორიის წილი, რომლის სივრცითი დაგეგმარება ითვალისწინებს ბიომრავალფეროვნების კომპონენტებს.....	18
მიზანი 2. დაზიანებული ეკოსისტემების ეფექტური აღდგენა	20
პასპორტი №2. დაზიანებული ეკოსისტემების წილი, რომელზეც მიმდინარეობს აღდგენის ეფექტური ღონისძიებები	20
მიზანი 3. დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ერთიანი ურთიერთდაკავშირებული ქსელის უზრუნველყოფა ბიომრავალფეროვნების ეფექტური კონსერვაციისთვის	24
პასპორტი №3. დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ფართობი (ჰა).....	25
პასპორტი №4. დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ურთიერთდაკავშირებულობის ხარისხი.....	27
მიზანი 4ა. სახეობათა კარგვისა და გადაშენების პროცესის შეჩერება	29
პასპორტი №5. სახეობათა საკონსერვაციო სტატუსი.....	29
პასპორტი №6. სახეობათა რაოდენობა, რომელზეც დაწყებულია აღდგენის ღონისძიებები	30
მიზანი 4ბ. სახეობებისა და ჯიშების გენეტიკური მრავალფეროვნების შენარჩუნება და აღდგენა	32
პასპორტი №7. სახეობებისა და ჯიშების რაოდენობა, რომელზეც დაწყებულია აღდგენის ღონისძიებები.....	32
მიზანი 4გ. ადამიანსა და გარეულ ცხოველთა სამყაროს შორის კონფლიქტების ეფექტური მართვა	36
პასპორტი №8. ადამიანსა და გარეულ ცხოველებს შორის კონფლიქტების ეფექტური მართვის მაჩვენებელი.....	36

მიზანი 5. ველური სახეობებით მდგრადი სარგებლობის, მათი უსაფრთხო მოპოვებისა და კანონიერი ვაჭრობის უზრუნველყოფა	38
პასპორტი №9. ველური სახეობის წილი ბიოლოგიურად მდგრად დონეზე მყოფი სახეობების საერთო მარაგებში	39
პასპორტი №10. ველური სახეობებით კანონიერი და უკანონო ვაჭრობის მაჩვენებლებს შორის თანაფარდობა	41
მიზანი 6. უცხო ინვაზიური სახეობების შემოსვლის პრევენცია და გავლენის შემცირება	43
პასპორტი №11. უცხო ინვაზიური სახეობების შემოსვლის იდენტიფიცირებული წყაროების რაოდენობა	43
პასპორტი №12. უცხო ინვაზიური სახეობების გავრცელების დონე	45
მიზანი 7. ნარჩენებით და ქიმიური ნივთიერებით ბიომრავალფეროვნებაზე გამოწვეული დაბინძურების ზემოქმედების შემცირება	47
პასპორტი №13. სანაპირო ეკტოროფიკაციის პოტენციალის ინდექსში საქართველოს ადგილი	47
პასპორტი №14. გარემოში პესტიციდების არასწორი გამოყენების და გადაჭარბებული გამოყენების დონე/აგრეგირებული საერთო გამოყენებული ტოქსიკურობა (ATAT)	49
პასპორტი №15. გარემოში მოხვედრილი პლასტიკისა და სახიფათო ნარჩენებით დაბინძურების წილი	52
მიზანი 8. ბიომრავალფეროვნებაზე კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ზემოქმედების შერბილება	54
პასპორტი №16. კლიმატური ცვლილებების ფონზე დაზიანებული და დეგრადირებული ჰაბიტატების ფართობი (ჰა)	54
პასპორტი №17. დეგრადირებული ჰაბიტატების აღდგენილი ფართობების წილი (ჰა)	56
პასპორტი №18. ნახშირბადის მარაგის მაჩვენებელი	58
მიზანი 9. ველური სახეობების მდგრადი მართვიდან მიღებული საზოგადოებრივი სარგებლის ზრდა	60
პასპორტი №19. ველური სახეობების მდგრადი სარგებლობით მიღებული ფინანსური და არაფინანსური სარგებლის მასშტაბი	61
მიზანი 10. ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის და მდგრადი მართვის უზრუნველყოფა სოფლის მეურნეობაში, აკვაკულტურაში, თევზჭერასა და სატყეო სექტორში	63
პასპორტი №20. სოფლის მეურნეობაში, აკვაკულტურაში, თევზჭერასა და სატყეო სექტორში მდგრადად მართული ტერიტორიების რაოდენობა/ფართობი	63
მიზანი 11. ეკოსისტემური მომსახურებების წვლილის გაზრდა, შენარჩუნება და გაძლიერება	67
პასპორტი №21. ეკოსისტემური მომსახურებების სარგებლის დონე	67
მიზანი 12. ურბანული ბიომრავალფეროვნების დაცვა, მწვანე და ლურჯ სივრცეებზე საზოგადოებრივი წვდომის გაუმჯობესება	70
პასპორტი №22. ურბანულ ტერიტორიებზე მწვანე და ლურჯო სივრცეების წილი	70
მიზანი 13. გენეტიკურ რესურსებზე და მასთან დაკავშირებულ ტრადიციულ ცოდნაზე ხელმისაწვდომობისა და მიღებული სარგებლის სამართლიანი, თანაბარი განაწილება	73
პასპორტი №23. გენეტიკურ რესურსებზე და მასთან დაკავშირებულ ტრადიციულ ცოდნაზე ხელმისაწვდომობის დონე	73
პასპორტი №24. მიღებული არაფულადი და ფულადი სარგებლის დონე	75
მიზანი 14. ბიომრავალფეროვნების საკითხების სექტორული მეინსტრიმინგი დაგეგმვისა და გადაწყვეტილების მიღების ყველა დონეზე	78

პასპორტი №25. ბიომრავალფეროვნების საკითხების ინტეგრირების წილი ყველა დონის პოლიტიკის და სტრატეგიის დოკუმენტებში	78
პასპორტი №26. ბიომრავალფეროვნების საკითხების მენისტრიმინგის დონე	81
მიზანი 15. კერძო სექტორში ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული რისკებისა და უარყოფითი ზეგავლენის შეფასების გაუმჯობესება.....	84
პასპორტი №27. კომპანიების რაოდენობა, რომლებიც ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული რისკებისა და უარყოფითი ზეგავლენის შესახებ ანგარიშგებას აწარმოებენ	84
მიზანი 16. მდგრადი მოხმარების არჩევანის ხელშეწყობა ბიომრავალფეროვნების კარგვის, ნარჩენებისა და ჭარბი მოხმარების შესამცირებლად	89
პასპორტი №28. FAO-ს სურსათის დანაკარგების ინდექსში საქართველოს ადგილის დინამიკა	89
მიზანი 17. ბიოტექნოლოგიით მიღებული სარგებლის განაწილება.....	91
პასპორტი №29. „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ კონვენციის მე-19 მუხლით გათვალისწინებული ბიოტექნოლოგიის მართვისა და მისი სარგებლის განაწილების დონე.....	92
მიზანი 18. ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სუბსიდიების შემცირება და სასარგებლო ზომების გაძლიერება.....	95
პასპორტი №30. ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სუბსიდიებისა და სხვა სტიმულების რაოდენობა, რომლებიც ექვემდებარება აღმოფხვრას, თანდათანობით გაუქმებასა და რეფორმირებას	95
პასპორტი №31. ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებისა და მდგრადი გამოყენების ხელშეწყობის მიზნით არსებული დადებითი სტიმულების რაოდენობა, მასშტაბი, შეთავაზების ინტენსივობა	98
ურთიერთგადამკვეთი საკითხების ეფექტური მართვა	101
პასპორტი №32. საზოგადოებრივი ცნობიერების დონე – საზოგადოებრივი გამოკითხვის შედეგების მიხედვით იმ მოსახლეობის წილი (%), რომელიც ბიომრავალფეროვნების დაცვას ქვეყნის უმნიშვნელოვანეს გარემოსდაცვით ან საზოგადოებრივ პრობლემებს შორის ასახელებს.	101
პასპორტი №33. ბიომრავალფეროვნების მიმართულებით ინსტიტუციური რეაგირებადობისა და უწყებათაშორისი კოორდინაციის დონე – ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის განხორციელებაში ჩართული ინსტიტუტების კოორდინაციის, თანამშრომლობისა და რეაგირების ეფექტიანობის დონე.....	104
პასპორტი №34. ფინანსური რესურსების შესაბამისობის დონე სტრატეგიით განსაზღვრული მიზნებისა და ამოცანების განხორციელების მხარდასაჭერად – სტრატეგიის განხორციელებისთვის საჭირო და რეალურად მოხილავადი ფინანსური რესურსების შესაბამისობის დონე.	107
3. ინდიკატორების შესაბამისობა ეროვნულ მიზნებთან, გლობალურ ჩარჩოსა და მონიტორინგის არსებულ სისტემასთან.....	110
3.1. შესაბამისობა ეროვნულ მიზნებთან და გლობალურ ჩარჩოსთან	110
3.2. შესაბამისობა ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემის (2012 წლის №262 ბრძანება) ინდიკატორებთან.....	123
4. ანგარიშგების მეთოდოლოგია იმ ინდიკატორებისთვის, რომელთა სრული ასახვა ამ ეტაპზე ვერ ხორციელდება მონიტორინგის ეროვნულ სისტემაში	128
4.1. ინდიკატორების ჯგუფები და ანგარიშგების მექანიზმი	128
4.2. ჯგუფების ასახვა ეროვნული ანგარიშის ფორმატში (CBD-ის გადაწყვეტილება 15/6, დანართი II)	129
5. საბაზისო და სამიზნე მაჩვენებლების შევსების წესი	131
6. მონიტორინგის ეროვნული სისტემის დანერგვის გეგმა	132
6.1. დანერგვის ეტაპები	132

6.2. ინსტიტუციური პასუხისმგებლობები	133
6.3. მონიტორინგის სისტემის დანერგვის წინაპირობები	134
6.4. მონიტორინგისა და ანგარიშგების ციკლი	134

აბრევიატურები და შემოკლებები

აბრევიატურა	სრული დასახელება
ABS	Access and Benefit-sharing – გენეტიკურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობა და სარგებლის სამართლიანი განაწილება
ARIES	Artificial Intelligence for Ecosystem Services – ეკოსისტემური მომსახურებების მოდელირების პლატფორმა
ATAT	Aggregated Total Applied Toxicity – აგრეგირებული საერთო გამოყენებული ტოქსიკურობა
BBNJ	Biodiversity Beyond National Jurisdiction – შეთანხმება ეროვნული იურისდიქციის მიღმა არსებული ტერიტორიების საზღვაო ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ
BCH	Biosafety Clearing-House – ბიოუსაფრთხოების საინფორმაციო მექანიზმი
BIOFIN	Biodiversity Finance Initiative – ბიომრავალფეროვნების ფინანსირების ინიციატივა
BSC	Black Sea Commission – შავი ზღვის კომისია
CBD	Convention on Biological Diversity – კონვენცია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ
CDP	Carbon Disclosure Project – გარემოსდაცვითი ანგარიშგების საერთაშორისო პლატფორმა
CEPA	Communication, Education and Public Awareness – კომუნიკაცია, განათლება და საზოგადოებრივი ცნობიერება
CHM	Clearing-House Mechanism – ინფორმაციის გაცვლის მექანიზმი
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora – კონვენცია გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ
COP	Conference of the Parties – მხარეთა კონფერენცია
DAD-IS	Domestic Animal Diversity Information System – შინაურ ცხოველთა მრავალფეროვნების საინფორმაციო სისტემა
DaRT	Data Reporting Tool – მონაცემთა ანგარიშგების ინსტრუმენტი
DSI	Digital Sequence Information – ციფრული თანმიმდევრობის ინფორმაცია
EEA	European Environment Agency – ევროპის გარემოს სააგენტო
ESRS	European Sustainability Reporting Standards – ევროპული მდგრადობის ანგარიშგების სტანდარტები
EU	European Union – ევროკავშირი

აბრევიატურა	სრული დასახელება
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations – გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაცია
GBF	Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework – კუნმინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩო
GBIF	Global Biodiversity Information Facility – ბიომრავალფეროვნების გლობალური საინფორმაციო ფონდი
GEF	Global Environment Facility – გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდი
GIS	Geographic Information System – გეოსაინფორმაციო სისტემა
GLIS	Global Information System on Plant Genetic Resources – მცენარეთა გენეტიკური რესურსების გლობალური საინფორმაციო სისტემა
GRI	Global Reporting Initiative – ანგარიშგების გლობალური ინიციატივა
GRIIS	Global Register of Introduced and Invasive Species – ინტროდუცირებული და ინვაზიური სახეობების გლობალური რეესტრი
ICEP	Index of Coastal Eutrophication Potential – სანაპირო ევტროფიკაციის პოტენციალის ინდექსი
IPBES	Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services – ბიომრავალფეროვნებისა და ეკოსისტემური მომსახურებების მთავრობათაშორისი სამეცნიერო-პოლიტიკური პლატფორმა
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change – კლიმატის ცვლილების მთავრობათაშორისი ექსპერტთა ჯგუფი
IRCC	Internationally Recognized Certificate of Compliance – საერთაშორისოდ აღიარებული შესაბამისობის სერტიფიკატი
IUCN	International Union for Conservation of Nature – ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირი
LULUCF	Land Use, Land-Use Change and Forestry – მიწათსარგებლობა, მიწათსარგებლობის ცვლილება და სატყეო მეურნეობა
MAT	Mutually Agreed Terms – ურთიერთშეთანხმებული პირობები
METT	Management Effectiveness Tracking Tool – დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტიანობის შეფასების ინსტრუმენტი
MRV	Measurement, Reporting and Verification – გაზომვა, ანგარიშგება და ვერიფიკაცია
MSY	Maximum Sustainable Yield – მაქსიმალური მდგრადი მოპოვება
NBSAP	National Biodiversity Strategy and Action Plan – ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა

აბრევიატურა	სრული დასახელება
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development – ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია
OECM	Other Effective Area-based Conservation Measures – სხვა ეფექტიანი ტერიტორიული კონსერვაციის ღონისძიებები
PIC	Prior Informed Consent – წინასწარი ინფორმირებული თანხმობა
PSE	Producer Support Estimate – მწარმოებელთა მხარდაჭერის შეფასება
RLI	Red List Index – წითელი ნუსხის ინდექსი
SBI	Subsidiary Body on Implementation – კონვენციის განხორციელების დამხმარე ორგანო
SBTN	Science Based Targets Network – მეცნიერებაზე დაფუძნებული სამიზნეების ქსელი
SDG	Sustainable Development Goals – მდგრადი განვითარების მიზნები
SEEA EA	System of Environmental-Economic Accounting – Ecosystem Accounting – გარემოსდაცვით-ეკონომიკური აღრიცხვის სისტემა: ეკოსისტემური აღრიცხვა
SER	Society for Ecological Restoration – ეკოლოგიური აღდგენის საზოგადოება
SFM	Sustainable Forest Management – ტყის მდგრადი მართვა
TNFD	Taskforce on Nature-related Financial Disclosures – ბუნებასთან დაკავშირებული ფინანსური ინფორმაციის გამჟღავნების სამუშაო ჯგუფი
UNEP	United Nations Environment Programme – გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამა
UNEP-WCMC	UNEP World Conservation Monitoring Centre – გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამის ბუნების დაცვის მონიტორინგის მსოფლიო ცენტრი
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime – გაეროს ნარკოტიკებისა და დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ოფისი
WDPA	World Database on Protected Areas – დაცული ტერიტორიების მსოფლიო მონაცემთა ბაზა
WIEWS	World Information and Early Warning System on Plant Genetic Resources – მცენარეთა გენეტიკური რესურსების მსოფლიო საინფორმაციო და ადრეული გაფრთხილების სისტემა
სგმ	სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება
სსიპ	საჯარო სამართლის იურიდიული პირი

შესავალი

„ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩო – ადრეული ქმედების მხარდაჭერის პროექტის“ ტექნიკური დავალების №4 ამოცანაში მითითებული მოთხოვნების შესაბამისად, წინამდებარე ანგარიშში წარმოდგენილია ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიის მონიტორინგისა და შეფასების ჩარჩოს ეროვნული ინდიკატორები, მათი შეფასების მეთოდოლოგიები და ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიით გათვალისწინებული მიზნების შესრულების გავლენის ინდიკატორების პასპორტები. ამასთან, ანგარიშში წარმოდგენილია ანგარიშგების მეთოდოლოგია იმ ინდიკატორებისთვის, რომლებიც ვერ აისახება მონიტორინგის ეროვნულ სისტემაში, აგრეთვე მონიტორინგის ეროვნული სისტემის დანერგვის გეგმა.

დოკუმენტი შემუშავებულია საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 20 დეკემბრის №629 დადგენილების – „პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავების, მონიტორინგისა და შეფასების წესის დამტკიცების შესახებ“, საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის 2012 წლის 18 დეკემბრის №262 ბრძანების – „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემის ინდიკატორების, მათი აღწერის მეთოდოლოგიებისა და წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე“, აგრეთვე კუნმინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework – GBF) მონიტორინგის ჩარჩოს შესახებ მიღებული 15/5 და 16/31 გადაწყვეტილებების მოთხოვნების შესაბამისად.

ინდიკატორების პასპორტების შემუშავების მიზნებია:

- შედეგზე ორიენტირებული დაგეგმვის პროცესის უზრუნველყოფა;
- გრძელვადიანი და საშუალოვადიანი შედეგების გაზომვის ინსტრუმენტების შემუშავება;
- მონიტორინგისა და შეფასების პროცესის გამარტივება;
- მიღწეული პროგრესის ობიექტურად და გამჭვირვალედ შეფასება;
- პოლიტიკის დაგეგმვის პროცესის ინსტიტუციური მეხსიერების უზრუნველყოფა.

ინდიკატორების პასპორტები მოიცავს თითოეული ინდიკატორის შესახებ დეტალურ ინფორმაციას, მათ შორის ინდიკატორის აღწერას, შეფასების მეთოდოლოგიას, მონაცემთა წყაროებს, მონაცემთა შეგროვების პერიოდულობას, პასუხისმგებელ უწყებებსა და სხვა აუცილებელ ინფორმაციას. თითოეული პასპორტი შემუშავებულია შესაბამისი გავლენის ინდიკატორისთვის.

მონიტორინგის სისტემის გაუმჯობესების სამუშაო პროცესი განხორციელდა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტთან და გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრთან შეთანხმებით, ასევე პროექტის განხორციელების პროცესში სხვადასხვა დაინტერესებულ მხარესთან გამართული შეხვედრების შედეგად მიღებული ინფორმაციის გათვალისწინებით.

ბიომრავალფეროვნების რეგულარული მონიტორინგი და მტკიცებულებებზე დაფუძნებული შეფასება უზრუნველყოფს ეროვნული სტრატეგიით განსაზღვრული მიზნებისა და ამოცანების მიღწევის, აგრეთვე სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელების პროგრესის შეფასებას. აღნიშნული წარმოადგენს ინფორმირებული და სამართლიანი

გადაწყვეტილებების მიღების, ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფის, რესურსების ეფექტიანი განაწილებისა და პოლიტიკის განხორციელების პროცესის ეფექტიანი მართვის საფუძველს.

ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის (National Biodiversity Strategy and Action Plan – NBSAP) განხორციელებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის შეგროვებას, რეგულარული სტატუს-ანგარიშების, პროგრეს-ანგარიშებისა და მონიტორინგის წლიური ანგარიშების მომზადების კოორდინაციას უზრუნველყოფს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო სხვა უწყებებთან თანამშრომლობით. სამინისტროს კოორდინაციით მომზადდება პროგრეს-ანგარიშები, მონიტორინგის წლიური ანგარიშები, აგრეთვე შუალედური და საბოლოო შეფასების ანგარიშები შესაბამისი განმახორციელებელი უწყებების მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციის საფუძველზე. სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული ღონისძიებების განხორციელების სტატუსი შეფასდება პოლიტიკის დაგეგმვის, მონიტორინგისა და შეფასების პრინციპების შესაბამისად, ხოლო შეფასების შედეგები გათვალისწინებული იქნება შემდგომი სამოქმედო გეგმებისა და საჭიროების შემთხვევაში, სტრატეგიის განახლების პროცესში.

წარმოდგენილი დოკუმენტი მოიცავს:

- ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიის მონიტორინგისა და შეფასების ჩარჩოს ეროვნულ ინდიკატორებსა და მათი შეფასების მეთოდოლოგიას (ინდიკატორების პასპორტები);
- ანგარიშების მეთოდოლოგიას იმ ინდიკატორებისთვის, რომლებიც ვერ აისახება მონიტორინგის ეროვნულ სისტემაში;
- საბაზისო და სამიზნე მაჩვენებლების შევსების წესს;
- მონიტორინგის ეროვნული სისტემის დანერგვის გეგმას.

ამოცანა №4-ის მოთხოვნების ასახვა დოკუმენტში

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია, თუ დოკუმენტის რომელ ნაწილში აისახება ტექნიკური დავალების №4 ამოცანით განსაზღვრული თითოეული მოთხოვნა

ამოცანა №4-ის მოთხოვნა	ასახვა დოკუმენტში
მონიტორინგის ჩარჩოს ეროვნული ინდიკატორების შემუშავება 15/5 გადაწყვეტილების შესაბამისად	თავი 2 – ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიის ეროვნული მიზნისა და ურთიერთგადამკვეთი საკითხებისთვის შემუშავებული გავლენის ინდიკატორის პასპორტები
ინდიკატორების შეფასების მეთოდოლოგიების შემუშავება	თითოეული ინდიკატორის პასპორტის ველი „მეთოდოლოგია“, რომელიც მოიცავს გაანგარიშების მეთოდს, ფორმულას, მონაცემთა წყაროებსა და შეზღუდვებს
ანგარიშების მეთოდოლოგიის შემუშავება იმ ინდიკატორებისთვის,	თავი 4 – ინდიკატორების კლასიფიკაცია ა, ბ და გ ჯგუფებად და გ ჯგუფის ინდიკატორების ანგარიშების მეთოდოლოგია

ამოცანა №4-ის მოთხოვნა	ასახვა დოკუმენტში
რომლებიც ვერ აისახება მონიტორინგის ეროვნულ სისტემაში	
სამუშაო პროცესის ჰარმონიზება მონიტორინგის ეროვნული სისტემის არსებულ ინდიკატორებთან	ქვეთავი 1.6 და ქვეთავი 3.2 (შესაბამისობა საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის 2012 წლის №262 ბრძანებით დამტკიცებულ ინდიკატორებთან); თავი 4 (ა და ბ ჯგუფის ინდიკატორების დაკავშირება მოქმედ ეროვნულ სისტემასთან); თავი 6 (დანერგვის ეტაპები და წინაპირობები)
ჰარმონიზება 15/5 და 16/31 გადაწყვეტილებებთან	ქვეთავები 1.2 და 1.3; თითოეული ინდიკატორის პასპორტის ველი „წყაროები“
საქართველოს მთავრობის №629 დადგენილებასთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა	ქვეთავი 1.1 და ინდიკატორების პასპორტების ერთიანი სტრუქტურა
ჩასაბარებელი დოკუმენტი – მონიტორინგის ეროვნული სისტემის დანერგვის გეგმა	თავი 6
შეთანხმება ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტთან და გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრთან	შესავალი; ქვეთავი 6.2 – ინსტიტუციური პასუხისმგებლობები

1. შესაბამისობის ჩარჩო

წინამდებარე დოკუმენტი შემუშავებულია ეროვნული და საერთაშორისო მოთხოვნების ერთდროული დაცვით. ქვემოთ აღწერილია ის სამართლებრივი და მეთოდოლოგიური ჩარჩო, რომელთან შესაბამისობაშიც არის მოყვანილი ინდიკატორების პასპორტები და ანგარიშების სისტემა.

1.1. შესაბამისობა საქართველოს კანონმდებლობასთან

წინამდებარე დოკუმენტი მომზადებულია საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 20 დეკემბრის №629 დადგენილებით დამტკიცებული „პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავების, მონიტორინგისა და შეფასების წესის“ შესაბამისად.

დადგენილების მიხედვით, ინდიკატორის პასპორტი წარმოადგენს თითოეული გავლენის ინდიკატორის ტექნიკური ხასიათის დოკუმენტს, რომელიც მოიცავს ინდიკატორის განსაზღვრებას, გამოთვლის მეთოდოლოგიას, დადასტურების წყაროებს, საბაზისო და სამიზნე მაჩვენებლებს, პასუხისმგებელ უწყებებსა და ანგარიშების სიხშირეს. ამასთან, ინდიკატორის პასპორტი არ წარმოადგენს სტრატეგიის შემადგენელ ნაწილს და სტრატეგიას ერთვის დანართის სახით.

თითოეული პასპორტი აგებულია დადგენილების №3 დანართით დამტკიცებული შაბლონის შესაბამისად და მოიცავს ცხრა ველს: ინდიკატორის დასახელებას, ტიპს, კავშირს სტრატეგიის მიზანთან, აღწერას, დადასტურების წყაროს, პასუხისმგებელ უწყებას, მონაცემთა შეგროვების სიხშირეს, მეთოდოლოგიასა და მაჩვენებლების ცხრილს. ამასთან, შაბლონით გათვალისწინებულ ველებს დამატებულია „წყაროების“ ველი, რომელშიც მითითებულია ინდიკატორის შეფასებისას გამოყენებული მეთოდოლოგიური დოკუმენტები.

დოკუმენტის მომზადებისას ასევე უზრუნველყოფილია №629 დადგენილებით განსაზღვრული შემდეგი მოთხოვნების შესრულება:

- თითოეული მიზნისთვის განსაზღვრულია ერთიდან სამამდე გავლენის ინდიკატორი;
- თითოეული მიზანი და შესაბამისი ინდიკატორი დაკავშირებულია მდგრადი განვითარების შესაბამის მიზნებთან;
- საერთაშორისო რეიტინგებზე დაფუძნებული ინდიკატორებისთვის შესწავლილია მათი გაანგარიშების მეთოდოლოგია და პასპორტებში ასახულია მეთოდოლოგიის ცვლილებასთან დაკავშირებული შესაძლო რისკები;
- ურთიერთგადამკვეთ საკითხებს, მათ შორის გენდერულ თანასწორობას, ეთნობა ცალკე ინდიკატორები და საჭიროების შემთხვევაში, გათვალისწინებულია მონაცემთა შესაბამისი დაშლა.

№	№629 დადგენილებით განსაზღვრული წელი	სავალდებულო	ასახვა წინამდებარე დოკუმენტში
1	ინდიკატორის დასახელება	სავალდებულო	ასახულია ყველა პასპორტში; დასახელება იდენტურია ეროვნული სტრატეგიის ლოგიკურ ჩარჩოში გამოყენებული ფორმულირების.
2-3	ინდიკატორის ტიპი (გავლენის / ამოცანის შედეგის)	სავალდებულო	ყველა პასპორტი შემუშავებულია გავლენის ინდიკატორისთვის; ამოცანის შედეგის ინდიკატორების პასპორტები შემუშავდება მომდევნო ეტაპზე.
4	ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	სავალდებულო	ასახულია ყველა პასპორტში; გამოყენებულია ეროვნული სტრატეგიით განსაზღვრული მიზნებისა და ამოცანების ფორმულირებები.
5	ინდიკატორის აღწერა	სავალდებულო	ასახულია; მოიცავს ინდიკატორის შინაარსის, დანიშნულებისა და გაზომვის ობიექტის აღწერას.
6	დადასტურების წყარო	სავალდებულო	ასახულია; მითითებულია მონაცემთა წყაროები და მათი მოპოვების საშუალებები.
7	მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	სავალდებულო	ასახულია; განსაზღვრულია მონაცემთა შეგროვებასა და ანგარიშგებაზე პასუხისმგებელი უწყება.
8	მონაცემების შეგროვების სიხშირე	არასავალდებულო	ასახულია ყველა პასპორტში.
9	მეთოდოლოგია	სავალდებულო	ასახულია; რაოდენობრივი ინდიკატორებისთვის წარმოდგენილია გაანგარიშების ფორმულა, ხოლო ხარისხობრივი ინდიკატორებისთვის – შეფასების მეთოდოლოგია.
10-11	საბაზისო წელი და საბაზისო მაჩვენებელი	სავალდებულო	ველები დატოვებულია შესავსებად; მათი შევსების წესი განსაზღვრულია მე-5 თავში.
12-13	შუალედური წელი და შუალედური სამიზნე მაჩვენებელი	არასავალდებულო	გავლენის ინდიკატორებისთვის შუალედური სამიზნე მაჩვენებლების განსაზღვრა განხორციელდება ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიის საბოლოო დამტკიცების პროცესში, საქართველოს მთავრობის №629 დადგენილების მოთხოვნების შესაბამისად.

№	№629 დადგენილებით განსაზღვრული წელი	სავალდებულო	ასახვა წინამდებარე დოკუმენტში
14-15	საბოლოო წელი და საბოლოო სამიზნე მაჩვენებელი	სავალდებულო	ველები დატოვებულია შესავსებად; მათი შევსების წესი განსაზღვრულია მე-5 თავში.

1.2. შესაბამისობა კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალურ ჩარჩოსთან (GBF)

ეროვნული ინდიკატორები შემუშავებულია კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს მონიტორინგის ჩარჩოს გათვალისწინებით, რომელიც დამტკიცებულია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის (Convention on Biological Diversity – CBD) მხარეთა კონფერენციის 15/5 გადაწყვეტილებით და განახლებულია 16/31 გადაწყვეტილებით.

ეროვნული ინდიკატორების შემუშავებისას გათვალისწინებული იქნა გლობალური მონიტორინგის ჩარჩოს სტრუქტურა, ინდიკატორების შეფასების ზოგადი მეთოდოლოგიური მიდგომები და ეროვნული კონტექსტი, მათ შორის არსებული მონაცემების ხელმისაწვდომობა და ეროვნული მონიტორინგის სისტემის შესაძლებლობები.

ჰარმონიზაცია განხორციელდა შემდეგი პრინციპების საფუძველზე:

- ეროვნული ინდიკატორები დაკავშირებულია კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს შესაბამის მიზნებთან;
- ინდიკატორების შეფასების მეთოდოლოგიების შემუშავებისას გათვალისწინებულია გლობალური მონიტორინგის ჩარჩოს შესაბამისი მეთოდოლოგიური მიდგომები;
- თითოეული ინდიკატორის პასპორტში მითითებულია ინდიკატორის შეფასებისას გამოყენებული ძირითადი საერთაშორისო და ეროვნული მეთოდოლოგიური წყაროები;
- ეროვნული ინდიკატორები შემუშავებულია ისე, რომ უზრუნველყოფდეს როგორც ეროვნული მონიტორინგისა და შეფასების პროცესის მხარდაჭერას, ისე საერთაშორისო ანგარიშგებისთვის საჭირო ინფორმაციის ეტაპობრივად დაგროვებას.

1.3. შესაბამისობა მხარეთა კონფერენციის გადაწყვეტილებებთან

მონიტორინგის სისტემა შემუშავებულია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის მხარეთა კონფერენციის შესაბამისი გადაწყვეტილებების გათვალისწინებით. ქვემოთ წარმოდგენილია ის გადაწყვეტილებები, რომელთა დებულებები გათვალისწინებულია ეროვნული მონიტორინგის ჩარჩოს, ინდიკატორების პასპორტებისა და ანგარიშგების მეთოდოლოგიის შემუშავების პროცესში.

გადაწყვეტილება	შინაარსი	ასახვა მონიტორინგის სისტემაში
15/4	კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩო	მითითებულია შესაბამისი კუნძინ-მონრეალის გლობალური მიზნები და მათი შესაბამისობა ეროვნულ მიზნებთან.
15/5	კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს მონიტორინგის ჩარჩო	გამოყენებულია ეროვნული ინდიკატორებისა და მათი შეფასების მეთოდოლოგიების შემუშავებისა და ჰარმონიზაციის პროცესში.
15/6	დაგეგმვის, მონიტორინგის, ანგარიშგებისა და მიმოხილვის მექანიზმები	გათვალისწინებულია ანგარიშგების მეთოდოლოგიის შემუშავებისას.
15/7	რესურსების მობილიზაცია	გათვალისწინებულია ფინანსურ რესურსებთან დაკავშირებული ინდიკატორების შემუშავებისას.
15/8	შესაძლებლობების გაძლიერება, ტექნიკური და სამეცნიერო თანამშრომლობა	გათვალისწინებულია ინსტიტუციურ შესაძლებლობებთან დაკავშირებული ინდიკატორების შემუშავებისას.
15/11	გენდერის სამოქმედო გეგმა	გათვალისწინებულია გენდერული ასპექტების ინტეგრირებისას (იხ. ქვეთავი 1.4).
16/31	კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს მონიტორინგის ჩარჩოს განახლება	გამოყენებულია მონიტორინგის ჩარჩოსა და ეროვნული ინდიკატორების საბოლოო ჰარმონიზაციის პროცესში.

1.4. გენდერული მეინსტრიმინგი

ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის მხარეთა კონფერენციის 15/11 გადაწყვეტილებით დამტკიცებული გენდერული სამოქმედო გეგმისა და საქართველოს მთავრობის №629 დადგენილების მოთხოვნების გათვალისწინებით, წინამდებარე დოკუმენტის შემუშავებისას გათვალისწინებულია გენდერული ასპექტების ინტეგრირების პრინციპი.

გენდერული განზომილება აისახება იმ ინდიკატორებში, სადაც ეს რელევანტურია ინდიკატორის შინაარსისა და მონაცემთა ხელმისაწვდომობის გათვალისწინებით. საჭიროების შემთხვევაში, შეფასებისა და ანგარიშგების პროცესში შესაძლებელია მონაცემების შესაბამისი დაშლისა და გენდერული ასპექტების გათვალისწინება.

1.5. შესაბამისობა ევროინტეგრაციის მოთხოვნებთან

წინამდებარე დოკუმენტის შემუშავებისას გათვალისწინებულია ევროკავშირის ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული შესაბამისი სამართლებრივი და პოლიტიკის

ჩარჩოები, სადაც ეს რელევანტურია ეროვნული მონიტორინგის სისტემის განვითარებისთვის. მათ შორის გათვალისწინებულია უცხო ინვაზიური სახეობების შესახებ რეგულაცია და გარემოსდაცვით სფეროში მოქმედი შესაბამისი ევროკავშირის მოთხოვნები.

აღნიშნული მიდგომა ხელს უწყობს ეროვნული მონიტორინგის სისტემის ეტაპობრივ დაახლოებას ევროკავშირის ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკისა და ანგარიშგების პრაქტიკასთან.

1.6. ჰარმონიზაცია მონიტორინგის ეროვნული სისტემის არსებულ ინდიკატორებთან

ტექნიკური დავალების №4 ამოცანის შესაბამისად, წინამდებარე დოკუმენტის შემუშავებისას გათვალისწინებული იქნა მონიტორინგის ეროვნული სისტემის არსებული ინდიკატორები და შეფასდა მათი შესაბამისობა წინამდებარე დოკუმენტით შემოთავაზებულ ეროვნულ მონიტორინგის ჩარჩოსთან.

ბიოლოგიური მრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემა ეროვნულ დონეზე დამტკიცებულია საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის 2012 წლის 18 დეკემბრის №262 ბრძანებით „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემის ინდიკატორების, მათი აღწერის მეთოდოლოგიებისა და წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე“. ბრძანების დანართი №1 განსაზღვრავს მონიტორინგის სისტემის წარმოების წესს, ხოლო დანართი №2 – ინდიკატორებსა და მათი აღწერის მეთოდოლოგიებს.

№262 ბრძანებით დამტკიცებული მონიტორინგის სისტემა ეფუძნება ისეთ მოდელს, რომელიც მოიცავს ზეწოლის, მდგომარეობისა და საპასუხო ქმედებების ინდიკატორებს.

წინამდებარე დოკუმენტის შემუშავებისას ჰარმონიზაცია განხორციელდა შემდეგი პრინციპების საფუძველზე:

- არსებული ინდიკატორების შესაბამისობის შეფასება – №262 ბრძანებით განსაზღვრული ინდიკატორები შედარებულია წინამდებარე დოკუმენტში წარმოდგენილ ეროვნულ ინდიკატორებთან, ხოლო მათი შესაბამისობა ასახულია ქვეთავში 3.2;
- მონაცემთა წყაროების თანმიმდევრულობის უზრუნველყოფა – იმ შემთხვევებში, როდესაც №262 ბრძანებით განსაზღვრულია კონკრეტული მონაცემთა წყაროები, შესაძლებლობის ფარგლებში გამოყენებულია იგივე ან შესაბამისი მონაცემთა წყაროები, რაც ხელს უწყობს მონაცემთა შედარებადობის უზრუნველყოფას;
- არსებული და ახალი ინდიკატორების ურთიერთკავშირის ასახვა – იმ შემთხვევებში, როდესაც ახალი ეროვნული ინდიკატორი სრულად არ შეესაბამება №262 ბრძანებით განსაზღვრულ ინდიკატორს, შესაბამისობა აღწერილია შესაბამისობის ცხრილში;
- ახალი მოთხოვნების ინტეგრირება – ეროვნულ მონიტორინგის ჩარჩოში გათვალისწინებულია კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოდან გამომდინარე ის მიმართულებები, რომლებიც არ იყო ასახული №262 ბრძანებით დამტკიცებულ მონიტორინგის სისტემაში.

1.7. შესაბამისობა 15/6 გადაწყვეტილებასთან – დაგეგმვის, მონიტორინგის, ანგარიშგებისა და მიმოხილვის მექანიზმები

ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის მხარეთა კონფერენციის 15/6 გადაწყვეტილებით დამტკიცებულია დაგეგმვის, მონიტორინგის, ანგარიშგებისა და მიმოხილვის გაძლიერებული მრავალგანზომილებიანი მიდგომა. აღნიშნული გადაწყვეტილება განსაზღვრავს ეროვნულ სტრატეგიებთან, მონიტორინგთან, ანგარიშგებასა და გლობალურ მიმოხილვასთან დაკავშირებულ ძირითად მოთხოვნებს, მათ შორის ეროვნული ანგარიშგების, ინდიკატორების გამოყენების, შესაძლებლობების ეტაპობრივი განვითარების, მონაცემთა მართვისა და საერთაშორისო თანამშრომლობის მიმართულებებს.

ქვემოთ წარმოდგენილია, თუ როგორ არის 15/6 გადაწყვეტილების ძირითადი მოთხოვნები ასახული წინამდებარე დოკუმენტში.

15/6 გადაწყვეტილების მოთხოვნა	ასახვა წინამდებარე დოკუმენტში
პუნქტები 8 და 13 – ეროვნულ დაგეგმვასა და ანგარიშგებაში გამოყენებულ იქნეს გლობალური მონიტორინგის ჩარჩოს ინდიკატორები, ეროვნული შესაძლებლობებისა და ხელმისაწვდომი მონაცემების გათვალისწინებით	თავი 2 – ინდიკატორების პასპორტები; ქვეთავი 3.1 – ეროვნული ინდიკატორების შესაბამისობა კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს მონიტორინგის ჩარჩოსთან.
პუნქტი 13 – ინდიკატორების ეტაპობრივი დანერგვისა და შესაძლებლობების განვითარების უზრუნველყოფა	თავი 4 – ინდიკატორების კლასიფიკაცია და მათი გამოყენების მიდგომები; პასპორტების მეთოდოლოგიური ნაწილი.
პუნქტი 11 – ეროვნული ანგარიშგების მომზადებისა და წარდგენის ციკლი	ქვეთავი 6.4 – მონიტორინგისა და ანგარიშგების ციკლი.
პუნქტი 12 და დანართი II – თანამშრომლობა სხვა საერთაშორისო ანგარიშგების პროცესებთან	შესაბამის ადგილებში გათვალისწინებულია მდგრადი განვითარების მიზნებთან კავშირი და სხვა საერთაშორისო პროცესებთან შესაბამისობა; იხ. აგრეთვე ქვეთავები 1.3 და 6.4.
პუნქტი 14 – რაოდენობრივი და, საჭიროების შემთხვევაში, ხარისხობრივი ინფორმაციის გამოყენება	შესაბამისი ინდიკატორების შეფასების მეთოდოლოგიები და ანგარიშგების მიდგომები აღწერილია ინდიკატორების პასპორტებსა და ქვეთავ 6.4-ში.
პუნქტი 4 – გენდერული სამოქმედო გეგმის გათვალისწინება	ქვეთავი 1.4 – გენდერული ასპექტების ინტეგრირება.
დანართი I, პუნქტი 6(გ) – მონაცემთა შეგროვებასა და ანგარიშგებაზე პასუხისმგებელი უწყებების განსაზღვრა	ინდიკატორების პასპორტების შესაბამისი ველები; ქვეთავები 6.2 და 6.3.
დანართი II – ეროვნული ანგარიშგებისას მონაცემთა წყაროებისა და ხელმისაწვდომობის ასახვა	თავი 4 – ინდიკატორების კლასიფიკაცია და ანგარიშგების მიდგომები.

15/6 გადაწყვეტილების მოთხოვნა	ასახვა წინამდებარე დოკუმენტში
დანართი II – შესაბამისი გადაწყვეტილებების განხორციელების შესახებ ინფორმაციის წარმოდგენა	შესაბამისი ინდიკატორები და ანგარიშების მიდგომები ასახულია წინამდებარე დოკუმენტის შესაბამის თავებსა და ქვეთავებში.

2. გავლენის ინდიკატორების პასპორტები

წინამდებარე თავი მოიცავს ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიის მონიტორინგისა და შეფასების ჩარჩოს ეროვნულ ინდიკატორებსა და მათი შეფასების მეთოდოლოგიებს, რომლებიც წარმოდგენილია 34 გავლენის ინდიკატორის პასპორტის სახით. ინდიკატორების პასპორტები დანომრილია თანმიმდევრულად, ხოლო შესაბამისი ნომრები გამოყენებულია წინამდებარე დოკუმენტის მე-3 და მე-4 თავებში წარმოდგენილ შესაბამისობისა და კლასიფიკაციის ცხრილებში.

მიზანი 1. ქვეყნის ტერიტორიის (ხმელეთისა და საზღვაო აკვატორიის) დაგეგმვასა და მართვაში ბიომრავალფეროვნების კომპონენტების ინტეგრირების გაუმჯობესება
ბიომრავალფეროვნების კარგვის შესამცირებლად

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 14.2, 15.1, 15.2, 15.5, 15.9

გავლენის ინდიკატორი:

- ხმელეთისა და საზღვაო აკვატორიის წილი, რომლის სივრცითი დაგეგმარება ითვალისწინებს ბიომრავალფეროვნების კომპონენტებს

პასპორტი №1. ხმელეთისა და საზღვაო აკვატორიის წილი, რომლის სივრცითი დაგეგმარება ითვალისწინებს ბიომრავალფეროვნების კომპონენტებს

ინდიკატორის დასახელება	ხმელეთისა და საზღვაო აკვატორიის წილი, რომლის სივრცითი დაგეგმარება ითვალისწინებს ბიომრავალფეროვნების კომპონენტებს
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ქვეყნის ტერიტორიის (ხმელეთისა და საზღვაო აკვატორიის) დაგეგმვასა და მართვაში ბიომრავალფეროვნების კომპონენტების ინტეგრირების გაუმჯობესება ბიომრავალფეროვნების კარგვის შესამცირებლად
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი გამოიყენება ქვეყნის გარემოსდაცვითი პოლიტიკისა და სივრცითი განვითარების ინტეგრაციის ხარისხის შეფასებისათვის. სივრცითი დაგეგმარება უნდა ეფუძნებოდეს ისეთ გადაწყვეტილებებს, რომლებიც უზრუნველყოფს როგორც სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას, ისე ბუნებრივი გარემოს, ეკოსისტემებისა და ბიომრავალფეროვნების დაცვას. ინდიკატორი ასახავს იმ ფართობის წილს, სადაც ოფიციალურად დამტკიცებულ სივრცით გეგმებში უკვე ინტეგრირებულია ბიომრავალფეროვნების პრინციპები. წინამდებარე მეთოდოლოგიის ფარგლებში, გეგმა ასეთად ჩაითვლება მეთოდოლოგიით განსაზღვრული სამი კრიტერიუმის საფუძველზე. ინდიკატორის ცვლილება დროში გვამდევს სურათს, თუ როგორ ვითარდება ქვეყნის სივრცითი პოლიტიკა და იზრდება თუ არა ის ფართობი, სადაც ბიომრავალფეროვნების პრინციპები რეალურად არის ინტეგრირებული.

	ინდიკატორი აფასებს როგორც ტერიტორიის იმ წილს, რომელიც ექვემდებარება სივრცით დაგეგმარებას, ისე ბიომრავალფეროვნების პრინციპების ინტეგრირების ხარისხს ქვეყნის სივრცით პოლიტიკაში. ამ მიზნით ინდიკატორი ორ დონეზე იზომება: ძირითადი მაჩვენებელი აჩვენებს იმ ფართობს, სადაც გათვალისწინებულია ბიომრავალფეროვნების პრინციპები, ხოლო დამატებითი მაჩვენებელი კი იმ ფართობს, სადაც ინტეგრაცია სრულია და ეყრდნობა აღსრულებად შეზღუდვებს. ხმელეთისა და საზღვაო აკვატორიის მაჩვენებლები გამოითვლება ცალ-ცალკე, ვინაიდან მათი დაგეგმარების რეჟიმი და უფლებამოსილი უწყებები განსხვავებულია. ინდიკატორი დაკავშირებულია საქართველოს მიერ კუნძულო-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს პირველი მიზნის (მიზანი 1) და მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG 15.9 და 14.2) განხორციელების მონიტორინგთან.
დადასტურების წყარო	• დამტკიცებული სივრცითი მოწყობის გეგმები (საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო); • გეგმების რეესტრი და სივრცითი მონაცემები (სსიპ სივრცითი და ქალაქთმშენებლობითი განვითარების სააგენტო); • მუნიციპალიტეტების სივრცითი მოწყობისა და გენერალური გეგმები (ადგილობრივი თვითმმართველობები); • დაცული ტერიტორიებისა და ტყის ფონდის ტერიტორიული და მართვის გეგმები (სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო, სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო); • საზღვაო სივრცითი დაგეგმარების დოკუმენტაცია; • სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების (სგშ) დასკვნები შესაბამის გეგმებზე.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	3-5 წელი
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ინდიკატორი გამოითვლება როგორც პროცენტული წილი საერთო ფართობის მიმართ, სადაც დამტკიცებულ გეგმებში ინტეგრირებულია ბიომრავალფეროვნების დაცვის პრინციპები. გამოთვლის ლოგიკა ეფუძნება შემდეგ თანაფარდობას: ბიომრავალფეროვნებაზე ორიენტირებული გეგმებით დაფარული ტერიტორიის ფართობი იყოფა ხმელეთის ან ზღვის მთელ ფართობზე და მიღებული შედეგი წარმოდგენილია პროცენტულად. წინამდებარე მეთოდოლოგიის ფარგლებში, გეგმა ჩაითვლება ბიომრავალფეროვნებაზე ორიენტირებულად, თუ აკმაყოფილებს შემდეგი სამი კრიტერიუმიდან სულ მცირე ორს: (1) გამოყენებულია ბიომრავალფეროვნების სივრცითი მონაცემები; (2) გამოყოფილია ეკოლოგიური თვალსაზრისით მგრძნობიარე ზონები; (3) ამ ზონებზე დადგენილია აღსრულებადი შეზღუდვები. თუ გეგმა აკმაყოფილებს სამივე

	კრიტერიუმს, იგი ითვლება სრული ინტეგრაციის მქონედ. თითოეულ კრიტერიუმზე მიეთითება გეგმის ის ნაწილი, რომელიც მას ადასტურებს. ინდიკატორის ფორმულა: ძირითადი მაჩვენებელი (%) = (ბიომრავალფეროვნებაზე ორიენტირებული გეგმებით დაფარული ფართობი ÷ ხმელეთის ან ზღვის საერთო ფართობი) × 100 დამატებითი მაჩვენებელი (%) = (სრული ინტეგრაციის მქონე გეგმებით დაფარული ფართობი ÷ ხმელეთის ან ზღვის საერთო ფართობი) × 100 ორივე მაჩვენებელი გამოითვლება ცალ-ცალკე ხმელეთისა და საზღვაო აკვატორიისთვის. გეგმების გადაფარვის შემთხვევაში ფართობი აღირიცხება ერთხელ. შეზღუდვები. სივრცითი გეგმების ნაწილი ერთიან ციფრულ ფორმატში არ არის ხელმისაწვდომი, რაც პირველ საანგარიშო ციკლში დათვლის სისრულეს შეზღუდავს. საზღვაო სივრცითი დაგეგმარების სისტემა ჩამოყალიბების ეტაპზეა, რის გამოც საზღვაო მაჩვენებლის საბაზისო მნიშვნელობა შესაძლოა ნულთან ახლოს იყოს, რაც შესაძლოა აისახოს ინდიკატორის საბაზისო მნიშვნელობაზე.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• United Nations (2015). Sustainable Development Goals – target 15.9 and indicator 15.9.1; target 14.2. New York: UN. • CBD (2022). Decision 15/4. Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework, Target 1. • CBD (2022). Decision 15/5. Monitoring framework for the Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. • UNESCO/IOC (2021). Marine Spatial Planning: A Step-by-Step Approach toward Ecosystem-based Management. Paris. • UNEP-WCMC (2023). Protected Planet and OECM Database. Cambridge. • საქართველოს კანონი „სივრცითი დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსი“.			

მიზანი 2. დაზიანებული ეკოსისტემების ეფექტური აღდგენა

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 6.6, 14.2, 15.1, 15.3

გავლენის ინდიკატორი:

- დაზიანებული ეკოსისტემების წილი, რომელზეც მიმდინარეობს აღდგენის ეფექტური ღონისძიებები

პასპორტი №2. დაზიანებული ეკოსისტემების წილი, რომელზეც მიმდინარეობს აღდგენის ეფექტური ღონისძიებები

ინდიკატორის დასახელება	დაზიანებული ეკოსისტემების წილი, რომელზეც მიმდინარეობს აღდგენის ეფექტური ღონისძიებები
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	დაზიანებული ეკოსისტემების ეფექტური აღდგენა
ინდიკატორის აღწერა	ეკოსისტემების აღდგენა განისაზღვრება როგორც დეგრადაციის შეჩერებისა და შექცევადობის პროცესი, რომლის შედეგად უმჯობესდება ეკოსისტემური მომსახურებები და აღდგება ბიომრავალფეროვნება. ეკოსისტემების აღდგენა მოიცავს ფართო სპექტრს, რომელიც დამოკიდებულია ადგილობრივ პირობებზე. გლობალური ბიომრავალფეროვნების ჩარჩოს შესაბამისად, ეკოსისტემების აღდგენა შეიძლება ითვალისწინებდეს გარდაქმნილი ტერიტორიების აღდგენას ბუნებრივ მდგომარეობამდე, დეგრადირებული ბუნებრივი ტერიტორიების ეკოლოგიური მთლიანობის გაუმჯობესებას, აგრეთვე გარდაქმნილი და დეგრადირებული ტერიტორიების (მაგ., დეგრადირებული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების) რეაბილიტაციას მათი პროდუქტიულობისა და ეკოლოგიური მთლიანობის გასაუმჯობესებლად. ინდიკატორი ასახავს დაზიანებული ეკოსისტემების იმ წილს, რომელზეც აღდგენითი ღონისძიებები მიმდინარეობს ან დასრულებულია და ექვემდებარება მონიტორინგს. აღდგენითი ღონისძიება ეფექტურად მიიჩნევა იმ შემთხვევაში, თუ იგი სცილდება დაგეგმვის ან ვალდებულების აღების ეტაპს. ინდიკატორის მნიშვნელოვანი განისაზღვრება დეგრადირებული ეკოსისტემების შეფასების სისტემის საფუძველზე, რომლის განვითარებაც გათვალისწინებულია ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიის ამოცანებით 2.1 და 2.2.
დადასტურების წყარო	• სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მიერ გამოქვეყნებული ყოველწლიური ანგარიში; • სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიერ გამოქვეყნებული ყოველწლიური ანგარიში; • სსიპ აჭარის სატყეო სააგენტოს მიერ გამოქვეყნებული ყოველწლიური ანგარიში; • სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს საზღვაო და წყლის ეკოსისტემების მონიტორინგის მონაცემები; • მდინარეთა აუზების მართვის გეგმების ფარგლებში განხორციელებული აღდგენითი ღონისძიებების ანგარიშები; • დეგრადირებული ეკოსისტემების შეფასების შედეგები (ამოცანა 2.1 და 2.2), რომლებიც ინდიკატორის მნიშვნელს განსაზღვრავს.

მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, სატყეო პოლიტიკის დეპარტამენტი და ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი.
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	ხუთ წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ინდიკატორის შეფასების მეთოდოლოგია ეფუძნება გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) ეკოსისტემების აღდგენის მონიტორინგის ჩარჩოს ძირითად პრინციპებს, მათი ეროვნულ კონტექსტთან ადაპტირების გათვალისწინებით. FAO სხვადასხვა ხელმისაწვდომი წყაროდან აგროვებს ეკოსისტემების აღდგენასთან დაკავშირებულ მონაცემებს და აყალიბებს სტანდარტიზებულ მონაცემთა ბაზას, რომელიც გამოიყენება ეკოსისტემების აღდგენის პროგრესის შეფასებისა და ანგარიშებისთვის. აღნიშნული მონაცემთა ბაზა აერთიანებს აღდგენის ინიციატივებიდან, პროექტებიდან და ქვეყნების მიერ წარმოდგენილი ოფიციალური მონაცემებიდან მიღებულ ინფორმაციას. მონაცემთა სათანადო დამუშავება დამოკიდებულია სრული და სანდო სივრცითი მონაცემების ხელმისაწვდომობაზე. ქვეყნის მიერ წარმოდგენილი მონაცემები მოიცავს ინფორმაციას აღდგენითი ღონისძიებების არეალის, ეკოსისტემების ტიპების, აღდგენის მიზნებისა და სხვა შესაბამისი პარამეტრების შესახებ. მონაცემები შესაძლოა მიღებული იყოს სხვადასხვა წყაროდან, რის გამოც მათი დამუშავებისას უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს დუბლირებისა და გადაფარვის თავიდან აცილება. აღდგენასთან დაკავშირებული ინიციატივები და პროექტები წარმოადგენს გრძელვადიან ან მოკლევადიან ღონისძიებებს, რომლებიც მიზნად ისახავს განსაზღვრულ გეოგრაფიულ ტერიტორიაზე ეკოსისტემების აღდგენას. აღდგენის ქვეშ მყოფი ფართობი განისაზღვრება ცალკეული ინიციატივებისა და პროექტების ფართობების შეჯამებით, დუბლირებისა და გადაფარვის გამორიცხვით. თითოეული ტერიტორია აღირიცხება მხოლოდ ერთხელ. ქვემოთ მოცემულია ძირითადი პარამეტრები, რომლებიც გამოიყენება აღდგენის ქვეშ მყოფი ფართობის განსაზღვრისათვის. აღნიშნული პარამეტრები შეესაბამება ეკოსისტემების აღდგენის მონიტორინგის ჩარჩოს რეესტრს, რომელიც წარმოადგენს გაეროს ეკოსისტემების აღდგენის მონიტორინგის პლატფორმას და გამოიყენება კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს მე-2 მიზანთან დაკავშირებული ანგარიშებისთვის. აღდგენის ვალდებულებები – მოიცავს დროში განსაზღვრულ ვალდებულებებს (მაგ., 2030 წლისთვის 500 ჰა ტერიტორიის აღდგენა). აღნიშნული პარამეტრი უშუალოდ აღდგენის პროცესში მყოფ ფართობად არ მიიჩნევა, თუმცა გამოიყენება აღდგენის პროგრესის შეფასებისა და ანგარიშებისთვის. აღდგენის ქვეშ მყოფი ტერიტორია და ეკოსისტემა – აღდგენის ქვეშ მყოფი ტერიტორიები წარმოდგენილია გეოსივრცითი მონაცემებით (წერტილები ან პოლიგონები). ანგარიშება მოიცავს როგორც ფართობს შესაბამის ერთეულებში (მაგ., ტყის ფართობი ჰექტარებში ან მდინარის სიგრძე), ასევე აღდგენილი ეკოსისტემის ტიპს. თუ ტერიტორია რამდენიმე ეკოსისტემის

ტიპს მოიცავს, ფართობი ნაწილდება შესაბამისი ეკოსისტემების მიხედვით. ეკოსისტემები კლასიფიცირდება ეროვნულ კლასიფიკაციასთან შესაბამისობაში და ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (International Union for Conservation of Nature – IUCN) ეკოსისტემების გლობალური ტიპოლოგიის მიხედვით.

ადგილმდებარეობა – აღდგენის ქვეშ მყოფი ტერიტორიების გეოსივრცითი მდებარეობის განსაზღვრა რეკომენდებულია, რადგან იგი უზრუნველყოფს გადაფარვის გამოვლენას, ორმაგი აღრიცხვის თავიდან აცილებას და დაცულ ტერიტორიებთან ან სხვა ეფექტიან ტერიტორიულ კონსერვაციის ღონისძიებებთან (OECM) შესაბამისობის შეფასებას.

აღდგენის სტატუსი – განსაზღვრავს, შეიძლება თუ არა ტერიტორიის გათვალისწინება ინდიკატორის გაანგარიშებისას. ანგარიშებაში აისახება მხოლოდ ის ტერიტორიები, რომლებზეც აღდგენითი ღონისძიებები მიმდინარეობს ან დასრულებულია და მიმდინარეობს მათი მონიტორინგი.

სტატუსი მოიცავს სამ ფაზას:

- მომზადების პროცესი – ტერიტორია შერჩეულია და უზრუნველყოფილია შესაბამისი რესურსებით, თუმცა აღდგენითი სამუშაოები ჯერ არ დაწყებულია;
- მიმდინარე პროცესი – მიმდინარეობს აღდგენითი ღონისძიებების განხორციელება;
- დასრულების შემდგომი მონიტორინგი – აღდგენითი სამუშაოები დასრულებულია და მიმდინარეობს შედეგების მონიტორინგი.

ინდიკატორის მრიცხველში აისახება მხოლოდ „მიმდინარე პროცესისა“ და „დასრულების შემდგომი მონიტორინგის“ სტატუსის მქონე ტერიტორიები, ხოლო „მომზადების პროცესის“ სტატუსის მქონე ტერიტორიები აღირიცხება ცალკე, როგორც საცნობარო ინფორმაცია.

აღდგენის ტიპი – აღდგენა ან რეაბილიტაცია, ეკოსისტემის ტიპის შესაბამისად.

აღდგენის ძირითადი მიზანი – ბიომრავალფეროვნების, ეკოსისტემური ფუნქციებისა და მომსახურებების, ეკოლოგიური მთლიანობის ან ეკოლოგიური დაკავშირებადობის გაუმჯობესება.

აღდგენითი აქტივობა – აღწერს აღდგენის მიზნების მისაღწევად განხორციელებულ ღონისძიებებს.

პასუხისმგებელი სუბიექტი და საკუთრების ფორმა – მოიცავს ინფორმაციას აღდგენით ღონისძიებებზე პასუხისმგებელი ორგანიზაციისა და ტერიტორიის საკუთრების ფორმის შესახებ.

აღდგენის ხარისხის შეფასება – აღდგენის შედეგიანობის შესაფასებლად რეკომენდებულია საერთაშორისო აღიარებული შეფასების ინსტრუმენტების გამოყენება, მათ შორის ეკოლოგიური აღდგენის ხუთვარსკვლავიანი შეფასების სისტემა (Society for Ecological Restoration – SER) ან IUCN-ის ეკოსისტემების მწვანე სტატუსი.

დადასტურებული აღდგენის წილი (%) = (იმ ტერიტორიების ფართობი, რომლებზეც აღდგენის შედეგები დადასტურებულია მონიტორინგით ÷ აღდგენის პროცესში მყოფი საერთო ფართობი) × 100

რეკომენდებულია ეროვნული მონაცემთა ბაზის შექმნა ინიციატივებისა და პროექტების დონეზე მონაცემების შეგროვების, ხარისხის უზრუნველყოფისა

	და კონტროლის მიზნით, რათა ინდიკატორის გაანგარიშებისას გამოყენებული იყოს სრული და სანდო მონაცემები. ინდიკატორის გაანგარიშება მრიცხველი – აღდგენის პროცესში მყოფი ფართობი, ანუ ის ტერიტორიები, რომელთა სტატუსია „მიმდინარე პროცესი“ ან „დასრულების შემდგომი მონიტორინგი“. მნიშვნელი – დაზიანებული (დეგრადირებული) ეკოსისტემების საერთო ფართობი, რომელიც განისაზღვრება დეგრადირებული ეკოსისტემების შეფასების სისტემის საფუძველზე. ინდიკატორის ფორმულა: ინდიკატორი (%) = (აღდგენის პროცესში მყოფი ფართობი ÷ დაზიანებული ეკოსისტემების საერთო ფართობი) × 100 გაანგარიშება ხორციელდება ცალ-ცალკე ეკოსისტემების ტიპების მიხედვით. ტერიტორიების გადაფარვის შემთხვევაში ფართობი აღირიცხება მხოლოდ ერთხელ. შეზღუდვები. დაზიანებული ეკოსისტემების საერთო ფართობი (მნიშვნელი) ამ ეტაპზე ყველა ეკოსისტემური ტიპისთვის განსაზღვრული არ არის. შესაბამისად, პირველ საანგარიშო ციკლში ინდიკატორი გამოითვლება მხოლოდ იმ ეკოსისტემების ტიპებისთვის, რომლებზეც შესაბამისი შეფასება ჩატარებულია, ხოლო დანარჩენ შემთხვევებში ანგარიშებაში წარმოდგენილი იქნება აღდგენის პროცესში მყოფი ფართობი აბსოლუტურ მაჩვენებელში (ჰა).			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• https://www.gbf-indicators.org/metadata/headline/2-2 • CBD (2022). Decision 15/5. Monitoring framework for the Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (CBD/COP/DEC/15/5). • CBD Secretariat and SER (2019). A companion to the Short-Term Action Plan on Ecosystem Restoration. Montreal, Canada. • FAO. Framework for Ecosystem Restoration Monitoring (FERM). https://www.fao.org/ecosystem-restoration-monitoring/ferm/en • FAO (2022). Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security. First revision. Rome. https://doi.org/10.4060/i2801e • FAO (2023). Partnership supporting implementation and monitoring of ecosystem restoration: Roadmap for the Global Biodiversity Framework Target 2. Rome. https://www.fao.org/3/cc6821en/cc6821en.pdf • FAO, IUCN CEM & SER (2021). Principles for ecosystem restoration to guide the United Nations Decade 2021-2030. Rome, FAO. • Future Earth and GEO BON (2022). Ecosystem restoration in the Global Biodiversity Framework. https://geobon.org/science-briefs/			

	• Gann, G.D., McDonald, T., Walder, B., Aronson, J., Nelson, C.R., Jonson, J., ... & Dixon, K.W. (2019). International principles and standards for the practice of ecological restoration. <i>Restoration Ecology</i>, 27(S1), S1-S46. • Gann, G.D., Walder, B., Gladstone, J., Manirajah, S.M., Roe, S. (2022). Restoration Project Information Sharing Framework. Society for Ecological Restoration and Climate Focus. Washington, D.C. • IPBES (2018). The IPBES assessment report on land degradation and restoration. Montanarella, L., Scholes, R., and Brainich, A. (eds.). Bonn, Germany. 744 pp. • IUCN. Green Status of Ecosystems. • Keith, D.A., Ferrer-Paris, J.R., Nicholson, E., ... & Kingsford, R.T. (2022). A function-based typology for Earth's ecosystems. <i>Nature</i>, 610, 513-518. https://doi.org/10.1038/s41586-022-05318-4 • Sewell, A., van der Esch, S. and Löwenhardt, H. (2020). Goals and Commitments for the Restoration Decade. PBL Netherlands Environmental Assessment Agency, The Hague. • UN (1992). Convention on Biological Diversity. https://www.cbd.int/doc/legal/cbd-en.pdf • UNGA (2019). Resolution A/RES/73/284. United Nations Decade on Ecosystem Restoration (2021-2030).
--	--

მიზანი 3. დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ერთიანი ურთიერთდაკავშირებული ქსელის უზრუნველყოფა ბიომრავალფეროვნების ეფექტური კონსერვაციისთვის

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 6.6, 11.4, 14.5, 15.4

გავლენის ინდიკატორები:

- დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ფართობი (ჰა)
- დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ურთიერთდაკავშირებულობის ხარისხი

პასპორტი №3. დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ფართობი (ჰა)

ინდიკატორის დასახელება	დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ფართობი (ჰა)
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ერთიანი ურთიერთდაკავშირებული ქსელის უზრუნველყოფა ბიომრავალფეროვნების ეფექტური კონსერვაციისთვის
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს იმ ხმელეთის, შიდა წყლების, სანაპირო და საზღვაო ტერიტორიების ფართობს, რომლებიც კანონმდებლობით ან სხვა შესაბამისი სამართლებრივი საფუძვლით დაცულია, აგრეთვე იმ ფართობის წილს, რომელზეც ხორციელდება ეფექტური საკონსერვაციო მართვა. ინდიკატორი

	გამოიყენება კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს მე-3 მიზნის განხორციელების პროგრესის შესაფასებლად. ინდიკატორი მოიცავს ორი ტიპის ტერიტორიას: დაცულ ტერიტორიებს, რომლებიც განსაზღვრულია ბიომრავალფეროვნების გრძელვადიანი კონსერვაციის მიზნით და ტერიტორიაზე დაფუძნებული კონსერვაციის სხვა ეფექტიან ტერიტორიულ კონსერვაციის ღონისძიებებს (OECM), რომლებიც, მიუხედავად იმისა, რომ არ აქვთ დაცული ტერიტორიის სტატუსი, უზრუნველყოფენ ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის ეფექტურ შედეგებს. ინდიკატორი მოიცავს სამ კომპონენტს: (1) დაფარვას – დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ფართობს; (2) მართვის ეფექტიანობას – ამ ტერიტორიებზე განხორციელებული საკონსერვაციო მართვის შედეგიანობას; და (3) წარმომადგენლობითობას – დაცული ტერიტორიების ქსელის მიერ ეკოსისტემებისა და ბიომრავალფეროვნების სხვა კომპონენტების მოცვის ხარისხს. სამივე კომპონენტის ერთობლივი შეფასება იძლევა მიზნის შესრულების პროგრესის კომპლექსურად შეფასების შესაძლებლობას.
დადასტურების წყარო	• კანონმდებლობა დაცული ტერიტორიების შექმნის შესახებ; • დაცული ტერიტორიების რეესტრი, სადაც მითითებულია ზუსტი ფართობები; • გეოსაინფორმაციო სისტემის (Geographic Information System – GIS) და სატელიტური მონაცემები ფართობებისა და საზღვრების ვერიფიკაციისთვის; • აკადემიური კვლევები დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტიანობის შესახებ; • საერთაშორისო და ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციების ანგარიშები; • მსოფლიო დაცული ტერიტორიების მონაცემთა ბაზა (WDPA) – UNEP-ისა და IUCN-ის ერთობლივი პროექტი, სადაც ქვეყნები აგზავნიან ინფორმაციას დაცული ტერიტორიების შესახებ; • OECM მონაცემთა ბაზა, რომელიც WDPA-ს პარალელურად არსებობს.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	ყოველწლიურად – დაფარვის კომპონენტი; 5 წელიწადში ერთხელ – მართვის ეფექტიანობის კომპონენტი
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ინდიკატორის შეფასება ეფუძნება სამ ურთიერთდაკავშირებულ კომპონენტს, რადგან კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს (GBF) მე-3 მიზანი ითვალისწინებს არა მხოლოდ დაცული ტერიტორიების ფართობის, არამედ მათი მართვის ეფექტიანობისა და წარმომადგენლობითობის შეფასებასაც. კომპონენტი 1. დაფარვა

	საერთო ფართობი (ჰა) = Σ (დაცული ტერიტორიების ფართობი) + Σ (ტერიტორიაზე დაფუძნებული კონსერვაციის სხვა ეფექტიანი ტერიტორიული კონსერვაციის ღონისძიებების (OECM) ფართობი). გადაფარული პოლიგონები GIS-ში ერთიანდება, რათა ფართობი ორჯერ არ დაითვალოს. დაფარვა (%) = $\frac{\text{დაცული ტერიტორიებისა და OECM-ების საერთო ფართობი}}{\text{შესაბამისი კატეგორიის საერთო ფართობი}} \times 100$ განგარიშება ცალ-ცალკე ხორციელდება ხმელეთის, შიდა წყლებისა და საზღვაო აკვატორიისთვის. კომპონენტი 2. მართვის ეფექტიანობა ეფექტურად მართული ტერიტორიების წილი (%) = $\frac{\text{იმ ტერიტორიების ფართობი, რომელთა მართვის ეფექტიანობის შეფასება წინასწარ განსაზღვრულ ზღვრულ მნიშვნელობას აღემატება}}{\text{დაცული ტერიტორიებისა და OECM-ების საერთო ფართობი}} \times 100$ შეფასება ხორციელდება დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტიანობის შეფასების ინსტრუმენტის (Management Effectiveness Tracking Tool – METT) ან დაცული და კონსერვირებული ტერიტორიების IUCN-ის მწვანე ნუსხის სტანდარტის გამოყენებით. წინამდებარე მეთოდოლოგიაში საორიენტაციო ზღვრულ მნიშვნელობად გამოყენებულია METT-ის ქულის 60%, რომელიც, საჭიროების შემთხვევაში, შეიძლება დაზუსტდეს შესაბამის კომპეტენტურ უწყებებთან შეთანხმებით. შეფასების შედეგები აღირიცხება დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტიანობის (Protected Area Management Effectiveness – PAME) მონაცემთა ბაზაში. წინამდებარე ინდიკატორი ასახავს ეფექტურად მართული ტერიტორიების ფართობრივ წილს (%), ხოლო ეროვნული სტრატეგიის შესაბამისი ამოცანის ფარგლებში დამატებით ფასდება მართვის ეფექტიანობის ხარისხობრივი ასპექტები. ორივე შეფასება ეფუძნება ერთსა და იმავე მონაცემებსა და შეფასების შედეგებს.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• World Database on Protected Areas (WDPA) • Global Database on Protected Areas Management Effectiveness (GD-PAME) • Global report on protected areas and related individual country dossiers (2021) • Creating a nature-positive future: the contribution of protected areas and other effective area-based conservation measures • Programme of work on protected areas (2004) • CBD (2022). Decision 15/4, Target 3 • CBD (2022). Decision 15/5. Monitoring framework • IUCN Green List of Protected and Conserved Areas Standard • METT – Management Effectiveness Tracking Tool			

პასპორტი №4. დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ურთიერთდაკავშირებულობის ხარისხი

ინდიკატორის დასახელება	დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ურთიერთდაკავშირებულობის ხარისხი
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ეროვნული მიზანი 3 – დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ერთიანი ურთიერთდაკავშირებული ქსელის უზრუნველყოფა ბიომრავალფეროვნების ეფექტური კონსერვაციისთვის
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ზომავს, რამდენად წარმოადგენს დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიები ეკოლოგიურად დაკავშირებულ ქსელს და არა ერთმანეთისგან იზოლირებულ ტერიტორიასთან ერთობლიობას. დაკავშირებადობა GBF-ის მე-3 მიზნის პირდაპირი მოთხოვნაა. ეკოლოგიური დაკავშირებადობა განაპირობებს სახეობათა მიგრაციის, გენეტიკური გაცვლისა და კლიმატის ცვლილებაზე ადაპტაციის შესაძლებლობას. ფრაგმენტირებული ქსელი, დაფარვის მაღალი პროცენტის მიუხედავად, ვერ უზრუნველყოფს კონსერვაციის გრძელვადიან შედეგებს.
დადასტურების წყარო	• დაცული ტერიტორიების საჯარო რეესტრი და საზღვრების GIS მონაცემები; • ეკოლოგიური დერეფნების დამტკიცებული დოკუმენტაცია და ემერალდის ქსელის (Emerald Network) მონაცემები; • მიწის საფარისა და მიწათსარგებლობის მონაცემები (ეროვნული ორთოფოტო); • სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის სივრცითი მონაცემები (ბარიერების იდენტიფიცირებისთვის); • მსოფლიო დაცული ტერიტორიების მონაცემთა ბაზა (WDPA).
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი (აგრეგაცია და ანგარიშგება) სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო; სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო (სივრცითი ანალიზი)
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	5 წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. დაკავშირებულობის განსაზღვრა დაცული ან სხვა საკონსერვაციო ტერიტორია ურთიერთდაკავშირებულად მიიჩნევა, თუ იგი აკმაყოფილებს ერთ-ერთ შემდეგ პირობას: • უშუალოდ ესაზღვრება სხვა დაცულ ან საკონსერვაციო ტერიტორიას; • უკავშირდება მას იდენტიფიცირებული ეკოლოგიური დერეფნით; • უკავშირდება მას ტერიტორიაზე დაფუძნებული კონსერვაციის სხვა ეფექტიანი ტერიტორიული კონსერვაციის ღონისძიების (OECM) ან სხვა

	საკონსერვაციო ტერიტორიის მეშვეობით, რომელიც უზრუნველყოფს ბუნებრივი საფარის უწყვეტობას. წინამდებარე მეთოდოლოგიის ფარგლებში, ეკოლოგიური დერეფანი მიიჩნევა ფუნქციონირებადად, თუ ბუნებრივი საფარი უწყვეტია, ანუ არ არის გაწყვეტილი ისეთი ბარიერით, რომლისთვისაც შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები არ არის განხორციელებული. ეკოლოგიური დერეფნების შეფასების კრიტერიუმები დაზუსტდება კომპეტენტურ უწყებებთან შეთანხმებით. ნაბიჯი 2. ძირითადი გაანგარიშება ფართობის მიხედვით დაკავშირებულობის ინდიკატორი (%) = (ერთმანეთთან დაკავშირებული დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ფართობი ÷ დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების საერთო ფართობი) × 100 რაოდენობის მიხედვით დაკავშირებულობის ინდიკატორი (%) = (ერთმანეთთან დაკავშირებული დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების რაოდენობა ÷ დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების საერთო რაოდენობა) × 100 გაანგარიშება ხორციელდება ცალ-ცალკე ხმელეთისა და საზღვაო ტერიტორიებისთვის. ნაბიჯი 3. დამატებითი ქვეინდიკატორები (ა) ეკოლოგიური დერეფნებისა და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების რაოდენობა და ფართობი (ჰა), რომელთა მეშვეობითაც უზრუნველყოფილია დაცული ტერიტორიების ურთიერთდაკავშირებულობა; (ბ) იდენტიფიცირებული ბარიერების (მაგისტრალები, რკინიგზა, კაშხლები და სხვა ხაზოვანი ინფრასტრუქტურა) რაოდენობა და მათგან შემარბილებელი ღონისძიებებით აღჭურვილთა წილი (%): შემარბილებელი ღონისძიებებით აღჭურვილი ბარიერების წილი (%) = (იმ ბარიერების რაოდენობა, რომლებზეც მოწყობილია ცხოველთა გადასასვლელი, თევზსავალი ან სხვა შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიება ÷ იდენტიფიცირებული ბარიერების საერთო რაოდენობა) × 100 ნაბიჯი 2-ის მაჩვენებლები და ქვეინდიკატორი (ა) გამოიყენება ეროვნული სტრატეგიის შესაბამისი ამოცანის შესრულების პროგრესის შესაფასებლად. შეზღუდვები ეკოლოგიური დერეფნების სამართლებრივი სტატუსი ეროვნულ კანონმდებლობაში ამ ეტაპზე განსაზღვრული არ არის (გათვალისწინებულია შესაბამისი სტრატეგიული ამოცანებით), რის გამოც პირველ საანგარიშო ციკლში ეკოლოგიურ დერეფნებად მიიჩნევა ის ტერიტორიები, რომლებიც ასეთად არის იდენტიფიცირებული დამტკიცებულ სივრცით ან მართვის გეგმებში. ბარიერების სრული ინვენტარიზაცია ამ ეტაპზე არ არსებობს, რაც შესაძლოა გავლენას ახდენდეს ინდიკატორის საბაზისო მნიშვნელობის სიზუსტეზე. საბაზისო მაჩვენებელი განისაზღვრება პირველი გაანგარიშების შედეგების საფუძველზე.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე

	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 3 • CBD (2022). Decision 15/5. Monitoring framework • ბერნის კონვენცია, ემერალდის ქსელი (Emerald Network) • საქართველოს კანონმდებლობა დაცული ტერიტორიების შესახებ			

მიზანი 4ა. სახეობათა კარგვისა და გადაშენების პროცესის შეჩერება

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 2.5, 15.5

გავლენის ინდიკატორები:

- სახეობათა საკონსერვაციო სტატუსი
- სახეობათა რაოდენობა, რომელზეც დაწყებულია აღდგენის ღონისძიებები

პასპორტი №5. სახეობათა საკონსერვაციო სტატუსი

ინდიკატორის დასახელება	სახეობათა საკონსერვაციო სტატუსი
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	სახეობათა კარგვისა და გადაშენების პროცესის შეჩერება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს სახეობათა ჯგუფების გადაშენების რისკის ცვლილებას დროში. გაანგარიშება ხორციელდება წითელი ნუსხის ინდექსის (Red List Index – RLI) გამოყენებით. ინდექსის მნიშვნელობა მერყეობს 0-დან 1-მდე: 1 ნიშნავს, რომ ჯგუფის ყველა სახეობა კლასიფიცირებულია როგორც „ნაკლებად საფრთხის ქვეშ მყოფი“ (Least Concern – LC), ხოლო 0 – ყველა სახეობა გადაშენებულია. ინდექსის შემცირება მიუთითებს სახეობათა გადაშენების რისკის ზრდაზე. ეროვნულ დონეზე გაანგარიშების საფუძველია საქართველოს „წითელი ნუსხა“ და „წითელი წიგნი“. „წითელი ნუსხა“ წარმოადგენს საქართველოს ტერიტორიაზე გავრცელებული გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი გარეული ცხოველებისა და ველური მცენარეების სახეობების ნუსხას, ხოლო „წითელი წიგნი“ შეიცავს ინფორმაციას მათი საკონსერვაციო სტატუსის, გავრცელების, ჰაბიტატების, პოპულაციის მდგომარეობის, საფრთხის ფაქტორებისა და დაცვის ღონისძიებების შესახებ.
დადასტურების წყარო	• საქართველოს „წითელი ნუსხა“ და „წითელი წიგნი“; • საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების კომისიის შეფასებები.

მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო			
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	4-5 წელიწადში ერთხელ (სახეობათა ჯგუფის სრული ხელახალი შეფასების ციკლის შესაბამისად)			
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. სახეობათა ჯგუფის შერჩევა. ინდექსი გამოითვლება ტაქსონომიური ჯგუფის ყველა სახეობისთვის (მაგ. ძუძუმწოვრები, ფრინველები, ამფიბიები, მტკნარი წყლის თევზები). არასრული ჯგუფებისთვის ინდექსი არ გამოითვლება. ნაბიჯი 2. კატეგორიების წონები. თითოეულ სახეობას მიენიჭება წონა საფრთხის კატეგორიის მიხედვით: საჭიროებს ზრუნვას (LC) = 0; საფრთხესთან ახლოს (NT) = 1; მოწყვლადი (VU) = 2; გადაშენების საფრთხის წინაშე (EN) = 3; კრიტიკულ საფრთხეში (CR) = 4; გადაშენებული (EX, EW, RE) = 5. ნაბიჯი 3. გაანგარიშება. წითელი ნუსხის ინდექსი = 1 – (ყველა შეფასებული სახეობის კატეგორიის წონების ჯამი ÷ (5 × შეფასებული სახეობების საერთო რაოდენობა)) ნაბიჯი 4. მხოლოდ ნამდვილი ცვლილება. ინდექსში აისახება მხოლოდ ის კატეგორიული ცვლილებები, რომლებიც სახეობის მდგომარეობის რეალურ ცვლილებას ასახავს. ცვლილებები, რომლებიც განპირობებულია ცოდნის გაუმჯობესებით ან ტაქსონომიური გადასინჯვით, ინდექსში არ შედის. ნაბიჯი 5. ანგარიშგება. ინდექსი წარმოდგენილი უნდა იქნეს თითოეული ტაქსონომიური ჯგუფისთვის ცალ-ცალკე და აგრეგირებული სახით, საბაზისო წელთან შედარებით. შეზღუდვები. „წითელი ნუსხა“ ყველა ტაქსონომიური ჯგუფისთვის სრულად შეფასებული არ არის; შეფასების ციკლები არარეგულარულია. ინდექსის განახლების სიხშირე დამოკიდებულია „წითელი ნუსხის“ გადასინჯვის პერიოდულობაზე.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• საქართველოს „წითელი ნუსხა“ და „წითელი წიგნი“ • IUCN Red List of Threatened Species – Red List Index methodology • SDG ინდიკატორი 15.5.1 • CBD (2022). Decision 15/5. Monitoring framework			

პასპორტი №6. სახეობათა რაოდენობა, რომელზეც დაწყებულია აღდგენის ღონისძიებები

ინდიკატორის დასახელება	სახეობათა რაოდენობა, რომელზეც დაწყებულია აღდგენის ღონისძიებები
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ეროვნული მიზანი 4a – სახეობათა კარგვისა და გადაშენების პროცესის შეჩერება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს იმ სახეობათა რაოდენობას, რომლებზეც ხორციელდება მიზანმიმართული საკონსერვაციო და აღდგენითი ღონისძიებები. იგი ავსებს საკონსერვაციო სტატუსის ინდიკატორს: თუ პირველი ასახავს სახეობათა გადაშენების რისკის მდგომარეობას, წინამდებარე ინდიკატორი ასახავს ამ რისკზე განხორციელებული საკონსერვაციო ღონისძიებების მასშტაბს. აღდგენის ღონისძიებად მიიჩნევა დოკუმენტირებული, დროში განსაზღვრული და შესაბამისი რესურსებით უზრუნველყოფილი ინტერვენცია, რომელიც პირდაპირ არის მიმართული კონკრეტული სახეობის პოპულაციის მდგომარეობის გაუმჯობესებისკენ.
დადასტურების წყარო	• სახეობათა მოქმედების/აღდგენის გეგმები და მათი შესრულების ანგარიშები; • სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოსა და სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წლიური ანგარიშები; • სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს აღდგენითი ღონისძიებების ანგარიშები; • <i>ex situ</i> კონსერვაციის დაწესებულებების ანგარიშები; • დონორული და საგრანტო პროექტების ანგარიშები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. აღრიცხვის საზღვრები აღრიცხება ის სახეობები, რომლებიც შეტანილია საქართველოს „წითელ ნუსხაში“, აგრეთვე საქართველოსთვის ენდემური და საერთაშორისო ვალდებულებების ფარგლებში დაცული სახეობები. ნაბიჯი 2. ღონისძიების კვალიფიკაცია სახეობა აღრიცხება, თუ საანგარიშო პერიოდში მასთან დაკავშირებით განხორციელდა სულ მცირე ერთი შემდეგი ღონისძიება: • ჰაბიტატის აღდგენა ან მართვა კონკრეტული სახეობის სასარგებლოდ; • რეინტროდუქცია ან პოპულაციის გაძლიერება;

	• <i>ex situ</i> კონსერვაცია და გამრავლების პროგრამა; • მიზნობრივი დაცვითი რეჟიმის განხორციელება; • საფრთხის ფაქტორების მიზნობრივი შემცირება; • სახეობის მიზნობრივი მონიტორინგის პროგრამის განხორციელება. მხოლოდ სახეობის აღრიცხვა, ინვენტარიზაცია ან კვლევა, დამატებითი საკონსერვაციო ღონისძიებების გარეშე, აღდგენის ღონისძიებად არ მიიჩნევა. ნაბიჯი 3. გაანგარიშება ინდიკატორი (რაოდენობა) = იმ სახეობათა რაოდენობა, რომლებზეც საანგარიშო პერიოდში ხორციელდებოდა საკვალიფიკაციო ღონისძიება. ინდიკატორი (%) = (აღდგენის ღონისძიებებით მოცულ სახეობათა რაოდენობა ÷ საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ სახეობათა საერთო რაოდენობა) × 100 ნაბიჯი 4. შედეგზე ორიენტირებული ქვეინდიკატორი გაუმჯობესებული მდგომარეობის სახეობათა წილი (%) = (იმ სახეობათა რაოდენობა, რომელთა პოპულაციის მდგომარეობა განხორციელებული ღონისძიებების შედეგად გაუმჯობესდა ან სტაბილიზდა ÷ აღდგენის ღონისძიებებით მოცულ სახეობათა საერთო რაოდენობა) × 100 ქვეინდიკატორი გამოიყენება განხორციელებული ღონისძიებების შედეგიანობის შეფასების მხარდასაჭერად და უზრუნველყოფს, რომ შეფასება არ შემოიფარგლოს მხოლოდ განხორციელებული აქტივობების რაოდენობრივი აღრიცხვით. ნაბიჯი 5. მონაცემთა წარმოდგენა მონაცემები წარმოდგენილი იქნება ტაქსონომიური ჯგუფებისა და განხორციელებული ღონისძიებების ტიპების მიხედვით. თუ ერთი და იმავე სახეობისთვის ღონისძიებებს რამდენიმე უწყება ახორციელებს, ინდიკატორის გაანგარიშებისას სახეობა აღირიცხება მხოლოდ ერთხელ. შეზღუდვები სახეობათა მოქმედების გეგმები ამ ეტაპზე არსებობს მხოლოდ სახეობათა ნაწილისთვის, ხოლო ღონისძიებების მნიშვნელოვანი ნაწილი პროექტული დაფინანსების ფარგლებში ხორციელდება, რამაც შესაძლოა სხვადასხვა საანგარიშო პერიოდში ინდიკატორის მნიშვნელობის ცვალებადობა გამოიწვიოს.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 4; Decision 15/5. Monitoring framework • IUCN (2017). Guidelines for Species Conservation Planning • IUCN (2013). Guidelines for Reintroductions and Other Conservation Translocations			

მიზანი 4ბ. სახეობებისა და ჯიშების გენეტიკური მრავალფეროვნების შენარჩუნება და აღდგენა

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 2.5, 15.5

გავლენის ინდიკატორი:

- სახეობებისა და ჯიშების რაოდენობა, რომელზეც დაწყებულია აღდგენის ღონისძიებები

პასპორტი №7. სახეობებისა და ჯიშების რაოდენობა, რომელზეც დაწყებულია აღდგენის ღონისძიებები

ინდიკატორის დასახელება	სახეობებისა და ჯიშების რაოდენობა, რომელზეც დაწყებულია აღდგენის ღონისძიებები
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	4ბ) სახეობებისა და ჯიშების გენეტიკური მრავალფეროვნების შენარჩუნება და აღდგენა
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს იმ სახეობებისა და ჯიშების რაოდენობას, რომლებზეც ხორციელდება გენეტიკური მრავალფეროვნების შენარჩუნებისა და აღდგენის ღონისძიებები, მათ შორის in situ და ex situ კონსერვაცია, სათესლე, სანერგე და სანაშენე მეურნეობების ფუნქციონირება, აგრეთვე პოპულაციების აღდგენა მათთვის დამახასიათებელ ბუნებრივ ან ტრადიციულ არეალებში. გენეტიკური მრავალფეროვნება აუცილებელია პოპულაციების სიცოცხლისუნარიანობისა და გარემოს ცვლილებებთან – კლიმატის ცვლილებასთან, დაბინძურებასთან, ჰაბიტატების ცვლილებასთან, მავნებლებსა და დაავადებებთან – ადაპტაციისთვის. დაბალი გენეტიკური მრავალფეროვნების მქონე პოპულაციები უფრო მეტად ექვემდებარებიან ინბრიდინგს და, როგორც წესი, ხასიათდებიან დაბალი სიცოცხლისუნარიანობით. ინდიკატორის ძირითადი მაჩვენებელი ასახავს გენეტიკური კონსერვაციის ღონისძიებებით დაფარულ სახეობებსა და ჯიშებს. გენეტიკური მრავალფეროვნების მდგომარეობის დამატებითი შეფასებისთვის გამოიყენება გენეტიკურად ეფექტური პოპულაციის ზომის (Effective Population Size – Ne) ქვეინდიკატორი. ეს მნიშვნელოვანია, რადგან გენეტიკური მრავალფეროვნების მდგომარეობა ყოველთვის პირდაპირ არ ასახება სახეობის საკონსერვაციო სტატუსში.
დადასტურების წყარო	• სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წლიური ანგარიშები და სტატისტიკური ფორმები; • სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს წლიური ანგარიშები და სტატისტიკური ფორმები; • სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს ანგარიშები და სტატისტიკური ფორმები;

	• სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის წლიური ანგარიშები და სავსე კვლევების ანგარიშები; • გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) საინფორმაციო სისტემები: DAD-IS (შინაურ ცხოველთა მრავალფეროვნება, https://www.fao.org/dad-is/en/), WIEWS (მცენარეთა გენეტიკური რესურსები, https://www.fao.org/wiews/en/), GLIS (https://glis.fao.org/glis/); • სამეცნიერო პროექტების ფარგლებში ჩატარებული პოპულაციების აღწერის კვლევები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	• სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წლიური ანგარიშები და სტატისტიკური ფორმები; • სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს წლიური ანგარიშები და სტატისტიკური ფორმები; • სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს ანგარიშები და სტატისტიკური ფორმები; • სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის წლიური ანგარიშები და სავსე კვლევების ანგარიშები; • გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) საინფორმაციო სისტემები: DAD-IS (შინაურ ცხოველთა მრავალფეროვნება, https://www.fao.org/dad-is/en/), WIEWS (მცენარეთა გენეტიკური რესურსები, https://www.fao.org/wiews/en/), GLIS (https://glis.fao.org/glis/); • სამეცნიერო პროექტების ფარგლებში ჩატარებული პოპულაციების აღწერის კვლევები.
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	4 წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაწილი ა. ძირითადი მაჩვენებელი ნაბიჯი 1. აღრიცხვის საზღვრები აღრიცხვა: • კულტურული მცენარეების ადგილობრივი ჯიშები და მათი ველური მონათესავე სახეობები; • შინაური ცხოველების ადგილობრივი ჯიშები და პოპულაციები; • ტრადიციული ფერმენტული პროდუქტების დედოები და საფუვრები; • ველური სახეობები, რომლებზეც ხორციელდება გენეტიკური კონსერვაციის ღონისძიებები. ნაბიჯი 2. ღონისძიების კვალიფიკაცია კვალიფიციურ ღონისძიებად ითვლება: • <i>in situ</i> კონსერვაცია ბუნებრივ ან ტრადიციულ გავრცელების არეალში; • <i>ex situ</i> კონსერვაცია (გენური ბანკი, კოლექცია და სხვა); • სათესლე, სანერგე ან სანაშენე მეურნეობის ფუნქციონირება; • ფერმერულ მეურნეობაში (<i>on-farm</i>) შენარჩუნების პროგრამა; • პოპულაციის აღდგენა ან გენეტიკური მრავალფეროვნების შენარჩუნების მიზნით განხორციელებული სხვა მიზნობრივი ღონისძიებები.

ნაბიჯი 3. გაანგარიშება

ინდიკატორი (რაოდენობა) =

იმ სახეობებისა და ჯიშების რაოდენობა, რომლებზეც საანგარიშო პერიოდში ხორციელდებოდა კვალიფიციური ღონისძიება.

ინდიკატორი (%) =

(ღონისძიებებით დაფარული სახეობებისა და ჯიშების რაოდენობა ÷ საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობებისა და ჯიშების საერთო რაოდენობა) × 100
 მონაცემები წარმოდგენილი იქნება ცალ-ცალკე ველური სახეობებისა და მოშინაურებული სახეობებისა და ადგილობრივი ჯიშებისთვის.

ნაწილი ბ. ქვეინდიკატორი – გენეტიკურად ეფექტური პოპულაციის ზომა (Ne)

ნაბიჯი 1. სახეობების შერჩევა

შერჩევა განხორციელდება წარმომადგენლობითობის პრინციპის დაცვით, მონაცემთა ხელმისაწვდომობისა და ეროვნული შესაძლებლობების გათვალისწინებით. საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელია ტაქსონომიური ჯგუფების მიხედვით შერჩევის გამოყენება.

ნაბიჯი 2. პოპულაციების განსაზღვრა

თითოეული შერჩეული სახეობისთვის განისაზღვრება გეოგრაფიულად განცალკევებული პოპულაციები გეოგრაფიული იზოლაციის, განსხვავებული ჰაბიტატების ან ეკორეგიონების საფუძველზე.

ნაბიჯი 3. პოპულაციის ზომის (Nc) განსაზღვრა

თითოეული პოპულაციისთვის განისაზღვრება ზრდასრული, გამრავლებისუნარიანი ინდივიდების რაოდენობა (Nc). შეფასება შესაძლებელია პირდაპირი აღრიცხვით, ფართობითი დათვლითა და ექსტრაპოლაციით ან მოდელირების მეთოდების გამოყენებით.

ნაბიჯი 4. გენეტიკურად ეფექტური პოპულაციის ზომის (Ne) შეფასება

იმ შემთხვევებში, როდესაც გენეტიკური მონაცემები ხელმისაწვდომი არ არის, გენეტიკურად ეფექტური პოპულაციის ზომა (Ne) შეიძლება შეფასდეს დემოგრაფიული მონაცემების საფუძველზე Ne/Nc თანაფარდობის გამოყენებით.

წინამდებარე მეთოდოლოგიაში საორიენტაციო თანაფარდობად გამოყენებულია $Ne = Nc \times 0,1$, თუ კონკრეტული ტაქსონომიური ჯგუფისთვის უფრო ზუსტი შეფასება არ არის ხელმისაწვდომი.

გენეტიკურად ეფექტური პოპულაციის ზომა (Ne) ასახავს იმ ინდივიდების რაოდენობას, რომლებიც რეალურად მონაწილეობენ მომდევნო თაობის ფორმირებაში.

კონკრეტული ტაქსონომიური ჯგუფებისთვის, შესაბამისი სამეცნიერო მონაცემების არსებობის შემთხვევაში, შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს Ne/Nc-ის სხვა თანაფარდობაც, შეფასებების დროში შედარებადობის უზრუნველყოფით.

ნაბიჯი 5. აგრეგირება

$Ne500 (\%) = ((\text{იმ პოპულაციების რაოდენობა, რომელთათვისაც } Ne > 500) \div \text{შეფასებულ პოპულაციათა საერთო რაოდენობა}) \times 100$

	გადაშენებული პოპულაციების Ne და Nc ნულის ტოლია და გათვალისწინებულია ანალიზში, რათა თავიდან იქნეს აცილებული ინდიკატორის ხელოვნური ზრდა. ტაქსონომიური ჯგუფისა და ეროვნული დონის მაჩვენებელი გამოითვლება ცალკეული სახეობების მაჩვენებლების საშუალო არითმეტიკულის საფუძველზე. ნაბიჯი 6. დინამიკის შეფასება დინამიკის გასაგებად, შეფასების სხვადასხვა ეტაპზე გამოყენებული უნდა იყოს ერთი და იგივე სახეობების ნაკრები. სახეობათა სიის ცვლილების შემთხვევაში რეკომენდებულია წინა მონაცემების შესაბამისი გადათვლა, რათა უზრუნველყოფილი იყოს დროითი შედარებადობა. ინდიკატორის ზრდა მიუთითებს გენეტიკური მრავალფეროვნების მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე, შემცირება – გენეტიკური მრავალფეროვნების შემცირებაზე, ხოლო უცვლელი მნიშვნელობა – მდგომარეობის სტაბილურობაზე. შეზღუდვები მოლეკულურ-გენეტიკური მონაცემები ეროვნულ დონეზე ამ ეტაპზე შეზღუდულად არის ხელმისაწვდომი, რის გამოც Ne-ის შეფასება ხშირ შემთხვევაში ეფუძნება დემოგრაფიულ მონაცემებს, რაც შეფასების სიზუსტეზე შეიძლება აისახოს. ტაქსონომიური ხარვეზები განსაკუთრებით ეხება ნაკლებად შესწავლილ ჯგუფებს, მათ შორის მიკროორგანიზმებს, სოკოებსა და უხერხემლოებს. გენეტიკური კვლევებისა და ლაბორატორიული შესაძლებლობების შემდგომი განვითარება ხელს შეუწყობს ინდიკატორის სიზუსტისა და სანდოობის გაუმჯობესებას.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/5. Monitoring framework • Hoban, S. et al. (2020). Genetic diversity targets and indicators in the CBD post-2020 Global Biodiversity Framework must be improved. Biological Conservation, 248, 108654. • Hoban, S. et al. (2021). Global commitments to conserving and monitoring genetic diversity are now necessary and feasible. BioScience, 71, 964-976. • Hoban, S. et al. (2023). Monitoring status and trends in genetic diversity for the Convention on Biological Diversity. Conservation Letters, e12953. • Mastretta-Yanes, A. et al. (2024). Guideline Materials and Documentation for the Genetic Diversity Indicators of the Monitoring Framework for the Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. Biodiversity Informatics, 18. • Frankham, R. (1995). Effective population size/adult population size ratios in wildlife: a review. Genetical Research, 66, 95-107. • FAO. DAD-IS; WIEWS; GLIS			

მიზანი 4გ. ადამიანსა და გარეულ ცხოველთა სამყაროს შორის კონფლიქტების ეფექტური მართვა

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 2.5, 15.5

გავლენის ინდიკატორი:

- ადამიანსა და გარეულ ცხოველებს შორის კონფლიქტების ეფექტური მართვის მაჩვენებელი

პასპორტი №8. ადამიანსა და გარეულ ცხოველებს შორის კონფლიქტების ეფექტური მართვის მაჩვენებელი

ინდიკატორის დასახელება	ადამიანსა და გარეულ ცხოველებს შორის კონფლიქტების ეფექტური მართვის მაჩვენებელი
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	4გ) ადამიანსა და გარეულ ცხოველთა სამყაროს შორის კონფლიქტების ეფექტური მართვა
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს ადამიანსა და გარეულ ცხოველებს შორის წარმოქმნილ კონფლიქტებზე რეაგირებისა და პრევენციული ღონისძიებების განხორციელების მდგომარეობას. ინდიკატორი აგრეგირებული მაჩვენებელია და ეფუძნება ორ კომპონენტს: რეაგირებასა და პრევენციულ ღონისძიებებს. კონფლიქტურ შემთხვევად განიხილება გარეული ცხოველის მონაწილეობით მომხდარი ნებისმიერი დოკუმენტირებული ინციდენტი, რომელმაც გამოიწვია: • ადამიანის დაშავება ან დაღუპვა; • შინაური ან სასოფლო-სამეურნეო ცხოველის დაზიანება ან დაღუპვა; • სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ან ქონების დაზიანება. კონფლიქტური შემთხვევების რაოდენობა და მიყენებული ზიანი გამოიყენება კონტექსტურ მაჩვენებლებად, რომლებიც ასახავს პრობლემის მასშტაბს, ხოლო წინამდებარე ინდიკატორი აფასებს კონფლიქტების მართვის სისტემის ფუნქციონირების შედეგებს. კონფლიქტური შემთხვევების რაოდენობის ცვლილება შესაძლოა დაკავშირებული იყოს როგორც რეალურ დინამიკასთან, ისე აღრიცხვის სისტემის გაუმჯობესებასთან.
დადასტურების წყარო	• სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს რეაგირების ჟურნალი და წლიური ანგარიშები; • სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ინციდენტების აღრიცხვის ფორმები; • მუნიციპალიტეტების მიერ რეგისტრირებული განცხადებები და ზიანის აქტები; • გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ოქმები; • პრევენციული ღონისძიებების განხორციელების ანგარიშები.

მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი (აგრეგაცია და ანგარიშგება); სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო; სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო; ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულები
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. აღრიცხვის ერთეული აღრიცხვის ერთეულია ერთი დოკუმენტირებული ინციდენტი. თითოეული ინციდენტისთვის აღირიცხება შემდეგი ინფორმაცია: • თარიღი; • ადგილმდებარეობა; • გარეული ცხოველის სახეობა; • კონფლიქტის ტიპი; • ზიანის სახეობა და მოცულობა; • განხორციელებული რეაგირების ან პრევენციული ღონისძიებები ნაბიჯი 2. ძირითადი კომპონენტების გაანგარიშება რეაგირების მაჩვენებელი (%) = (რეაგირებული შემთხვევების რაოდენობა ÷ რეგისტრირებული შემთხვევების საერთო რაოდენობა) × 100 პრევენციული ღონისძიებებით დაფარვის მაჩვენებელი (%) = (პრევენციული ღონისძიებებით დაფარული მუნიციპალიტეტების რაოდენობა ÷ კონფლიქტებით დაზარალებული მუნიციპალიტეტების საერთო რაოდენობა) × 100 ნაბიჯი 3. ინდიკატორის გაანგარიშება ეფექტური მართვის მაჩვენებელი (%) = (რეაგირების მაჩვენებელი + პრევენციული ღონისძიებებით დაფარვის მაჩვენებელი) ÷ 2 შეფასების ინტერპრეტაციისთვის შეიძლება გამოყენებულ იქნეს შემდეგი შკალა: • 0-25% – კრიტიკული; • 26-50% – დაბალი; • 51-75% – საშუალო; • 76-100% – მაღალი. ანგარიშგებისას რეკომენდებულია ორივე კომპონენტის ცალ-ცალკე წარმოდგენაც, რათა შესაძლებელი იყოს რეაგირებისა და პრევენციული ღონისძიებების ეფექტიანობის დამოუკიდებლად შეფასება. ნაბიჯი 4. კონტექსტური მაჩვენებლები კონფლიქტური შემთხვევების რაოდენობა – რეგისტრირებული ინციდენტების რაოდენობა, წარმოდგენილი შემდეგი კატეგორიების მიხედვით: • ადამიანის დაზავება ან დაღუპვა; • სასოფლო-სამეურნეო ცხოველებზე თავდასხმა; • სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დაზიანება;

	- ქონების დაზიანება. კონფლიქტური შემთხვევების სიხშირე $= (\text{რეგისტრირებული ინციდენტების რაოდენობა} \div \text{მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა}) \times 10\,000$ მიყენებული მატერიალური ზიანი (ლარი) $= \Sigma (\text{დაზიანებული ერთეულების რაოდენობა} \times \text{შესაბამისი ერთეულის საშუალო საბაზრო ღირებულება საანგარიშო პერიოდში})$ ადამიანის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული შემთხვევები აღირიცხება ცალკე, შემთხვევათა რაოდენობის სახით და ფულად ერთეულში არ გადაითვლება. ნაბიჯი 5. მონაცემთა წარმოდგენა მონაცემები წარმოდგენილი იქნება: - რეგიონისა და მუნიციპალიტეტის მიხედვით; - გარეული ცხოველის სახეობის მიხედვით; - სეზონების მიხედვით; - კონფლიქტის ტიპების მიხედვით. ნაბიჯი 2-ით განსაზღვრული მაჩვენებლები გამოიყენება ეროვნული სტრატეგიის შესაბამისი ამოცანის შესრულების პროგრესის შესაფასებლად. შეზღუდვები ამ ეტაპზე ადამიანსა და გარეულ ცხოველებს შორის კონფლიქტური შემთხვევების ერთიანი ეროვნული აღრიცხვის სისტემა არ არსებობს და მონაცემები სხვადასხვა უწყებაში დამოუკიდებლად გროვდება, რის გამოც შემთხვევების ნაწილი შესაძლოა აღურიცხავი დარჩეს. ინდიკატორის სრულყოფილად დანერგვისთვის მიზანშეწონილია ერთიანი ელექტრონული აღრიცხვის ფორმისა და მონაცემთა ბაზის შექმნა. შეფასების შკალის ზღვრული მნიშვნელობები, საჭიროების შემთხვევაში, შეიძლება დაზუსტდეს შესაბამის კომპეტენტურ უწყებებთან შეთანხმებით. კომპენსაციის მექანიზმი წინამდებარე ინდიკატორის შემადგენელი ნაწილი არ არის, ვინაიდან მისი სამართლებრივი საფუძველი ამ ეტაპზე არ არის ჩამოყალიბებული. შესაბამისი მექანიზმის დანერგვის შემთხვევაში შესაძლებელია ინდიკატორის შემდგომი განვითარება დამატებითი კომპონენტის გათვალისწინებით.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	- CBD (2022). Decision 15/4, Target 4 - CBD (2022). Decision 15/5. Monitoring framework - IUCN SSC (2023). Human-Wildlife Conflict and Coexistence: Guidelines			

მიზანი 5. ველური სახეობებით მდგრადი სარგებლობის, მათი უსაფრთხო მოპოვებისა და კანონიერი ვაჭრობის უზრუნველყოფა

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 14.4, 15.7

გავლენის ინდიკატორები:

- ველური სახეობის წილი ბიოლოგიურად მდგრად დონეზე მყოფი სახეობების საერთო მარაგებში
- ველური სახეობებით კანონიერი და უკანონო ვაჭრობის მაჩვენებლებს შორის თანაფარდობა

პასპორტი №9. ველური სახეობის წილი ბიოლოგიურად მდგრად დონეზე მყოფი სახეობების საერთო მარაგებში

ინდიკატორის დასახელება	ველური სახეობის წილი ბიოლოგიურად მდგრად დონეზე მყოფი სახეობების საერთო მარაგებში
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ველური სახეობებით მდგრადი სარგებლობის, მათი უსაფრთხო მოპოვებისა და კანონიერი ვაჭრობის უზრუნველყოფა
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს, ველური ბუნებრივი რესურსების მარაგების რა ნაწილი იმყოფება ბიოლოგიურად მდგრად დონეზე, ანუ ისეთ მდგომარეობაში, როდესაც არსებული მოპოვების ინტენსივობა არ იწვევს მარაგის შემცირებას იმ დონემდე, რომელიც საფრთხეს შეუქმნის მის გრძელვადიან შენარჩუნებას. მდგრადობის შეფასების საერთაშორისო მიდგომა ეფუძნება მაქსიმალური მდგრადი მოპოვების (Maximum Sustainable Yield – MSY) კონცეფციას. MSY წარმოადგენს თეორიულად მაქსიმალურ მოცულობას, რომლის მოპოვებაც შესაძლებელია მარაგიდან ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში ისე, რომ შენარჩუნდეს მისი განახლებისა და არსებობის უნარი. ინდიკატორი მოიცავს ორ ქვეინდიკატორს. პირველი ქვეინდიკატორი ეხება საზღვაო თევზის მარაგებს და შეესაბამება საერთაშორისო ანგარიშგების მეთოდოლოგიას, ხოლო მეორე ქვეინდიკატორი მოიცავს სხვა ველურ ბუნებრივ რესურსებს. აღნიშნული გამოიყენა განპირობებულია იმით, რომ სხვადასხვა რესურსისთვის ბიოლოგიური მდგრადობის შეფასების მეთოდოლოგიური მიდგომები განსხვავებულია.
დადასტურების წყარო	• სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს საზღვაო მონიტორინგის მონაცემები; • სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს მიერ გაცემული ლიცენზიები, ნებართვები და მოპოვების აღრიცხვის მონაცემები; • სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მონაცემები ხე-ტყისა და არამერქნული სატყეო რესურსების მოპოვების შესახებ; • დასაშვები მოპოვების ლიმიტების დამდგენი სამართლებრივი აქტები; • იქთიოლოგიური კვლევების ანგარიშები.

მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (აგრეგაცია და ანგარიშგება); სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო; სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო; სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	ყოველწლიურად
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ქვეინდიკატორი 5.1(ა) – საზღვაო თევზის მარაგები პირველ ეტაპზე განისაზღვრება იმ მარაგების ჩამონათვალი, რომლებიც ფასდება საქართველოს შავი ზღვის სექტორში. საცნობარო სია წარმოდგენილი იქნება შესაბამის საანგარიშო დოკუმენტში. მარაგი ბიოლოგიურად მდგრადად მიიჩნევა, თუ მისი ბიომასა არ ჩამოუვარდება მაქსიმალური მდგრადი მოპოვების უზრუნველყოფ დონეს. მდგრადი მარაგების წილი (%) $= (\text{ბიოლოგიურად მდგრად დონეზე მყოფი მარაგების რაოდენობა} \div \text{შეფასებული მარაგების საერთო რაოდენობა}) \times 100$ იმ მარაგების რაოდენობა, რომელთა სტატუსის განსაზღვრა ვერ ხერხდება, ანგარიშგებაში წარმოდგენილი იქნება ცალკე. ქვეინდიკატორი 5.1(ბ) – სხვა ველური ბუნებრივი რესურსები მოიცავს: • შიდა წყალსატევების თევზის მარაგებს; • ხე-ტყეს; • არამერქნულ სატყეო რესურსებს; • სამკურნალო და საკვებ ველურ მცენარეებს; • სამონადირეო სახეობებს. რესურსი ბიოლოგიურად მდგრადად მიიჩნევა, თუ მისთვის დადგენილია დასაშვები მოპოვების ლიმიტი და ფაქტობრივი მოპოვება აღნიშნულ ლიმიტს არ აღემატება. მდგრადად გამოყენებული რესურსების წილი (%) $= (\text{იმ რესურსების რაოდენობა, რომელთა ფაქტობრივი მოპოვება არ აღემატება დადგენილ ლიმიტს} \div \text{იმ რესურსების საერთო რაოდენობა, რომლებზეც დადგენილია მოპოვების ლიმიტი}) \times 100$ იმ რესურსებისთვის, რომლებზეც მოპოვების ლიმიტი დადგენილი არ არის, ინდიკატორი არ გამოითვლება და ანგარიშგებაში აღინიშნება შესაბამისი განმარტებით. ანგარიშგება რეკომენდებულია ორივე ქვეინდიკატორის ცალ-ცალკე წარმოდგენა, რადგან ისინი ეფუძნება განსხვავებულ შეფასების მეთოდოლოგიას და მათი პირდაპირი აგრეგირება არ უზრუნველყოფს შედეგების სწორ ინტერპრეტაციას. შეზღუდვები შავი ზღვის საქართველოს სექტორში ყველა კომერციული სახეობის მარაგისთვის რეგულარული სამეცნიერო შეფასებები ამ ეტაპზე არ არის ხელმისაწვდომი. არამერქნული სატყეო რესურსების მოპოვების შესახებ მონაცემები რიგ შემთხვევებში არასრულია. იმ რესურსების ჩამონათვალი,

	რომლებზეც დადგენილია მოპოვების ლიმიტები, პირველ საანგარიშო ციკლში დაზუსტდება არსებული მონაცემების საფუძველზე.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• FAO. The State of World Fisheries and Aquaculture. http://www.fao.org/documents/card/en/c/I8714EN/ • FAO. http://www.fao.org/3/ca4355en/ca4355en.pdf • FAO e-learning. https://elearning.fao.org/course/view.php?id=502 • SDG ინდიკატორი 14.4.1 – საზღვაო თევზის მარაგების წილი ბიოლოგიურად მდგრად დონეზე • CBD (2022). Decision 15/4, Target 5; Decision 15/5. Monitoring framework			

პასპორტი №10. ველური სახეობებით კანონიერი და უკანონო ვაჭრობის მაჩვენებლებს შორის თანაფარდობა

ინდიკატორის დასახელება	ველური სახეობებით კანონიერი და უკანონო ვაჭრობის მაჩვენებლებს შორის თანაფარდობა
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ველური სახეობებით მდგრადი სარგებლობის, მათი უსაფრთხო მოპოვებისა და კანონიერი ვაჭრობის უზრუნველყოფა
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს ველური სახეობებით კანონიერი და გამოვლენილი უკანონო ვაჭრობის თანაფარდობას და იძლევა ინფორმაციას ველური სახეობებით ვაჭრობის კანონიერებისა და კონტროლის სისტემის ფუნქციონირების შესახებ. იგი ავსებს ბიოლოგიურად მდგრადი სარგებლობის ინდიკატორს, რადგან მდგრადი მოპოვების უზრუნველყოფა ეფექტიან კონტროლსა და კანონიერ ვაჭრობაზეც არის დამოკიდებული. გამოვლენილი უკანონო ვაჭრობის მოცულობის ცვლილება შესაძლოა ასახავდეს როგორც უკანონო ვაჭრობის რეალურ დინამიკას, ისე კონტროლისა და აღრიცხვის სისტემების ეფექტიანობის ცვლილებას. შესაბამისად, ინდიკატორის შეფასება რეკომენდებულია განხორციელდეს კონტროლის ინტენსივობის მაჩვენებლებთან ერთად.
დადასტურების წყარო	• გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის კონვენციის (CITES) ნებართვებისა და სერტიფიკატების ეროვნული რეესტრი და წლიური ანგარიშები; • სსიპ შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტის მონაცემები და ამოღების ოქმები;

	• გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის სამართალდარღვევათა ოქმები და ამოღებული ნიმუშების აღრიცხვა; • სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს მიერ გაცემული ლიცენზიები და ნებართვები; • საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და პროკურატურის მონაცემები ბრაკონიერობისა და უკანონო ვაჭრობის საქმეებზე.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი (CITES-ის ეროვნული ორგანოს ფუნქციით); სსიპ შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტი; გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. კანონიერი ვაჭრობის მოცულობის განსაზღვრა აღირიცხება CITES-ის ნებართვებისა და სერტიფიკატების, აგრეთვე შესაბამისი ეროვნული ნებართვების საფუძველზე განხორციელებული ველური სახეობებით ვაჭრობის მოცულობა. ნაბიჯი 2. გამოვლენილი უკანონო ვაჭრობის მოცულობის განსაზღვრა აღირიცხება ამოღებული, კონფისკირებული ან სამართალდარღვევის ოქმებით დადასტურებული ველური სახეობების ან მათი ნიმუშების რაოდენობა. ნაბიჯი 3. გაანგარიშება გამოვლენილი უკანონო ვაჭრობის წილი (%) $= \frac{\text{გამოვლენილი უკანონო ვაჭრობის მოცულობა}}{\text{კანონიერი ვაჭრობის მოცულობა} + \text{გამოვლენილი უკანონო ვაჭრობის მოცულობა}} \times 100$ ინდიკატორის ინტერპრეტაციისას სასურველ მიმართულებად განიხილება გამოვლენილი უკანონო ვაჭრობის წილის შემცირება, სხვა თანაბარ პირობებში. ნაბიჯი 4. კონტროლის ინტენსივობის მაჩვენებლები ინდიკატორის ინტერპრეტაციის მიზნით ანგარიშგებაში დამატებით მიეთითება: • ჩატარებული შემოწმებების რაოდენობა; • გამოვლენილი სამართალდარღვევების რაოდენობა; • ამოღებული ნიმუშების რაოდენობა (საჭიროების შემთხვევაში). აღნიშნული ინფორმაცია ხელს უწყობს ინდიკატორის ცვლილების სწორ ინტერპრეტაციას და შესაძლებელს ხდის შეფასდეს, ცვლილება გამოწვეულია უკანონო ვაჭრობის დინამიკით თუ კონტროლის ღონისძიებების ინტენსივობის ცვლილებით. ნაბიჯი 5. მონაცემთა წარმოდგენა მონაცემები წარმოდგენილი იქნება: • სახეობათა ჯგუფების მიხედვით (ძუძუმწოვრები, ფრინველები, ქვეწარმავლები, თევზები, მცენარეები, ხე-ტყე და სხვა, საჭიროების შემთხვევაში);

	ვაჭრობის მიმართულების მიხედვით (ექსპორტი, იმპორტი, შიდა ბაზარი). შეზღუდვები უკანონო ვაჭრობის რეალური მოცულობის სრული განსაზღვრა პრაქტიკულად შეუძლებელია, რის გამოც ინდიკატორი ეფუძნება მხოლოდ გამოვლენილ შემთხვევებს. ინდიკატორის მნიშვნელობაზე გავლენას ახდენს კონტროლისა და აღრიცხვის ინტენსივობა, რაც ანგარიშგებისას უნდა იყოს გათვალისწინებული. სხვადასხვა უწყების მიერ გამოყენებული აღრიცხვის ერთეულების (მაგ., ცალი, კილოგრამი, კუბური მეტრი და სხვა) ჰარმონიზაცია მნიშვნელოვანია ინდიკატორის ერთგვაროვანი გაანგარიშებისა და დროში შედარებადობის უზრუნველსაყოფად.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	- CBD (2022). Decision 15/4, Target 5; Decision 15/5. Monitoring framework - CITES. Annual Illegal Trade Report guidelines - UNODC (2024). World Wildlife Crime Report			

მიზანი 6. უცხო ინვაზიური სახეობების შემოსვლის პრევენცია და გავლენის შემცირება
მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 15.8

გავლენის ინდიკატორები:

- უცხო ინვაზიური სახეობების შემოსვლის იდენტიფიცირებული წყაროების რაოდენობა
- უცხო ინვაზიური სახეობების გავრცელების დონე

პასპორტი №11. უცხო ინვაზიური სახეობების შემოსვლის იდენტიფიცირებული წყაროების რაოდენობა

ინდიკატორის დასახელება	უცხო ინვაზიური სახეობების შემოსვლის იდენტიფიცირებული წყაროების რაოდენობა
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	უცხო ინვაზიური სახეობების შემოსვლის პრევენცია და გავლენის შემცირება
ინდიკატორის აღწერა	უცხო ინვაზიური სახეობები ბიომრავალფეროვნების კარგვის ერთ-ერთ ძირითად მამოძრავებელ ფაქტორს წარმოადგენს. საერთაშორისო

	შეფასებების მიხედვით, უცხო ინვაზიური სახეობების გავრცელება მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ეკოსისტემებზე, ადგილობრივ სახეობებსა და ეკოსისტემურ მომსახურებებზე (IPBES, 2023). ინდიკატორი ასახავს უცხო ინვაზიური სახეობების ქვეყანაში შემოსვლის იდენტიფიცირებისა და შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებების დანერგვის მდგომარეობას. შემოსვლის გზების მართვა უცხო ინვაზიური სახეობების პრევენციის ერთ-ერთი ძირითადი მექანიზმია, რადგან მათი დამკვიდრების შემდეგ კონტროლი ან აღმოფხვრა ხშირ შემთხვევაში გაცილებით რთული და რესურსტევადია. ინდიკატორი მოიცავს ორ კომპონენტს: • იდენტიფიცირებული შემოსვლის გზების რაოდენობას; • უცხო ინვაზიური სახეობების დამკვიდრების ტემპს, რომელიც გამოიყენება პრევენციული ღონისძიებების შედეგების შეფასების მხარდასაჭერად.
დადასტურების წყარო	• „საქართველოში უცხო ინვაზიური სახეობების მართვის კონცეფციის წინასწარი კვლევის ანგარიში“, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ეკოლოგიის ინსტიტუტი, 2024. https://mepa.gov.ge/ge/PublicInformation/35136 • სამეცნიერო პროექტების ფარგლებში ჩატარებული ინტროდუცირებული და ინვაზიური სახეობების კვლევის ანგარიშები; • სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტოს წლიური ანგარიშები; • სსიპ შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტის მონაცემები; • ინტროდუცირებული და ინვაზიური სახეობების გლობალური რეესტრი (GRIIS); • უცხო სახეობების პირველი ჩანაწერების მონაცემთა ბაზა (Seebens, 2023); • ბიომრავალფეროვნების საინფორმაციო ფონდის (GBIF) მონაცემები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი (აგრეგაცია და ანგარიშება); სსიპ შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტი; სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. ეროვნული საკონტროლო სია ინდიკატორის გაანგარიშებისთვის გამოიყენება საქართველოში დაფიქსირებული ინტროდუცირებული და უცხო ინვაზიური სახეობების ეროვნული საკონტროლო სია. სიის ფორმირებისას შეიძლება გამოყენებულ იქნეს საქართველოში მომზადებული შესაბამისი კვლევები, ინტროდუცირებული და ინვაზიური სახეობების გლობალური რეესტრი (Global Register of Introduced and Invasive Species – GRIIS) და სხვა სანდო სამეცნიერო წყაროები. საკონტროლო სიის განახლება რეკომენდებულია რეგულარულად, ახალი მონაცემების ხელმისაწვდომობის შესაბამისად. ნაბიჯი 2. შემოსვლის გზების იდენტიფიცირება

შემოსვლის გზები კლასიფიცირდება ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის (CBD) მიერ გამოყენებული კლასიფიკაციის შესაბამისად:

- განზრახ გაშვება (Release);
- კონტროლიდან გაქცევა (Escape);
- დამაბინძურებელი (Contaminant);
- შემთხვევითი გადმოტანა (Stowaway);
- დერეფანი (Corridor);
- დამოუკიდებელი გავრცელება (Unaided).

იდენტიფიცირებული შემოსვლის გზების რაოდენობა =

იმ გზების რაოდენობა, რომლებზეც დადასტურებულია სულ მცირე ერთი უცხო ინვაზიური სახეობის შემოსვლა.

ნაბიჯი 3. კონტროლირებადი გზების წილის განსაზღვრა

კონტროლირებადი გზების წილი (%) =

(იმ გზების რაოდენობა, რომლებზეც დანერგილია პრევენციული ან კონტროლის ღონისძიებები ÷ იდენტიფიცირებული გზების საერთო რაოდენობა) × 100

ნაბიჯი 4. დამკვიდრების ტემპის განსაზღვრა

დამკვიდრების ტემპი (სახეობა/წელი) =

საანგარიშო პერიოდში პირველად დაფიქსირებული და დამკვიდრებულად მიჩნეული უცხო ინვაზიური სახეობების რაოდენობა ÷ საანგარიშო პერიოდის ხანგრძლივობა (წლებში)

სახეობა დამკვიდრებულად მიიჩნევა, თუ დადასტურებულია მისი თვითაღწარმოებადი პოპულაციის არსებობა ბუნებრივ პირობებში სულ მცირე ორი თანმიმდევრული სავგებტაციო ან სარეპროდუქციო სეზონის განმავლობაში.

ინდიკატორის შეფასებისას დამკვიდრების ტემპი რეკომენდებულია შედარდეს წინა საანგარიშო პერიოდების მონაცემებთან.

ნაბიჯი 5. მონაცემთა წარმოდგენა

მონაცემები წარმოდგენილი იქნება:

- შემოსვლის გზების ტიპების მიხედვით;
- სახეობათა ჯგუფების მიხედვით.

შეზღუდვები

ეროვნული საკონტროლო სია შეიძლება საჭიროებდეს პერიოდულ განახლებასა და დაზუსტებას ახალი მონაცემების ხელმისაწვდომობის შესაბამისად.

ადრეული აღმოჩენისა და სწრაფი რეაგირების სისტემის შემდგომი განვითარება ხელს შეუწყობს ინდიკატორის სიზუსტისა და მონაცემების სისრულის გაუმჯობესებას.

იდენტიფიცირებული შემოსვლის გზების რაოდენობის ზრდა ყოველთვის არ ნიშნავს მდგომარეობის გაუარესებას და შესაძლოა დაკავშირებული იყოს კვლევების, მონიტორინგისა და აღრიცხვის სისტემების გაუმჯობესებასთან. აღნიშნული გარემოება ანგარიშგებისას გათვალისწინებული უნდა იყოს.

ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 6; Decision 15/5. Monitoring framework • IPBES (2023). Summary for Policymakers of the Thematic Assessment Report on Invasive Alien Species and their Control. IPBES secretariat, Bonn. https://doi.org/10.5281/zenodo.7430692 • Pagad, S. et al. (2018). Introducing the Global Register of Introduced and Invasive Species. Scientific Data 5, 170202. https://doi.org/10.1038/sdata.2017.202 • Pagad, S. et al. (2022). Country Compendium of the Global Register of Introduced and Invasive Species. Scientific Data 9, 391. https://doi.org/10.1038/s41597-022-01514-z • Seebens, H. et al. (2017). No saturation in the accumulation of alien species worldwide. Nature Communications 8, 14435. https://doi.org/10.1038/ncomms14435 • Seebens, H. (2023). Alien Species First Records Database (Version 3.1). Zenodo. https://zenodo.org/doi/10.5281/zenodo.3690741 • EU Regulation 1143/2014 on invasive alien species			

პასპორტი №12. უცხო ინვაზიური სახეობების გავრცელების დონე

ინდიკატორის დასახელება	უცხო ინვაზიური სახეობების გავრცელების დონე
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	უცხო ინვაზიური სახეობების შემოსვლის პრევენცია და გავლენის შემცირება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს უცხო ინვაზიური სახეობების გავრცელების მასშტაბსა და მათზე განხორციელებული მართვის ღონისძიებების მოცულობას. ინდიკატორი ავსებს უცხო ინვაზიური სახეობების შემოსვლის გზების ინდიკატორს: თუ შემოსვლის გზების ინდიკატორი ასახავს პრევენციული ღონისძიებების განხორციელებას, წინამდებარე ინდიკატორი აფასებს უკვე დამკვიდრებული უცხო ინვაზიური სახეობების გავრცელებისა და მართვის მდგომარეობას.
დადასტურების წყარო	• ეროვნული საკონტროლო სია და მისი პერიოდული განახლებები; • სამეცნიერო კვლევებისა და სავაჭრო დაკვირვებების ანგარიშები; • სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოსა და სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს დაკვირვების მონაცემები;

	• სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტოს მონაცემები აგრო – და სატყეო ეკოსისტემებში; • ბიომრავალფეროვნების საინფორმაციო ფონდის (GBIF) მონაცემები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი; სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო; სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო; სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	3 წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. პრიორიტეტული სახეობების განსაზღვრა ეროვნული საკონტროლო სიიდან გამოიყოფა პრიორიტეტული უცხო ინვაზიური სახეობები, რომლებზეც ხორციელდება რეგულარული მონიტორინგი. პრიორიტეტულად შეიძლება მიჩნეულ იქნეს სახეობები, რომლებიც მნიშვნელოვან უარყოფით ზემოქმედებას ახდენენ ადგილობრივ სახეობებზე, ეკოსისტემებზე ან ეკოსისტემურ მომსახურებებზე, ან ხასიათდებიან გავრცელების მზარდი ტენდენციით. ნაბიჯი 2. გავრცელების შეფასება თითოეული პრიორიტეტული სახეობისთვის აღირიცხება: • გავრცელებული მუნიციპალიტეტების რაოდენობა; • საჭიროების შემთხვევაში – გავრცელების ფართობი (ჰა). გავრცელების დონე (%) $= (\text{ინვაზიური სახეობებით დაფარული მუნიციპალიტეტების რაოდენობა} \div \text{მუნიციპალიტეტების საერთო რაოდენობა}) \times 100$ ნაბიჯი 3. მართვის ღონისძიებებით დაფარვა მართვის ღონისძიებებით დაფარული პრიორიტეტული სახეობების წილი (%) $= (\text{იმ პრიორიტეტული სახეობების რაოდენობა, რომლებზეც ხორციელდება კონტროლის, შეზღუდვის ან აღმოფხვრის ღონისძიებები} \div \text{პრიორიტეტული სახეობების საერთო რაოდენობა}) \times 100$ ნაბიჯი 4. მონაცემთა წარმოდგენა მონაცემები წარმოდგენილი იქნება: • ეკოსისტემის ტიპების მიხედვით (ტყე, აგროეკოსისტემა, მტკნარი წყლის, სანაპირო და სხვა, საჭიროების შემთხვევაში); • რეგიონების მიხედვით. შეზღუდვები უცხო ინვაზიური სახეობების გავრცელების სისტემური კარტირება ეროვნულ დონეზე ამ ეტაპზე სრულად არ ხორციელდება, რის გამოც პირველ საანგარიშო ციკლში გავრცელების შეფასება შესაძლოა დაეფუძნოს არსებულ სამეცნიერო კვლევებს, მონიტორინგის მონაცემებსა და ექსპერტულ შეფასებებს.

	პრიორიტეტული სახეობების ჩამონათვალი და მათი შერჩევის კრიტერიუმები რეკომენდებულია განისაზღვროს შესაბამისი კომპეტენტური უწყებებისა და ექსპერტების მონაწილეობით.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 6; Decision 15/5. Monitoring framework • IPBES (2023). Thematic Assessment Report on Invasive Alien Species and their Control. https://doi.org/10.5281/zenodo.7430692 • EU Regulation 1143/2014 on invasive alien species • McGeoch, M.A. et al. (2023). Invasion trends: An interpretable measure of change is needed to support policy targets. Conservation Letters, 16, e12981. https://doi.org/10.1111/conl.12981			

მიზანი 7. ნარჩენებით და ქიმიური ნივთიერებით ბიომრავალფეროვნებაზე გამოწვეული დაბინძურების ზემოქმედების შემცირება

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 3.9, 6.3, 11.6, 12.4, 12.5, 14.1

გავლენის ინდიკატორები:

- სანაპირო ევტროფიკაციის პოტენციალის ინდექსში საქართველოს ადგილი
- გარემოში პესტიციდების არასწორი გამოყენების და გადაჭარბებული გამოყენების დონე/აგრეგირებული საერთო გამოყენებული ტოქსიკურობა (ATAT)
- გარემოში მოხვედრილი პლასტიკისა და სახიფათო ნარჩენებით დაბინძურების წილი

პასპორტი №13. სანაპირო ევტროფიკაციის პოტენციალის ინდექსში საქართველოს ადგილი

ინდიკატორის დასახელება	სანაპირო ევტროფიკაციის პოტენციალის ინდექსში საქართველოს ადგილი
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ნარჩენებით და ქიმიური ნივთიერებით ბიომრავალფეროვნებაზე გამოწვეული დაბინძურების ზემოქმედების შემცირება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს სანაპირო წყლების ევტროფიკაციის პოტენციალს და საქართველოს მდგომარეობას შესაბამის საერთაშორისო შეფასებებში, სადაც ასეთი მონაცემები ხელმისაწვდომია. სანაპირო ევტროფიკაციის პოტენციალის ინდექსი (Index of Coastal Eutrophication Potential – ICEP) შეესაბამება მდგრადი განვითარების მიზნის

	(SDG) 14.1.1(a) ინდიკატორის მეთოდოლოგიურ საფუძველს და ეფუძნება მდინარეებით სანაპირო წყლებში აზოტის, ფოსფორისა და სილიციუმის დატვირთვებსა და მათ თანაფარდობას. სილიციუმთან შედარებით ჭარბი აზოტი ან ფოსფორი ზრდის სანაპირო წყლებში ევტროფიკაციისა და მავნე წყალმცენარეების გავრცელების პოტენციალს. ინდიკატორი გამოიყენება ნუტრიენტული დაბინძურების ტენდენციების შეფასებისა და სანაპირო ეკოსისტემებზე შესაძლო ზემოქმედების ანალიზისთვის. იგი ასევე ხელს უწყობს დაბინძურების ძირითადი წყაროების, მათ შორის სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობისა და ჩამდინარე წყლების, იდენტიფიცირებას.
დადასტურების წყარო	• სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო – შავ ზღვაში ჩამდინარე მდინარეების მონიტორინგის სადგურების მონაცემები აზოტის, ფოსფორისა და სილიციუმის კონცენტრაციაზე; • საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო – წყლის ხარისხის ანგარიშგება; • საქსტატი – მონაცემები სასუქების გამოყენების, ჩამდინარე წყლების გაწმენდითა და სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკის შესახებ; • შავი ზღვის კომისია (BSC) – რეგიონული მონიტორინგი ევტროფიკაციაზე; • გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამა (UNEP) – SDG 14.1.1(a)-ის გლობალური ანგარიშგება; • ევროპის გარემოს სააგენტო (EEA) – შავი ზღვის მდგომარეობის ანგარიშები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო; სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	3 წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (განგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. ნუტრიენტების დატვირთვის განსაზღვრა ნუტრიენტის წლიური დატვირთვა (ტონა/წელი) = მდინარის წლიური ჩამონადენის მოცულობა × ნუტრიენტის საშუალო წლიური კონცენტრაცია განგარიშება ხორციელდება ცალ-ცალკე: • აზოტისთვის; • ფოსფორისთვის; • სილიციუმისთვის, შავ ზღვაში ჩამდინარე თითოეული ძირითადი მდინარისთვის. ნაბიჯი 2. სანაპირო ევტროფიკაციის პოტენციალის ინდექსის (ICEP) განსაზღვრა ინდექსი გამოითვლება აზოტის, ფოსფორისა და სილიციუმის დატვირთვების თანაფარდობის საფუძველზე SDG 14.1.1(a)-ის მეთოდოლოგიის შესაბამისად.

	ინდექსის დადებითი მნიშვნელობა მიუთითებს სანაპირო ევტროფიკაციის გაზრდილ პოტენციალზე, ხოლო ნულოვანი ან უარყოფითი მნიშვნელობა – შედარებით დაბალ ევტროფიკაციის პოტენციალზე. ნაბიჯი 3. დამატებითი ეროვნული ქვეინდიკატორები ჩამდინარე წყლების გაწმენდით დაფარვა (%) = (გამწმენდ ნაგებობებში გატარებული ჩამდინარე წყლების მოცულობა ÷ წარმოქმნილი ჩამდინარე წყლების საერთო მოცულობა) × 100 სასუქების გამოყენების ინტენსივობა (კგ/ჰა) = გამოყენებული სასუქების საერთო რაოდენობა ÷ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ფართობი ნაბიჯი 4. შედეგების წარმოდგენა ინდიკატორის ძირითად მაჩვენებელს წარმოადგენს სანაპირო ევტროფიკაციის პოტენციალის ინდექსი (ICEP) მნიშვნელობა. საქართველოს ადგილი საერთაშორისო შედარებით შეფასებებში, შესაბამისი მონაცემების ხელმისაწვდომობის შემთხვევაში, წარმოდგენილი იქნება როგორც დამატებითი საკონტექსტო ინფორმაცია და არ წარმოადგენს ინდიკატორის გაანგარიშების ნაწილს. შეზღუდვები სილიციუმის რეგულარული მონიტორინგი ყველა ძირითად მდინარეზე ამ ეტაპზე სრულად არ ხორციელდება, რის გამოც ინდექსის გაანგარიშება შეიძლება დაეფუძნოს ნაწილობრივ მონაცემებს. ICEP ასახავს სანაპირო ევტროფიკაციის პოტენციალს და არა ევტროფიკაციის ფაქტობრივ მდგომარეობას.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• SDG ინდიკატორი 14.1.1(a) – Index of Coastal Eutrophication. https://unstats.un.org/sdgs/metadata/files/Metadata-14-01-01.pdf • CBD (2022). Decision 15/4, Target 7; Decision 15/5. Monitoring framework • CBD Programme of Work on Inland Waters • CBD Programme of Work on Marine and Coastal Biodiversity • ბუქარესტის კონვენცია; შავი ზღვის კომისიის ევტროფიკაციის მონიტორინგის მეთოდოლოგია			

პასპორტი №14. გარემოში პესტიციდების არასწორი გამოყენების და გადაჭარბებული გამოყენების დონე/აგრეგირებული საერთო გამოყენებული ტოქსიკურობა (ATAT)

ინდიკატორის დასახელება	გარემოში პესტიციდების არასწორი გამოყენების და გადაჭარბებული გამოყენების დონე/აგრეგირებული საერთო გამოყენებული ტოქსიკურობა (ATAT)
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ნარჩენებით და ქიმიური ნივთიერებით ბიომრავალფეროვნებაზე გამოწვეული დაბინძურების ზემოქმედების შემცირება
ინდიკატორის აღწერა	პესტიციდების გამოყენებამ, განსაკუთრებით მათი არასწორი ან გადაჭარბებული გამოყენების შემთხვევაში, შესაძლოა უარყოფითი ზემოქმედება მოახდინოს ბიომრავალფეროვნებაზე, მათ შორის არამიზნობრივ სახეობებზე, ეკოსისტემებსა და ეკოსისტემურ ფუნქციებზე. ინდიკატორი ასახავს პესტიციდების გამოყენების ინტენსივობასა და მათთან დაკავშირებული ეკოლოგიური რისკის ცვლილებას. იგი შეესაბამება კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს (GBF) მე-7 მიზანს, რომელიც ითვალისწინებს დაბინძურების შემცირებას ისეთ დონემდე, რომელიც მნიშვნელოვნად არ აზიანებს ბიომრავალფეროვნებას. საერთაშორისო დონეზე პერსპექტიულ მეთოდოლოგიურ მიდგომად განიხილება აგრეგირებული საერთო გამოყენებული ტოქსიკურობის (Aggregated Total Applied Toxicity – ATAT) მაჩვენებელი, რომელიც აფასებს სხვადასხვა პესტიციდის პოტენციურ ტოქსიკურ ზემოქმედებას სხვადასხვა ორგანიზმთა ჯგუფებზე. ეროვნულ დონეზე, არსებული მონაცემების გათვალისწინებით, ინდიკატორის შეფასება ეფუძნება პესტიციდების გამოყენების ინტენსივობასა და მაღალი რისკის მქონე აქტიური ნივთიერებების გამოყენების წილს, ხოლო ATAT-ის გამოყენება შესაძლებელი იქნება შესაბამისი მონაცემებისა და მეთოდოლოგიური წინაპირობების შექმნის შემდეგ.
დადასტურების წყარო	• საქსტატის გარემოსდაცვითი ინდიკატორი F-4 „პესტიციდების მოხმარება“ და წლიური ანგარიშები სოფლის მეურნეობისა და ბუნებრივი რესურსების შესახებ; • FAOSTAT-ის მონაცემთა ბაზა; • სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტოს წლიური ანგარიშები და რეგისტრირებული აქტიური ინგრედიენტების ნუსხა; • სსიპ შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტის მონაცემები იმპორტზე; • Pesticide Properties Database (PPDB) – ტოქსიკურობის მონაცემები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი (აგრეგაცია და ანგარიშგება); სსიპ შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტი; სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტო; სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის

	დეპარტამენტი; სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო; სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	ყოველწლიურად
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. პესტიციდების გამოყენების ინტენსივობა პესტიციდების გამოყენების ინტენსივობა (კგ/ჰა) = გამოყენებული აქტიური ნივთიერებების საერთო რაოდენობა ÷ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ფართობი გაანგარიშება ეფუძნება საქსტატის გარემოსდაცვითი ინდიკატორის F-4 მონაცემებს. ინდიკატორის სასურველი მიმართულებაა შემცირება. ნაბიჯი 2. მაღალი რისკის აქტიური ნივთიერებების წილი მაღალი რისკის აქტიური ნივთიერებების წილი (%) = (მაღალი რისკის კატეგორიაში შემავალი აქტიური ნივთიერებების გამოყენებული რაოდენობა ÷ გამოყენებული აქტიური ნივთიერებების საერთო რაოდენობა) × 100 მაღალი რისკის კატეგორიის განსაზღვრისას გამოიყენება მოქმედი ეროვნული რეგულაციები და საჭიროების შემთხვევაში, საერთაშორისო ტოქსიკოლოგიური მონაცემები. ნაბიჯი 3. აგრეგირებული საერთო გამოყენებული ტოქსიკურობა (ATAT) მონაცემთა ხელმისაწვდომობის შემთხვევაში, დამატებით შეიძლება გამოითვალოს აგრეგირებული საერთო გამოყენებული ტოქსიკურობის (ATAT) მაჩვენებელი შესაბამისი საერთაშორისო მეთოდოლოგიის საფუძველზე. ATAT ითვალისწინებს: • გამოყენებული აქტიური ნივთიერებების რაოდენობას; • მათი ტოქსიკურობის მაჩვენებლებს; • სხვადასხვა ორგანიზმთა ჯგუფებზე პოტენციურ ზემოქმედებას. ATAT-ის გაანგარიშება განხორციელდება შესაბამისი მეთოდოლოგიური და მონაცემთა ბაზის განვითარების შემდეგ. ნაბიჯი 4. მონაცემთა წარმოდგენა მონაცემები წარმოდგენილი იქნება პესტიციდების ძირითადი ჯგუფების მიხედვით: • ჰერბიციდები; • ინსექტიციდები; • ფუნგიციდები; • როდენტიციდები; • მცენარეთა ზრდის რეგულატორები; • სხვა. შეზღუდვები

	პესტიციდების გამოყენების შესახებ არსებული მონაცემები სრულად არ ასახავს: • არალეგალურად გამოყენებულ პესტიციდებს; • მოძველებული პესტიციდების მარაგებს; • გარემოში დაგროვილ ნარჩენებსა და დაშლის პროდუქტებს; • სხვადასხვა პესტიციდის ერთობლივ (კუმულაციურ ან სინერგიულ) ზემოქმედებას; • რისკის შემცირების ღონისძიებების ეფექტს. ATAT-ის გაანგარიშება ეროვნულ დონეზე დამოკიდებულია შესაბამისი ტოქსიკოლოგიური, ეკოლოგიური და ბიომრავალფეროვნების მონაცემების ხელმისაწვდომობაზე.			
ინდიკატორის მარკენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მარკენებელი			
წყაროები	• საქსტატი. გარემოსდაცვითი ინდიკატორები, F-4 პესტიციდების მოხმარება. https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/565/garemosdatsviti-indikatorebi • CBD (2022). Decision 15/4, Target 7; Decision 15/5. Monitoring framework • Schulz, R. et al. (2021). Applied pesticide toxicity shifts toward plants and invertebrates, even in GM crops. Science, 372, 81-84. • Bub, S. et al. (2022). Trends of total applied pesticide toxicity in German agriculture. Environmental Science and Technology, 57, 852-861. • Tang, F.H.M. et al. (2021). Risk of pesticide pollution at the global scale. Nature Geoscience, 14, 206-210. • Sánchez-Bayo, F.; Wyckhuys, K.A.G. (2019). Worldwide decline of the entomofauna. Biological Conservation, 232, 8-27. • Beketov, M.A. et al. (2013). Pesticides reduce regional biodiversity of stream invertebrates. PNAS, 110, 11039-11043. • IUPAC Pesticide Properties Database. https://sitem.herts.ac.uk/aeru/iupac/index.htm			

პასპორტი №15. გარემოში მოხვედრილი პლასტიკისა და სახიფათო ნარჩენებით დაბინძურების წილი

ინდიკატორის დასახელება	გარემოში მოხვედრილი პლასტიკისა და სახიფათო ნარჩენებით დაბინძურების წილი
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ნარჩენებით და ქიმიური ნივთიერებით ბიომრავალფეროვნებაზე გამოწვეული დაბინძურების ზემოქმედების შემცირება

ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს პლასტიკური და სახიფათო ნარჩენებით გარემოს დაბინძურების დონეს და მათი მართვის ეფექტიანობას. იგი შეესაბამება კუნძულის-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს (GBF) მე-7 მიზანს, რომელიც ითვალისწინებს დაბინძურების შემცირებას ისეთ დონემდე, რომელიც მნიშვნელოვნად არ აზიანებს ბიომრავალფეროვნებასა და ეკოსისტემების ფუნქციონირებას. ინდიკატორი მოიცავს ორ ძირითად კომპონენტს: • სახიფათო ნარჩენების სათანადო მართვის დონეს; • პლასტიკური ნარჩენებით გარემოს დაბინძურების მასშტაბს. დამატებით, სანაპირო ეკოსისტემებისთვის გამოიყენება სანაპირო ნარჩენების სიმჭიდროვე, როგორც ეკოსისტემაზე ზემოქმედების მაჩვენებელი.
დადასტურების წყარო	• ნარჩენების მართვის ეროვნული ანგარიშგება და ნარჩენების ეროვნული სააგენტოს/სამინისტროს მონაცემები; • საქსტატის გარემოსდაცვითი სტატისტიკა ნარჩენების მიმართულებით; • შავი ზღვის სანაპიროს ნარჩენების (marine litter) მონიტორინგის ანგარიშები, გარემოს ეროვნული სააგენტოს საზღვაო მონიტორინგის პროგრამის ფარგლებში; • ბუქარესტის კონვენციისა და შავი ზღვის კომისიის (BSC) რეგიონული ანგარიშგება; • სახიფათო ნარჩენების ტრანსსასაზღვრო გადაზიდვის ბაზელის კონვენციის ეროვნული ანგარიშგება; • მდინარეთა აუზების მართვის გეგმების ფარგლებში წარმოებული მონიტორინგის მონაცემები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის მიმართულებით); სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო (საზღვაო და წყლის მონიტორინგი); საქსტატი
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (განგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. არასათანადოდ მართული სახიფათო ნარჩენების წილი არასათანადოდ მართული სახიფათო ნარჩენების წილი (%) $= \frac{((\text{წარმოქმნილი სახიფათო ნარჩენები} - \text{სათანადოდ მართული სახიფათო ნარჩენები}) \div \text{წარმოქმნილი სახიფათო ნარჩენები}) \times 100}{}$ სათანადოდ მართულად ითვლება ნარჩენები, რომლებიც დამუშავებულია, აღდგენილია, გაუვნებელყოფილია ან განთავსებულია შესაბამისი ნებართვის მქონე ობიექტზე მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად. აღრიცხვა ხორციელდება ნარჩენების ევროპული კატალოგის კოდების მიხედვით. ნაბიჯი 2. არასათანადოდ მართული პლასტიკური ნარჩენების მოცულობა არასათანადოდ მართული პლასტიკური ნარჩენები (ტონა/წელი) $=$

	წარმოქმნილი პლასტიკური ნარჩენები – გადამუშავებული (რეციკლირებული) – სათანადოდ განთავსებული პლასტიკური ნარჩენები მაჩვენებელი დამატებით შეიძლება წარმოდგენილი იყოს: კგ/მოსახლეზე/წელიწადში. ნაბიჯი 3. სანაპირო ნარჩენების სიმჭიდროვე სანაპირო ნარჩენების სიმჭიდროვე = ნარჩენების ერთეულების რაოდენობა 100 მეტრ სანაპირო ზოლზე მონიტორინგი ხორციელდება ბუქარესტის კონვენციისა და შავი ზღვის კომისიის (BSC) მეთოდოლოგიის შესაბამისად, მუდმივ მონიტორინგის უბნებზე. დამატებით აღირიცხება პლასტიკური ნარჩენების წილი საერთო ნარჩენების შემადგენლობაში. ნაბიჯი 4. მონაცემთა წარმოდგენა ინდიკატორის ძირითადი შედეგები წარმოდგენილი იქნება: • არასათანადოდ მართული სახიფათო ნარჩენების წილის მიხედვით; • არასათანადოდ მართული პლასტიკური ნარჩენების მოცულობის მიხედვით. სანაპირო ნარჩენების სიმჭიდროვე წარმოდგენილი იქნება დამატებითი ეკოსისტემური მაჩვენებლის სახით. დაშლა მონაცემები წარმოდგენილი იქნება: • რეგიონების მიხედვით; • ნარჩენების ტიპების მიხედვით; • წარმოშობის წყაროების მიხედვით (საყოფაცხოვრებო, სამრეწველო, სასოფლო-სამეურნეო, სამედიცინო და სხვა). შეზღუდვები ნარჩენების წარმოქმნისა და მართვის შესახებ მონაცემები ნაწილობრივ ეყრდნობა ოპერატორების მიერ წარმოდგენილ ინფორმაციას, რის გამოც მათი სისრულე და ხარისხი შესაძლოა განსხვავდებოდეს. პლასტიკური ნარჩენების გარემოში მოხვედრის ფაქტობრივი მოცულობის სრულყოფილი შეფასება ამ ეტაპზე შეზღუდულია, რადგან გარემოში მოხვედრილი ნარჩენების ნაწილი ოფიციალურ აღრიცხვაში არ ფიქსირდება. სანაპირო ნარჩენების მონიტორინგის შედეგები დამოკიდებულია მონიტორინგის უბნების რაოდენობასა და ტერიტორიულ განაწილებაზე.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 7; Decision 15/5. Monitoring framework • UNEP (2021). Understanding the State of the Ocean: marine litter monitoring guidelines			

	• ბუქარესტის კონვენცია; შავი ზღვის კომისიის საზღვაო ნაგვის მონიტორინგის მეთოდოლოგია • SDG ინდიკატორები 12.4.2 და 14.1.1(b)
--	---

მიზანი 8. ბიომრავალფეროვნებაზე კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ზემოქმედების შერბილება

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 13.1, 13.2, 14.3

გავლენის ინდიკატორები:

- კლიმატური ცვლილებების ფონზე დაზიანებული და დეგრადირებული ჰაბიტატების ფართობი (ჰა)
- დეგრადირებული ჰაბიტატების აღდგენილი ფართობების წილი (ჰა)
- ნახშირბადის მარაგის მაჩვენებელი

პასპორტი №16. კლიმატური ცვლილებების ფონზე დაზიანებული და დეგრადირებული ჰაბიტატების ფართობი (ჰა)

ინდიკატორის დასახელება	კლიმატური ცვლილებების ფონზე დაზიანებული და დეგრადირებული ჰაბიტატების ფართობი (ჰა)
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ბიომრავალფეროვნებაზე კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ზემოქმედების შერბილება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ფაქტორების ზემოქმედებით დაზიანებული ან დეგრადირებული ჰაბიტატების ფართობს. კლიმატურ ფაქტორებად განიხილება, მათ შორის, გვალვა და ტენიანობის დეფიციტი, ექსტრემალური ტემპერატურა, ხანძრები, წყალდიდობები, ღვარცოფები, მყინვარების უკან დახევა, ზღვის დონისა და ზღვის ტემპერატურის ცვლილება და კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული სხვა პროცესები. ინდიკატორი შეესაბამება კუნძულის-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს (GBF) მე-8 მიზანს და გამოიყენება კლიმატის ცვლილების ზემოქმედებით გამოწვეული ჰაბიტატების ცვლილებების შეფასებისთვის. დამატებით, ინდიკატორის ანგარიშგებისას წარმოდგენილი იქნება ინფორმაცია კლიმატის ცვლილებისა და ბიომრავალფეროვნების საკითხების ინტეგრირების შესახებ შესაბამის ეროვნულ პოლიტიკის დოკუმენტებში, GBF-ის მონიტორინგის ჩარჩოს binary indicator-ის მოთხოვნების გათვალისწინებით.

დადასტურების წყარო	• სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს ჰიდრომეტეოროლოგიური და მონიტორინგის მონაცემები; • სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოსა და სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წლიური ანგარიშები და საველე დაკვირვების მონაცემები; • დისტანციური ზონდირებისა და ორთოფოტო მონაცემები მცენარეული საფარის ცვლილების შესახებ; • სტიქიური მოვლენების (ხანძრები, წყალდიდობა, ღვარცოფი) აღრიცხვის მონაცემები; • საქართველოს კლიმატის ცვლილების 2030 წლის სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა; • გაუდაბნობასთან ბრძოლის მოქმედებათა მეორე ეროვნული პროგრამა; • ეროვნულად განსაზღვრული წვლილი (NDC) და დაბალი ემისიების განვითარების სტრატეგია (LEDS).
მონაცემების შეროვნებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო; სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო; სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო; სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო
მონაცემების შეროვნების სიხშირე	3 წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (განგარიშება და შეზღუდვები)	ნაწილი ა. დაზიანებული ჰაბიტატების ფართობი ნაბიჯი 1. დეგრადაციის იდენტიფიცირება დისტანციური ზონდირების, ჰიდრომეტეოროლოგიური მონაცემებისა და საველე დაკვირვებების საფუძველზე იდენტიფიცირდება ტერიტორიები, სადაც დაფიქსირებულია ჰაბიტატის მდგომარეობის გაუარესება. ნაბიჯი 2. კლიმატის ცვლილებასთან კავშირის შეფასება ინდიკატორში აისახება მხოლოდ ის ჰაბიტატები, რომელთა დაზიანება ან დეგრადაცია, არსებული მონაცემებისა და ექსპერტული შეფასების საფუძველზე, ძირითადად უკავშირდება კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებულ ფაქტორებს. ტერიტორიები, სადაც დეგრადაციის ძირითადი მიზეზია პირდაპირი ანთროპოგენული ზემოქმედება (მაგალითად, ტყის ჭრა, ინფრასტრუქტურის განვითარება, სამთო საქმიანობა ან სხვა), ამ ინდიკატორში არ აღირიცხება. ნაბიჯი 3. განგარიშება დაზიანებული ჰაბიტატების ფართობი (ჰა) = კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ფაქტორებით დაზიანებული ჰაბიტატების ფართობების ჯამი დაზიანებული ჰაბიტატების წილი (%) = (დაზიანებული ჰაბიტატების ფართობი ÷ შესაბამისი ეკოსისტემური ტიპის საერთო ფართობი) × 100 ნაბიჯი 4. მონაცემთა წარმოდგენა მონაცემები წარმოდგენილი იქნება:

	• ეკოსისტემური ტიპების მიხედვით (ტყე, ალპური და სუბალპური ეკოსისტემები, ჭარბტენიანი ტერიტორიები, მდინარეთა ეკოსისტემები, სანაპირო და საზღვაო ეკოსისტემები, აგროეკოსისტემები); • კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ზემოქმედების ტიპების მიხედვით. გადაფარვის შემთხვევაში ფართობი აღირიცხება ერთხელ. ნაწილი ბ. პოლიტიკის ინტეგრაციის შესახებ ინფორმაცია GBF-ის მონიტორინგის ჩარჩოს მოთხოვნების გათვალისწინებით, ანგარიშებისას დამატებით წარმოდგენილი იქნება ინფორმაცია კლიმატის ცვლილებისა და ბიომრავალფეროვნების საკითხების ინტეგრირების შესახებ შესაბამის ეროვნულ პოლიტიკის დოკუმენტებში. ეს ინფორმაცია მომზადდება GBF-ის მიზანი 8-ის (binary indicator)-ის მოთხოვნების შესაბამისად და არ წარმოადგენს რაოდენობრივ ინდიკატორის გაანგარიშების ნაწილს. ანგარიშება ინდიკატორის ძირითადი შედეგი წარმოდგენილი იქნება დაზიანებული და დეგრადირებული ჰაბიტატების ფართობისა და მისი ცვლილების სახით. პოლიტიკის ინტეგრაციის შესახებ ინფორმაცია წარმოდგენილი იქნება დამატებითი განმარტებითი მასალის სახით. შეზღუდვები კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ზემოქმედების სხვა ფაქტორებისგან გამიჯვნა რიგ შემთხვევებში რთულია და საჭიროებს გრძელვადიან მონიტორინგსა და ექსპერტულ შეფასებას. დისტანციური ზონდირების, საველე დაკვირვებებისა და ჰიდრომეტეოროლოგიური მონაცემების ხელმისაწვდომობა სხვადასხვა ეკოსისტემისთვის განსხვავებულია, რაც შესაძლოა გავლენას ახდენდეს შეფასების სიზუსტეზე. პოლიტიკის ინტეგრაციის შესახებ ინფორმაცია ეფუძნება მოქმედი პოლიტიკის დოკუმენტებისა და ხელმისაწვდომი მტკიცებულებების ანალიზს.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 8; Decision 15/5. Monitoring framework – binary indicator for Target 8 • საქართველოს კლიმატის ცვლილების 2030 წლის სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა • გაუდაბნობასთან ბრძოლის მოქმედებათა მეორე ეროვნული პროგრამა • SDG ინდიკატორი 15.3.1 (მიწის დეგრადაცია)			

პასპორტი №17. დეგრადირებული ჰაბიტატების აღდგენილი ფართობების წილი (3ა)

ინდიკატორის დასახელება	დეგრადირებული ჰაბიტატების აღდგენილი ფართობების წილი (3ა)
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ბიომრავალფეროვნებაზე კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ზემოქმედების შერბილება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს დეგრადირებული ჰაბიტატების იმ ფართობის წილს, სადაც განხორციელებულია ეკოსისტემის აღდგენის ღონისძიებები. იგი ავსებს კლიმატის ცვლილებით დაზიანებული და დეგრადირებული ჰაბიტატების ფართობის ინდიკატორს: თუ პირველი ასახავს პრობლემის მასშტაბს, წინამდებარე ინდიკატორი ასახავს აღდგენის ღონისძიებების განხორციელების პროგრესს. აღდგენით ღონისძიებად მიიჩნევა დოკუმენტირებული ქმედება, რომელიც მიზნად ისახავს ეკოსისტემის სტრუქტურის, ფუნქციებისა და ბიომრავალფეროვნების აღდგენას. ასეთ ღონისძიებებს მიეკუთვნება, მათ შორის, ტყის აღდგენა, ბუნებრივი განახლების ხელშეწყობა, ჭარბტენიანი ტერიტორიების ჰიდროლოგიური რეჟიმის აღდგენა, სანაპირო ჰაბიტატების აღდგენა და სხვა შესაბამისი ღონისძიებები. ინდიკატორი შეესაბამება კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს (GBF) მე-8 მიზანს და ასახავს ეკოსისტემების აღდგენის მიმართულებით განხორციელებულ პროგრესს.
დადასტურების წყარო	სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს აღდგენითი ღონისძიებების წლიური ანგარიშები; სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წლიური გეგმები და ანგარიშები; სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს მონიტორინგის მონაცემები; მდინარეთა აუზების მართვის გეგმების ფარგლებში განხორციელებული ღონისძიებების ანგარიშები; პასპორტი 8.1-ის შედეგები, რომლებიც ინდიკატორის მნიშვნელს განსაზღვრავს; დონორული და საგრანტო პროექტების ანგარიშები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო; სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო; სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო; სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	5 წელიწადში ერთხელ (ტყის ინვენტარიზაციის ციკლთან თავსებადად); შუალედური შეფასება – 2 წელიწადში ერთხელ დისტანციური ზონდირების მონაცემებით
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. აღრიცხვა აღრიცხება ის ფართობები, რომლებზეც განხორციელდა ან მიმდინარეობს დოკუმენტირებული ეკოსისტემის აღდგენის ღონისძიებები და რომელთა შედეგების შეფასება ხორციელდება მონიტორინგის საშუალებით.

	ნაბიჯი 2. გაანგარიშება აღდგენილი ფართობი (ჰა) = აღდგენის ღონისძიებებით დაფარული ფართობების ჯამი აღდგენილი ჰაბიტატების წილი (%) = (აღდგენის ღონისძიებებით დაფარული ფართობი ÷ პასპორტი №16-ის მიხედვით იდენტიფიცირებული დაზიანებული და დეგრადირებული ჰაბიტატების საერთო ფართობი) × 100 ნაბიჯი 3. დამატებითი ქვეინდიკატორი მონიტორინგით დადასტურებული აღდგენის წილი (%) = (იმ ფართობის ოდენობა, სადაც მონიტორინგის შედეგები მიუთითებს აღდგენის დადებით ტენდენციაზე ÷ აღდგენის ღონისძიებებით დაფარული საერთო ფართობი) × 100 ეს ქვეინდიკატორი გამოიყენება აღდგენის ღონისძიებების შედეგიანობის შესაფასებლად და ავსებს ფართობით გამოხატულ ძირითად მაჩვენებელს. ნაბიჯი 4. მონაცემთა წარმოდგენა მონაცემები წარმოდგენილი იქნება: • ეკოსისტემური ტიპების მიხედვით; • აღდგენის ღონისძიებების ტიპების მიხედვით. ტერიტორიების გადაფარვის შემთხვევაში ფართობი აღირიცხება ერთხელ. შეზღუდვები ინდიკატორის მნიშვნელობა დამოკიდებულია პასპორტი №16-ის ფარგლებში დაზიანებული და დეგრადირებული ჰაბიტატების სრულყოფილ იდენტიფიცირებაზე. იმ ეკოსისტემური ტიპებისთვის, რომლებზეც დაზიანებული ფართობი ჯერ არ არის სრულად შეფასებული, ანგარიშგებაში წარმოდგენილი იქნება მხოლოდ აღდგენილი ფართობი (ჰა). აღდგენის ეკოლოგიური შედეგების შეფასება, განსაკუთრებით ბუნებრივ ეკოსისტემებში, შესაძლოა საჭიროებდეს გრძელვადიან მონიტორინგს, რის გამოც განხორციელებულ ღონისძიებებსა და მათ ეკოლოგიურ შედეგებს შორის შეიძლება არსებობდეს დროითი შუალედი.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4. Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework, Target 8. • CBD (2022). Decision 15/5. Monitoring Framework for the Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework.			

	• UN Decade on Ecosystem Restoration (2021-2030). Principles for Ecosystem Restoration. • Society for Ecological Restoration (SER). International Principles and Standards for the Practice of Ecological Restoration (2nd edition, 2019). • SDG Indicator 15.3.1 – Proportion of land that is degraded over total land area.
--	---

პასპორტი №18. ნახშირბადის მარაგის მაჩვენებელი

ინდიკატორის დასახელება	ნახშირბადის მარაგის მაჩვენებელი
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ბიომრავალფეროვნებაზე კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული ზემოქმედების შერბილება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს ბუნებრივ ეკოსისტემებში დაგროვილი ნახშირბადის მარაგსა და მისი ცვლილების დინამიკას დროში. იგი გამოიყენება კლიმატის ცვლილებისა და ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის ურთიერთკავშირის შეფასებისთვის, რადგან ბუნებრივი ეკოსისტემების დაცვა და აღდგენა ხელს უწყობს როგორც ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებას, ისე ნახშირბადის დაგროვებას. ინდიკატორი შეესაბამება კუნძინ-მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს (GBF) მე-8 მიზნის განხორციელების შეფასებას და ეყრდნობა კლიმატის ცვლილების მთავრობათაშორისი ექსპერტთა ჯგუფის (Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC) მიერ რეკომენდებულ მიდგომებს. ინდიკატორის ძირითადი მიზანია ბუნებრივ ეკოსისტემებში ნახშირბადის მარაგის შენარჩუნებისა და ცვლილების შეფასება.
დადასტურების წყარო	• ტყის ეროვნული ინვენტარიზაციის მონაცემები (სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო); • სათბურის აირების ეროვნული ინვენტარიზაცია, მიწათსარგებლობის, მიწათსარგებლობის ცვლილებისა და სატყეო მეურნეობის (LULUCF) სექტორი; • ნიადაგის ორგანული ნახშირბადის კვლევების მონაცემები და FAO-ს გლობალური ნიადაგის ორგანული ნახშირბადის რუკა (GSOC); • ჭარბტენიანი და ტორფიანი ტერიტორიების ინვენტარიზაციის მონაცემები; • სანაპირო „ლურჯი ნახშირბადის“ ეკოსისტემების კვლევები; • დისტანციური ზონდირების პროდუქტები მიწისზედა ბიომასის შესახებ.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (კლიმატის ცვლილებისა და ბიომრავალფეროვნების მიმართულებები); სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო; სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო

მონაცემების შეგროვების სიხშირე	5 წელიწადში ერთხელ (ტყის ინვენტარიზაციის ციკლთან თავსებადად); შუალედური შეფასება – 2 წელიწადში ერთხელ დისტანციური ზონდირების მონაცემებით
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. ნახშირბადის აუზების განსაზღვრა გაანგარიშება ეფუძნება IPCC-ის 2006 წლის სახელმძღვანელოსა და 2019 წლის დაზუსტებას და მოიცავს შემდეგ ნახშირბადის აუზებს: • მიწისზედა ბიომასა; • მიწისქვეშა ბიომასა; • მკვდარი მერქანი; • ფოთლოვანი საფენი; • ნიადაგის ორგანული ნახშირბადი. ნაბიჯი 2. გაანგარიშება ეკოსისტემური ტიპების მიხედვით ნახშირბადის მარაგი (ტონა C) = თითოეული ეკოსისტემური ტიპისთვის მისი ფართობის (ჰა) და ნახშირბადის სიმჭიდროვის (ტონა C/ჰა) ნამრავლების ჯამი. გაანგარიშება ხორციელდება ცალ-ცალკე: • ტყის ეკოსისტემებისთვის; • ბუჩქნარებისთვის; • ალპური და სუბალპური ეკოსისტემებისთვის; • სტეპებისთვის; • ჭარბტენიანი და ტორფიანი ტერიტორიებისთვის; • სანაპირო ეკოსისტემებისთვის; • აგროეკოსისტემებისთვის. ნაბიჯი 3. ცვლილების შეფასება ნახშირბადის მარაგის ცვლილება (%) = $\frac{((\text{საანგარიშო წლის ნახშირბადის მარაგი} - \text{საბაზისო წლის ნახშირბადის მარაგი}) \div \text{საბაზისო წლის ნახშირბადის მარაგი}) \times 100}{}$. ნაბიჯი 4. დამატებითი მონაცემების წარმოდგენა ანგარიშებისას, მონაცემების ხელმისაწვდომობის შემთხვევაში, დამატებით შეიძლება წარმოდგენილი იყოს ინფორმაცია: • დაცულ ტერიტორიებზე არსებული ნახშირბადის მარაგის შესახებ; • ბუნებრივ და პლანტაციურ ეკოსისტემებში დაგროვილი ნახშირბადის მარაგის შესახებ. აღნიშნული ინფორმაცია გამოიყენება ინდიკატორის შედეგების ინტერპრეტაციისთვის და არ წარმოადგენს ინდიკატორის ძირითადი მაჩვენებლის გაანგარიშების ნაწილს. ნაბიჯი 5. გაანგარიშების დონე პირველ ეტაპზე შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს IPCC-ის ნაგულისხმევი (Tier 1) კოეფიციენტები. მონაცემთა ხელმისაწვდომობისა და ეროვნული შესაძლებლობების განვითარების შესაბამისად რეკომენდებულია ეტაპობრივი გადასვლა ეროვნულ (Tier 2) ან, საჭიროების შემთხვევაში, Tier 3 მეთოდებზე. შეზღუდვები

	ნიადაგის ორგანული ნახშირბადის შესახებ ეროვნული მონაცემები ამ ეტაპზე შეზღუდულია, ხოლო არასატყეო ეკოსისტემებისთვის ეროვნული კოეფიციენტები სრულად დადგენილი არ არის. ტორფიანი და სხვა მაღალი ნახშირბადის მარაგის მქონე ეკოსისტემების ინვენტარიზაცია არ არის დასრულებული. ინდიკატორის სიზუსტე დამოკიდებულია ეროვნული გაზომვის, ანგარიშგებისა და ვერიფიკაციის (MRV) სისტემის განვითარებასა და მონაცემთა რეგულარულ განახლებაზე.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• IPCC (2006, 2019). Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories, Volume 4: AFOLU • CBD (2022). Decision 15/4, Target 8; Decision 15/5. Monitoring framework • FAO (2020). Global Forest Resources Assessment • SDG ინდიკატორები 15.3.1 (მიწის დეგრადაცია) და 15.2.1 (ტყის მდგრადი მართვა)			

მიზანი 9. ველური სახეობების მდგრადი მართვიდან მიღებული საზოგადოებრივი სარგებლის ზრდა

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 12.2, 14.7, 15.7

გავლენის ინდიკატორი:

- ველური სახეობების მდგრადი სარგებლობით მიღებული ფინანსური და არაფინანსური სარგებლის მასშტაბი

პასპორტი №19. ველური სახეობების მდგრადი სარგებლობით მიღებული ფინანსური და არაფინანსური სარგებლის მასშტაბი

ინდიკატორის დასახელება	ველური სახეობების მდგრადი სარგებლობით მიღებული ფინანსური და არაფინანსური სარგებლის მასშტაბი
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ველური სახეობების მდგრადი მართვიდან მიღებული საზოგადოებრივი სარგებლის ზრდა
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს იმ სარგებლის მასშტაბს, რომელსაც საზოგადოება იღებს ველური სახეობების მდგრადი სარგებლობიდან. სარგებელი ორი ფორმით აღირიცხება:

	ფინანსური სარგებელი – ლიცენზიებიდან, ნებართვებიდან, მოსაკრებლებიდან, ველური რესურსების რეალიზაციიდან და ეკოტურიზმიდან მიღებული შემოსავალი, რომელიც სახელმწიფო ბიუჯეტში, ადგილობრივ ბიუჯეტებსა და შინამეურნეოებში შედის. არაფინანსური სარგებელი – ველური რესურსების ნატურალური მოხმარება: საკვები, სამკურნალო მცენარეები, საშუალო მერქანი და სხვა რესურსები, რომლებსაც მოსახლეობა უშუალოდ იყენებს ბაზრის გავლის გარეშე. ეს კომპონენტი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სოფლად, სადაც ველური რესურსები საარსებო წყაროს ნაწილია. ინდიკატორი ასახავს, რამდენად გარდაიქმნება ბიომრავალფეროვნების მდგრადი მართვა რეალურ საზოგადოებრივ სარგებლად. მისი ზრდა მდგრადი სარგებლობის პირობებში ნიშნავს, რომ კონსერვაცია და ეკონომიკური სარგებელი ერთმანეთს არ ეწინააღმდეგება. სარგებლის განაწილების სურათის სრულყოფისთვის ინდიკატორი დამატებით აღრიცხავს იმ მოსახლეობის წილს, რომელიც ველურ ბუნებრივ რესურსებზე დამოკიდებული. ეს კომპონენტი აჩვენებს, ვის აღწევს სარგებელი და აღიარებს ადგილობრივი თემების ტრადიციული ცოდნისა და პრაქტიკის როლს ველური სახეობების მდგრად სარგებლობაში.
დადასტურების წყარო	• სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს მონაცემები გაცემული ლიცენზიების, ნებართვებისა და მოსაკრებლების შესახებ; • სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მონაცემები ხე-ტყისა და არამერქნული სატყეო რესურსების რეალიზაციისა და მოსაკრებლების შესახებ; • სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მონაცემები ვიზიტორთა რაოდენობისა და ეკოტურიზმიდან მიღებული შემოსავლის შესახებ; • სსიპ შემოსავლების სამსახურის მონაცემები ველური რესურსების ექსპორტზე; • საქსტატის შინამეურნეობათა კვლევა და გარემოსდაცვითი სტატისტიკა; • საქართველოს მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის მონაცემები ეკონომიკური საქმიანობის შესახებ; • აკადემიური და სოციოლოგიური კვლევები ტრადიციული საარსებო წყაროების შესახებ; • ადგილობრივი და სათემო ორგანიზაციების მიერ შეგროვებული მონაცემები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (აგრეგაცია და ანგარიშგება); სსიპ ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო; სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო; სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო; საქსტატი
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	ფინანსური კომპონენტი – ყოველწლიურად; არაფინანსური კომპონენტი და მოსახლეობის წილი – 5 წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაწილი ა. ფინანსური სარგებელი ფინანსური სარგებელი (ლარი) = ლიცენზიებიდან, ნებართვებიდან, მოსაკრებლებიდან, ველური რესურსების რეალიზაციიდან და

ეკოტურიზმთან დაკავშირებული შემოსავლების ჯამი, სადაც ასეთი მონაცემები ხელმისაწვდომია.

მონაცემები, შესაძლებლობის შემთხვევაში, წარმოდგენილია მიმართულებების მიხედვით: ნადირობა, თევზჭერა, ხე-ტყე, არამერქნული სატყეო რესურსები, სამკურნალო და საკვები ველური მცენარეები, ეკოტურიზმი.

დროში შედარებადობის უზრუნველსაყოფად, საჭიროების შემთხვევაში, გამოიყენება ინფლაციაზე კორექტირებული მაჩვენებლები.

ნაწილი ბ. არაფინანსური სარგებელი

ნატურალური მოხმარების მოცულობა აღირიცხება შესაბამის ფიზიკურ ერთეულებში (ტონა, კუბური მეტრი, ერთეული და სხვა) რესურსის ტიპების მიხედვით.

მონაცემების ხელმისაწვდომობის შემთხვევაში, შესაძლებელია არაფინანსური სარგებლის შეფასებითი ღირებულების განსაზღვრა:

არაფინანსური სარგებლის შეფასებული ღირებულება (ლარი) = თითოეული რესურსის ნატურალური მოხმარების მოცულობა × შესაბამისი რესურსის საშუალო საბაზრო ფასი.

შეფასებული ღირებულება ანგარიშგებაში წარმოდგენილია ცალკე და არ ერთიანდება ფინანსური სარგებლის მაჩვენებელთან.

ნაწილი გ. სარგებლის განაწილება (დამატებითი ქვეინდიკატორი)

დამატებით შეიძლება შეფასდეს იმ შინამეურნეობების ან მოსახლეობის წილი, რომლებიც ველურ ბუნებრივ რესურსებს იყენებენ საარსებო ან ეკონომიკური საქმიანობის ფარგლებში.

მონაცემები მოიპოვება საქსტატის შინამეურნეობათა კვლევის, მიზნობრივი გამოკითხვის ან სხვა შესაბამისი მონაცემთა წყაროების საფუძველზე.

ანგარიშგება

ინდიკატორის ძირითად მაჩვენებლებს წარმოადგენს ფინანსური და არაფინანსური სარგებელი. სარგებლის განაწილების შესახებ ინფორმაცია წარმოდგენილია დამატებითი ქვეინდიკატორის სახით. ყველა კომპონენტი წარმოდგენილი უნდა იქნეს ცალ-ცალკე, საბაზისო წელთან შედარებით. მათი აგრეგირება ერთ მაჩვენებლად არ ხორციელდება.

დაშლა

მონაცემები, შესაძლებლობის შემთხვევაში, წარმოდგენილია:

- რესურსის ტიპის მიხედვით;
- რეგიონის მიხედვით;
- ქალაქისა და სოფლის მიხედვით;
- შესაბამის შემთხვევებში – სქესის მიხედვით.

შეზღუდვები

ველური ბუნებრივი რესურსების არაფორმალური გამოყენების შესახებ მონაცემები ამ ეტაპზე შეზღუდულია, რაც არაფინანსური სარგებლის შეფასების სისრულეზე ახდენს გავლენას.

ეკოტურიზმთან დაკავშირებული შემოსავლების გამოყოფა ზოგიერთ შემთხვევაში დამატებით მეთოდოლოგიურ დაზუსტებას საჭიროებს.

	არაფინანსური სარგებლის ფულადი შეფასება ეფუძნება შეფასებით მიდგომას და დამოკიდებულია მონაცემების ხელმისაწვდომობასა და გამოყენებულ შეფასების მეთოდზე.			
ინდიკატორის მარკენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მარკენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 9; Decision 15/5. Monitoring framework • CBD Cross-cutting Theme on Sustainable Wildlife Management • CBD Cross-cutting Theme on Article 8(j) • CBD Programme of Work on Forests • FAO (2022). The State of World Fisheries and Aquaculture • საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური • SDG ინდიკატორები 12.2.1 და 15.7.1			

მიზანი 10. ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის და მდგრადი მართვის უზრუნველყოფა სოფლის მეურნეობაში, აკვაკულტურაში, თევზჭერასა და სატყეო სექტორში

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 2.3, 2.4, 12.1, 12.2, 14.7, 15.2

გავლენის ინდიკატორი:

- სოფლის მეურნეობაში, აკვაკულტურაში, თევზჭერასა და სატყეო სექტორში მდგრადად მართული ტერიტორიების რაოდენობა/ფართობი

პასპორტი №20. სოფლის მეურნეობაში, აკვაკულტურაში, თევზჭერასა და სატყეო სექტორში მდგრადად მართული ტერიტორიების რაოდენობა/ფართობი

ინდიკატორის დასახელება	სოფლის მეურნეობაში, აკვაკულტურაში, თევზჭერასა და სატყეო სექტორში მდგრადად მართული ტერიტორიების რაოდენობა/ფართობი
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის და მდგრადი მართვის უზრუნველყოფა სოფლის მეურნეობაში, აკვაკულტურაში, თევზჭერასა და სატყეო სექტორში
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ზომავს, ოთხი სექტორის – სოფლის მეურნეობის, სატყეო სექტორის, აკვაკულტურისა და თევზჭერის ტერიტორიების რა ნაწილი იმართება მდგრადად, ანუ ისეთი პრაქტიკით, რომელიც უზრუნველყოფს რესურსის გრძელვადიან შენარჩუნებას და ამცირებს ბიომრავალფეროვნებაზე უარყოფით ზემოქმედებას.

	მდგრადობა ფასდება სამი განზომილებით – გარემოსდაცვითი, ეკონომიკური და სოციალური. გარემოსდაცვითი განზომილება მოიცავს ნიადაგის სიჯანსაღეს, წყლის მოხმარებას, ბიომრავალფეროვნების დაცვას და ნუტრიენტების მართვას; ეკონომიკური – მეურნეობის სიცოცხლისუნარიანობასა და მომგებიანობას; სოციალური – დასაქმებულთა კეთილდღეობასა და სასურსათო უსაფრთხოებას. მდგრადი სოფლის მეურნეობის განსაზღვრებად მიღებულია FAO-ს მრავალგანზომილებიანი მიდგომა: ბუნებრივი რესურსების მართვა და შენარჩუნება, ასევე ტექნოლოგიური და ინსტიტუციური ცვლილებების ისეთი განვითარება, რომ დაკმაყოფილდეს ადამიანის საჭიროებები დღესაც და მომავალშიც ისე, რომ ეს არ აზიანებდეს გარემოს, იყოს ტექნიკურად და ეკონომიკურად ეფექტიანი და სოციალურად მისაღები. ტყის მდგრადი მართვის განსაზღვრებად მიღებულია გაეროს გენერალური ასამბლეის რეზოლუციით (A/RES/62/98) დამკვიდრებული ფორმულირება: დინამიური და განვითარებადი მიდგომა, რომელიც მიზნად ისახავს ყველა ტიპის ტყის ეკონომიკური, სოციალური და გარემოსდაცვითი ღირებულებების შენარჩუნებასა და გაძლიერებას აწმყო და მომავალი თაობების საკეთილდღეოდ. ინდიკატორი ერთიანია, თუმცა თითოეული სექტორისთვის მდგრადობის შეფასების მეთოდი განსხვავებულია, ვინაიდან განსხვავებულია თავად რესურსი და მისი მართვის რეჟიმი. ამიტომ გაანგარიშება ხორციელდება ოთხი სექტორული კომპონენტით, რომლებიც ანგარიშგებაში ცალ-ცალკეც წარმოდგენას ექვემდებარება.
დადასტურების წყარო	• სასოფლო-სამეურნეო მეურნეობათა გამოკითხვებისა და აღწერის ანგარიშები (საქსტატი); • ტყის მართვის გეგმები და ტყის ეროვნული ინვენტარიზაციის მონაცემები; • სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს ყოველწლიური ანგარიში; • სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ყოველწლიური ანგარიში; • სსიპ აჭარის სატყეო სააგენტოს ყოველწლიური ანგარიში; • ტყის მართვის დამოუკიდებელი სერტიფიცირების სქემების მონაცემთა ბაზები; • აკვაკულტურის მეურნეობების რეესტრი და გარემოსდაცვითი ნებართვების მონაცემები; • თევზჭერის ლიცენზიების, დასაშვები მოპოვების ლიმიტებისა და მოპოვების აღრიცხვის მონაცემები; • სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს წყლის მონიტორინგის მონაცემები; • სამეცნიერო და კვლევითი დაწესებულებების მონაცემები ნიადაგის სიჯანსაღისა და ბიომრავალფეროვნების შესახებ.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (აგრეგაცია და ანგარიშგება); სატყეო პოლიტიკის დეპარტამენტი; საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (საქსტატი); სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო; სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო

მონაცემების შეგროვების სიხშირე	მონაცემების შეგროვების სიხშირე სოფლის მეურნეობა, აკვაკულტურა და თევზჭერა – 3 წელიწადში ერთხელ; სატყეო სექტორი – 5 წელიწადში ერთხელ (ტყის ინვენტარიზაციის ციკლთან თავსებადად)
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ინდიკატორი გამოითვლება ოთხი სექტორული კომპონენტის მიხედვით: სოფლის მეურნეობა, სატყეო სექტორი, აკვაკულტურა და თევზჭერა. თითოეული კომპონენტისთვის მდგრადობის შეფასება ხორციელდება შესაბამისი საერთაშორისო ან ეროვნული მეთოდოლოგიის საფუძველზე. კომპონენტები ანგარიშგებაში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ცალ-ცალკე; საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელია მათი აგრეგირებული წარმოდგენაც, გადაფარვის გამორიცხვით. კომპონენტი ა. სოფლის მეურნეობა ნაბიჯი 1. გაანგარიშება ეფუძნება SDG ინდიკატორ 2.4.1-ის („პროდუქტიული და მდგრადი სოფლის მეურნეობის ქვეშ არსებული სასოფლო-სამეურნეო ფართობის წილი“) მეთოდოლოგიას და ხორციელდება FAO-ის მიერ განსაზღვრული ქვეინდიკატორების საფუძველზე. ნაბიჯი 2. მდგრადად მართული სასოფლო-სამეურნეო ფართობის წილი (%) $= (\text{მდგრადობის კრიტერიუმების დამაკმაყოფილებელი სასოფლო-სამეურნეო ფართობი} \div \text{სასოფლო-სამეურნეო ფართობის საერთო ოდენობა}) \times 100$ მონაცემები წარმოდგენილი უნდა იქნეს რეგიონების, მეურნეობის ტიპისა და ზომის მიხედვით. კომპონენტი ბ. სატყეო სექტორი გაანგარიშება ეფუძნება ტყის მდგრადი მართვის (SFM) საერთაშორისო მეთოდოლოგიას და SDG ინდიკატორ 15.2.1-ს. ძირითადი მაჩვენებელია: მდგრადად მართული ტყის ფართობი (ჰა) $= \text{მართვის გეგმის ქვეშ მყოფი ან დამოუკიდებელი სერტიფიცირების სისტემით დაფარული ტყის ფართობი (გადაფარვის გამორიცხვით)}.$ დამატებით წარმოდგენილი უნდა იქნეს: • ტყის ფართობის წლიური ცვლილება (%); • მიწისზედა ბიომასის ცვლილება; • დაცულ ტერიტორიებზე არსებული ტყის ფართობის წილი (%); • ტყის მართვის გეგმით დაფარული ფართობის წილი (%). კომპონენტი გ. აკვაკულტურა ნაბიჯი 1. აკვაკულტურის მეურნეობა მდგრადად მართულად მიიჩნევა, თუ იგი აკმაყოფილებს მოქმედი ეროვნული კანონმდებლობითა და გარემოსდაცვითი მოთხოვნებით განსაზღვრულ კრიტერიუმებს. შეფასების დეტალური კრიტერიუმები განისაზღვრება სამინისტროს მიერ დამტკიცებული მეთოდოლოგიური დოკუმენტებით. ნაბიჯი 2. მდგრადად მართული აკვაკულტურის წილი (%) =

(მდგრადობის კრიტერიუმების დამაკმაყოფილებელი აკვაკულტურის მეურნეობების რაოდენობა ÷ რეგისტრირებული აკვაკულტურის მეურნეობების საერთო რაოდენობა) × 100

დამატებით წარმოდგენილი უნდა იქნეს მდგრადად მართული აკვაკულტურის ფართობი (ჰა), სადაც შესაბამისი მონაცემები ხელმისაწვდომია.

კომპონენტი დ. თევზჭერა

ნაბიჯი 1.

თევზჭერის ტერიტორია მდგრადად მართულად ითვლება, თუ:

- დადგენილია მეცნიერულად დასაბუთებული დასაშვები მოპოვების ლიმიტი;
- ხორციელდება მოპოვების აღრიცხვა;
- ფაქტობრივი მოპოვება დადგენილ ლიმიტს არ აღემატება.

ნაბიჯი 2.

მდგრადად მართული თევზჭერის ტერიტორიების წილი (%) =

(მდგრადი მართვის რეჟიმში მყოფი თევზჭერის ტერიტორიების ფართობი ÷ თევზჭერისთვის გამოყენებული ტერიტორიების საერთო ფართობი) × 100

გაანგარიშება ხორციელდება ცალ-ცალკე შავი ზღვის საქართველოს სექტორისა და შიდა წყალსატევებისთვის.

ანგარიშება

ოთხივე კომპონენტი წარმოდგენილი უნდა იქნეს დამოუკიდებლად, ფართობის (ჰა) და წილის (%) მიხედვით. საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელია დამატებით გამოითვალოს:

მდგრადად მართული ტერიტორიების საერთო ფართობი (ჰა)

= ოთხივე სექტორში მდგრადად მართული ფართობების ჯამი, გადაფარვის გამორიცხვით.

მონაცემები წარმოდგენილი უნდა იქნეს რეგიონის, საკუთრების ფორმისა და საქმიანობის ტიპის მიხედვით.

შეზღუდვები

- სოფლის მეურნეობის კომპონენტის სრულფასოვანი გაანგარიშება დამოკიდებულია SDG 2.4.1-ის მონაცემთა სისტემის დანერგვასა და საქსტატის შესაბამისი მონაცემების ხელმისაწვდომობაზე.
- აკვაკულტურისა და თევზჭერის კომპონენტების სიზუსტე დამოკიდებულია რეესტრებისა და მოპოვების აღრიცხვის სისტემების სრულყოფაზე.
- ტყის კომპონენტის შეფასება დამოკიდებულია ტყის ეროვნული ინვენტარიზაციის პერიოდულობაზე და მართვის გეგმების განახლებაზე.
- აგრეგირებული მაჩვენებლის გამოთვლისას აუცილებელია სექტორებს შორის ფართობების გადაფარვის გამორიცხვა.
- ინდიკატორის დეტალური შეფასების კრიტერიუმები და ზღვრული მნიშვნელობები განისაზღვრება შესაბამისი მეთოდოლოგიური დოკუმენტებითა და სამინისტროს მიერ დამტკიცებული პროცედურებით.

ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
• წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 10; Decision 15/5. Monitoring framework • SDG ინდიკატორი 2.4.1 – Proportion of agricultural area under productive and sustainable agriculture. https://www.fao.org/sustainable-development-goals-data-portal/data/indicators/Indicator2.4.1-proportion-of-agricultural-area-under-productive-and-sustainable-agriculture/en • SDG ინდიკატორი 15.2.1 – Progress towards sustainable forest management • FAO. Global Forest Resources Assessment 2020, Guidelines and Specifications. www.fao.org/3/I8699EN/i8699en.pdf • FAO. Global Forest Resources Assessment 2020, Terms and Definitions. www.fao.org/3/I8661EN/i8661en.pdf • United Nations (2007). Resolution A/RES/62/98 – Non-legally binding instrument on all types of forests. https://undocs.org/en/A/RES/62/98 • FAO (2022). The State of World Fisheries and Aquaculture • FAO (2022). The State of Food and Agriculture • CBD Programme of Work on Agricultural Biodiversity • CBD Programme of Work on Inland Waters • CBD Programme of Work on Marine and Coastal Biodiversity			

მიზანი 11. ეკოსისტემური მომსახურებების წვლილის გაზრდა, შენარჩუნება და გაძლიერება

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 1.5, 15.4

გავლენის ინდიკატორი:

- ეკოსისტემური მომსახურებების სარგებლის დონე

პასპორტი №21. ეკოსისტემური მომსახურებების სარგებლის დონე

ინდიკატორის დასახელება	ეკოსისტემური მომსახურებების სარგებლის დონე
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ეკოსისტემური მომსახურებების წვლილის გაზრდა, შენარჩუნება და გაძლიერება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს, როგორ იცვლება ის სარგებელი, რომელსაც ეკოსისტემები აწვდის საზოგადოებასა და ეკონომიკას. მაგალითად, სასმელი

	წყალი, ხე-ტყე, დამტვერვა, ნახშირბადის დაგროვება და რეკრეაციული სივრცე. ეკოსისტემური მომსახურება არის ეკოსისტემის წვლილი იმ სარგებელში, რომელსაც ადამიანი რეალურად იყენებს. ინდიკატორში აღირიცხება მხოლოდ ფაქტობრივად გამოყენებული მომსახურება; პოტენციური, გამოუყენებელი მომსახურება არ ითვლება. ინდიკატორი შეესაბამება გლობალური ბიომრავალფეროვნების ჩარჩოს “headline” ინდიკატორს B.1 „ეკოსისტემების მიერ მიწოდებული მომსახურებები“ და ეყრდნობა გარემოსდაცვით-ეკონომიკური აღრიცხვის სისტემის ეკოსისტემურ აღრიცხვას (System of Environmental-Economic Accounting – Ecosystem Accounting, SEEA EA). გაეროს სტატისტიკურმა კომისიამ 2021 წელს მიიღო SEEA-ს ეკოსისტემური აღრიცხვის 1-7 თავები, რომლებიც ბიოფიზიკურ ანგარიშებს აღწერს, როგორც საერთაშორისო სტატისტიკური სტანდარტი, ხოლო ფულადი ანგარიშების თავები, როგორც საერთაშორისოდ აღიარებული პრინციპები და რეკომენდაციები. ეკოსისტემური ტიპების კლასიფიკაციისთვის გამოიყენება IUCN-ის გლობალური ეკოსისტემის ტიპოლოგია. მაჩვენებლები გამოისახება ფიზიკურ ერთეულებში (კუბური მეტრი, ტონა და სხვა); ფულადი შეფასება შესაძლებელია მოგვიანებით, ფულადი ანგარიშების შედგენის შემდეგ.
დადასტურების წყარო	• გარემოსდაცვით-ეკონომიკური აღრიცხვის ეროვნული სისტემის ანგარიშები (ჩამოსაყალიბებელია); • საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ანგარიშები; • საქსტატის სტატისტიკური ანგარიშები; • სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოსა და სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მონიტორინგისა და ინვენტარიზაციის მონაცემები; • სსიპ საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიწათსარგებლობის მონაცემები; • კვლევითი ინსტიტუტებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების ანგარიშები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (აგრეგაცია და ანგარიშგება); საქსტატი; სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტო; სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	5 წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ინდიკატორი ეფუძნება გარემოსდაცვით-ეკონომიკური აღრიცხვის სისტემის ეკოსისტემურ აღრიცხვას (SEEA Ecosystem Accounting) და აფასებს ეკოსისტემური მომსახურებების მიწოდების ცვლილებას დროში. ანგარიშგება ხორციელდება ფიზიკურ ერთეულებში, ხოლო ფულადი შეფასება შესაძლებელია მხოლოდ შესაბამისი მეთოდოლოგიის დანერგვის შემდეგ. ნაბიჯი 1. ეკოსისტემური მომსახურებების შერჩევა შერჩევა ხორციელდება “SEEA Ecosystem Accounting”-ის ეკოსისტემური მომსახურებების კლასიფიკაციის საფუძველზე.

სავალდებულოდ წარმოდგენილი უნდა იქნეს სამივე ძირითადი კატეგორია:

- მომარაგების მომსახურებები;
- მარეგულირებელი მომსახურებები;
- კულტურული მომსახურებები.

პირველ საანგარიშო ციკლში რეკომენდებულია შეფასდეს ის მომსახურებები, რომელთა შესახებ ეროვნულ დონეზე მონაცემები უკვე ხელმისაწვდომია, მათ შორის:

- წყლის რეგულირება და მიწოდება;
- ნახშირბადის დაგროვება;
- ხე-ტყისა და არამერქნული სატყეო რესურსების მიწოდება;
- დამტკვრვა;
- რეკრეაციული და კულტურული მომსახურებები.

ნაბიჯი 2. მომსახურებების მოცულობის შეფასება

თითოეული მომსახურებისთვის განისაზღვრება მიწოდების მოცულობა შესაბამის ფიზიკურ ერთეულში (მაგ., კუბური მეტრი, ტონა, ჰექტარი, ვიზიტორთა რაოდენობა და სხვა).

მონაცემები მიიღება ეროვნული მონიტორინგისა და ინვენტარიზაციის სისტემებიდან.

საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელია საერთაშორისო მოდელირების ინსტრუმენტების (მაგ., ARIES for SEEA ან InVEST) გამოყენება, შედეგების ეროვნული ექსპერტების მიერ ვალიდაციის პირობით.

ნაბიჯი 3. მომსახურებების ცვლილების შეფასება

თითოეული მომსახურებისთვის გამოითვლება ცვლილება საბაზისო წელთან შედარებით:

მომსახურების ცვლილება (%)

$$= ((\text{საანგარიშო წლის მიწოდების მოცულობა} - \text{საბაზისო წლის მიწოდების მოცულობა}) \div \text{საბაზისო წლის მიწოდების მოცულობა}) \times 100$$

ნაბიჯი 4. აგრეგირებული ინდექსი

სხვადასხვა მომსახურება განსხვავებულ ერთეულებში იზომება, ამიტომ მათი პირდაპირი დაჯამება დაუშვებელია.

საერთო ცვლილება ფასდება მომსახურებების ცვლილების კოეფიციენტების გეომეტრიული საშუალოთი:

აგრეგირებული ინდექსი

$$= (\text{ცვლილების კოეფიციენტების ნამრავლი})^{(1/n)} - 1$$

სადაც:

- ცვლილების კოეფიციენტი = $1 + \text{ცვლილება}$;
- n = შეფასებული მომსახურებების რაოდენობა.

ინდექსის დადებითი მნიშვნელობა მიუთითებს ეკოსისტემური მომსახურებების საერთო ზრდაზე, უარყოფითი – შემცირებაზე.

ნაბიჯი 5. ქვეინდექსები

საერთო ინდექსთან ერთად გამოითვლება სამი დამოუკიდებელი ქვეინდექსი:

- მომარაგების მომსახურებების;
- მარეგულირებელი მომსახურებების;

	• კულტურული მომსახურებების. ანგარიშებისას საერთო ინდექსი და სამივე ქვეინდექსი წარმოდგენილი უნდა იქნეს ცალ-ცალკე. ნაბიჯი 6. შუალედური ანგარიშგება თუ აგრეგირებული ინდექსის გამოსათვლელად საჭირო მონაცემები სრულად ხელმისაწვდომი არ არის, გამოიყენება შუალედური მაჩვენებელი: შენარჩუნებული ან გაუმჯობესებული ეკოსისტემური მომსახურებების წილი (%) $= (\text{იმ მომსახურებების რაოდენობა, რომელთა მიწოდება შენარჩუნებულია ან გაიზარდა საბაზისო წელთან შედარებით} \div \text{შეფასებული მომსახურებების საერთო რაოდენობა}) \times 100$ შეზღუდვები • საქართველოში “SEEA Ecosystem Accounting” სისტემა სრულად დანერგილი არ არის, რის გამოც ინდიკატორის სრული გაანგარიშება ეტაპობრივად განხორციელდება. • ეკოსისტემური მომსახურებების მნიშვნელოვანი ნაწილის შეფასება საჭიროებს მოდელირებასა და დამატებით მონაცემებს. • ფულადი შეფასება შესაძლებელია მხოლოდ შესაბამისი ეროვნული მეთოდოლოგიის დამტკიცებისა და მონაცემთა სისტემის განვითარების შემდეგ. • პირველ საანგარიშო ციკლებში ანგარიშგება ძირითადად დაეფუძნება ფიზიკურ მაჩვენებლებს და ეროვნულ მონიტორინგის მონაცემებს. • შეფასებული მომსახურებების ჩამონათვალი და საბაზისო წელი საბოლოოდ განისაზღვრება სამინისტროს მიერ.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 11; Decision 15/5. Monitoring framework – headline indicator B.1 • UN (2021). System of Environmental-Economic Accounting – Ecosystem Accounting (SEEA EA). https://seea.un.org • SEEA e-learning resources. https://seea.un.org/content/seea-e-learning-resources • IUCN Global Ecosystem Typology • ARIES for SEEA; InVEST – ეკოსისტემური მომსახურებების მოდელირების ინსტრუმენტები			

მიზანი 12. ურბანული ბიომრავალფეროვნების დაცვა, მწვანე და ლურჯ სივრცეებზე საზოგადოებრივი წვდომის გაუმჯობესება

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 10, 15

გავლენის ინდიკატორი:

- ურბანულ ტერიტორიებზე მწვანე და ლურჯო სივრცეების წილი

პასპორტი №22. ურბანულ ტერიტორიებზე მწვანე და ლურჯო სივრცეების წილი

ინდიკატორის დასახელება	ურბანულ ტერიტორიებზე მწვანე და ლურჯო სივრცეების წილი
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ურბანული ბიომრავალფეროვნების დაცვა, მწვანე და ლურჯ სივრცეებზე საზოგადოებრივი წვდომის გაუმჯობესება
ინდიკატორის აღწერა	მოცემული ინდიკატორის დასახელება ასევე წარმოადგენს მდგრადი განვითარების მიზნის 11.7.1 ინდიკატორის განმარტებას – „ქალაქების განაშენიანებული ფართობის საშუალო წილი, რომელიც წარმოადგენს მწვანე/ლურჯი სივრცეს საზოგადოებრივი გამოყენებისთვის“. აღსანიშნავია, რომ მდგრადი განვითარების მიზნის ინდიკატორ 11.7.1-ს აქვს რამდენიმე საინტერესო საერთო წარმოდგენა/აღქმა, რომელიც საჭიროებდა გლობალურ დონეზე გამართულ კონსულტაციებს და კონსენსუსს. ესენია: განაშენიანებული ტერიტორია, ქალაქები, საზოგადოებრივი/საჯარო დანიშნულების ღია სივრცეები, პოტენციური ღია საზოგადოებრივი/საჯარო სივრცეები, ქუჩები, და ა. შ. როგორც მეურვე სააგენტო, UN-Habitat-მა ამ განმარტებაზე რამდენიმე სხვა პარტნიორთან ერთად იმუშავა.
დადასტურების წყარო	სივრცის დაგეგმარების გეგმები; ქალაქის მიწათსარგებლობის გეგმები; მაღალი გარჩევადობის თანამგზავრული სატელიტური სურათები; საჯარო რეესტრის მონაცემები და რუკები; მუნიციპალიტეტების მიერ გამოქვეყნებული სტრატეგიები და ანგარიშები; სამეცნიერო კვლევითი ანგარიშები/სტატისტიკა.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სსიპ სივრცითი და ქალაქმშენებლობითი განვითარების სააგენტო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	ხუთ წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (განგარიშება და შეზღუდვები)	დეფინიციები ქალაქის საზღვარი. გაანგარიშება ხორციელდება თვითმმართველი ქალაქებისა და მუნიციპალიტეტების ადმინისტრაციული ცენტრებისთვის, ქალაქის დამტკიცებული განაშენიანებული ტერიტორიის ფარგლებში. საფუძვლად გამოიყენება მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმა, ხოლო მისი არარსებობის შემთხვევაში – ადმინისტრაციული საზღვარი. გამოყენებული საზღვრის ტიპი ანგარიშებაში სავალდებულოდ მიეთითება.

საერთო სარგებლობის მწვანე და ლურჯი სივრცე. სივრცე ჩათვლება საერთო სარგებლობისთვის განკუთვნილ მწვანე ან ლურჯ სივრცედ, თუ იგი:

- ხელმისაწვდომია ყველა მოქალაქისთვის;
- უფასოა;
- ღიაა რეგულარული გამოყენებისთვის;
- არ არის შეზღუდული მხოლოდ კონკრეტული მომხმარებლებისათვის.

ამ კატეგორიაში არ შედის კერძო ეზოები, დახურული საკლუბო ტერიტორიები, საწარმოების ტერიტორიები და სხვა შეზღუდული წვდომის სივრცეები.

მწვანე სივრცე მოიცავს პარკებს, სკვერებს, ბაღებს, ტყე-პარკებს, ბულვარებსა და სხვა მცენარეული საფარით დაფარულ საზოგადოებრივ სივრცეებს.

ლურჯი სივრცე მოიცავს მდინარეებს, ტბებს, წყალსაცავებს, სანაპირო ზოლებსა და სხვა საზოგადოებრივად ხელმისაწვდომ წყლის ობიექტებს.

ნაბიჯი 1. სივრცეების იდენტიფიცირება

მწვანე და ლურჯი სივრცეები განისაზღვრება:

- მიწათსარგებლობისა და სივრცითი განვითარების გეგმების;
- საჯარო რეესტრის მონაცემების;
- მუნიციპალური ინვენტარიზაციის;
- მაღალი გარჩევადობის სატელიტური გამოსახულებებისა და ორთოფოტოების;
- GIS მონაცემთა ბაზების საფუძველზე.

ნაბიჯი 2. მონაცემების ვალიდაცია

იდენტიფიცირებული სივრცეები მოწმდება, აკმაყოფილებს თუ არა ისინი საერთო სარგებლობის კრიტერიუმებს.

ვალიდაცია ეფუძნება:

- მუნიციპალიტეტების ოფიციალურ მონაცემებს;
- სივრცითი გეგმების ანალიზს;
- საჭიროების შემთხვევაში – შერჩევით სავსელე გადამოწმებას.

ნაბიჯი 3. ძირითადი გაანგარიშება

საერთო სარგებლობის მწვანე და ლურჯი სივრცეების წილი (%)

$$= (\text{საერთო სარგებლობის მწვანე და ლურჯი სივრცეების საერთო ფართობი} \div \text{ქალაქის განაშენიანებული ტერიტორიის საერთო ფართობი}) \times 100$$

გაანგარიშება ხორციელდება თითოეული ქალაქისთვის დამოუკიდებლად.

ეროვნული მაჩვენებელი გამოითვლება:

- ქალაქების საშუალო არითმეტიკული მნიშვნელობით;
- მოსახლეობის რაოდენობით შეწონილი საშუალო მაჩვენებლით.

მწვანე და ლურჯი სივრცეების ფართობები წარმოდგენილი უნდა იქნეს როგორც ჯამურად, ასევე ცალ-ცალკე.

ნაბიჯი 4. ხელმისაწვდომობის ქვეინდიკატორი

საერთო სარგებლობის მწვანე და ლურჯ სივრცეებზე წვდომის მქონე

მოსახლეობის წილი (%) = $(\text{იმ მოსახლეობის რაოდენობა, რომელიც მწვანე ან ლურჯი სივრციდან არაუმეტეს 400 მეტრის ფეხით სავალ მანძილზე ცხოვრობს} \div \text{ქალაქის მოსახლეობის საერთო რაოდენობა}) \times 100$

	განგარიშება ხორციელდება GIS-ის ქსელური ანალიზის გამოყენებით. სადაც შესაძლებელია, მონაცემები წარმოდგენილი უნდა იქნეს: • სქესის; • ასაკობრივი ჯგუფების; • შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ჭრილში. ნაბიჯი 5. SDG 11.7.1-ის ანგარიშგება მდგრადი განვითარების მიზნის (SDG) ინდიკატორ 11.7.1-ის საერთაშორისო ანგარიშგებისათვის დამატებით გამოითვლება: ქუჩებისთვის განკუთვნილი ფართობის წილი (%) = (ქუჩებით დაკავებული ფართობი ÷ ქალაქის განაშენიანებული ტერიტორიის საერთო ფართობი) × 100 ეს მაჩვენებელი გამოიყენება მხოლოდ SDG 11.7.1-ის საერთაშორისო ანგარიშგებისათვის. ეროვნული ინდიკატორის ძირითადი მაჩვენებელია საერთო სარგებლობის მწვანე და ლურჯი სივრცეების წილი (ნაბიჯი 3). შეზღუდვები • მუნიციპალიტეტების ნაწილში მწვანე და ლურჯი სივრცეების სრული ინვენტარიზაცია არ არსებობს. • პირველ საანგარიშო ციკლში სივრცეების ნაწილი განისაზღვრება დისტანციური ზონდირების მონაცემებით, რაც შესაძლოა გარკვეულ უზუსტობებს იწვევდეს. • ხელმისაწვდომობის შეფასება დამოკიდებულია ქუჩების ქსელისა და მოსახლეობის სივრცითი განაწილების მონაცემების ხარისხზე. • მოსახლეობის მაღალი სივრცითი გარკვევადობის მონაცემები ყველა მუნიციპალიტეტისთვის ხელმისაწვდომი არ არის. • საბაზისო წელი, შეფასებული ქალაქების ჩამონათვალი და გამოყენებული სივრცითი მონაცემების წყარო საბოლოოდ განისაზღვრება პასუხისმგებელ უწყებასთან შეთანხმებით.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	https://www.gbf-indicators.org/metadata/headline/12-1 Axon Johnson Foundation, Public Spaces and Place making, Future of Places, http://futureofplaces.com UN-Habitat (2013) Streets as Public Spaces and Drivers of Urban Prosperity, Nairobi UN-Habitat (2014) Methodology for Measuring Street Connectivity Index UN-Habitat (2015) Spatial Capital of Saudi Arabian Cities, Street Connectivity as part of City Prosperity Initiative UN-Habitat (2015) Global Public Space Toolkit from Global Principles to Local Policies and Practice			

	UN-Habitat (2018). SDG Indicator 11.7.1 Training Module: Public Space. United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat), Nairobi. Available at: https://unhabitat.org Kaw, Jon Kher, Hyunji Lee, and Sameh Wahba, editors. 2020. The Hidden Wealth of Cities: Creating, Financing, and Managing Public Spaces. Washington, DC: World Bank. doi:10.1596/978-1-4648-1449-5. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO SDG 11.7.1 metadata, 2020. https://unstats.un.org/sdgs/metadata/
--	--

მიზანი 13. გენეტიკურ რესურსებზე და მასთან დაკავშირებულ ტრადიციულ ცოდნაზე ხელმისაწვდომობისა და მიღებული სარგებლის სამართლიანი, თანაბარი განაწილება

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 15.6

გავლენის ინდიკატორები:

- გენეტიკურ რესურსებზე და მასთან დაკავშირებულ ტრადიციულ ცოდნაზე ხელმისაწვდომობის დონე
- მიღებული არაფულადი და ფულადი სარგებლის დონე

პასპორტი №23. გენეტიკურ რესურსებზე და მასთან დაკავშირებულ ტრადიციულ ცოდნაზე ხელმისაწვდომობის დონე

ინდიკატორის დასახელება	გენეტიკურ რესურსებზე და მასთან დაკავშირებულ ტრადიციულ ცოდნაზე ხელმისაწვდომობის დონე
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	გენეტიკურ რესურსებზე და მასთან დაკავშირებულ ტრადიციულ ცოდნაზე ხელმისაწვდომობისა და მიღებული სარგებლის სამართლიანი, თანაბარი განაწილება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი აფასებს, თუ რამდენად არის ქვეყანაში ჩამოყალიბებული და ფუნქციონირებადი ის სისტემა, რომელიც გენეტიკურ რესურსებსა და მათთან დაკავშირებულ ტრადიციულ ცოდნაზე კანონიერ ხელმისაწვდომობას უზრუნველყოფს. ხელმისაწვდომობისა და სარგებლის განაწილების (ABS) სისტემა სამ ელემენტს ეყრდნობა: სამართლებრივ ჩარჩოს, რომელიც წვდომის პირობებს ადგენს; ინსტიტუციურ მექანიზმს, რომელიც ნებართვებს გასცემს; და გამჭვირვალობის მექანიზმს, რომელიც გაცემულ ნებართვებს საერთაშორისო დონეზე აღრიცხავს. ინდიკატორი ავსებს სარგებლის ინდიკატორს: სარგებელი ვერ გაზიარდება, თუ წვდომა კანონიერ და აღრიცხვად ჩარჩოში არ არის მოქცეული.
დადასტურების წყარო	• საქართველოს კანონმდებლობა ბიოლოგიური მრავალფეროვნებისა და გენეტიკურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობის შესახებ;

	• ეროვნული ჩანაწერები და საერთაშორისოდ აღიარებული შესაბამისობის სერტიფიკატები (IRCC); • საქართველოს ეროვნული ანგარიშები ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კონვენციისა და ნაგოიის ოქმის ფარგლებში; • სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრისა და სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წლიური ანგარიშები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი (ABS-ის ეროვნული საკონტაქტო პუნქტის ფუნქციით); სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო; სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო; სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	5 წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. ABS სისტემის ჩამოყალიბების შეფასება ფასდება შემდეგი ხუთი კრიტერიუმი, თითოეულზე პასუხით „დიახ“ ან „არა“ და შესაბამისი მტკიცებულების მითითებით: • მოქმედებს გენეტიკურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობისა და სარგებლის განაწილების მარეგულირებელი კანონმდებლობა; • განსაზღვრულია ABS-ის ეროვნული საკონტაქტო პუნქტი და კომპეტენტური ორგანო; • დანერგილია წინასწარი ინფორმირებული თანხმობის (PIC) და ურთიერთშეთანხმებული პირობების (MAT) პროცედურები; • კანონმდებლობა ითვალისწინებს ტრადიციული ცოდნის მფლობელი ადგილობრივი თემების წინასწარ ინფორმირებულ თანხმობას, სადაც ეს საჭიროა; • ინფორმაცია განთავსებულია “ABS Clearing-House”-ში. ABS სისტემის ჩამოყალიბების დონე (%) = („დიახ“ პასუხების რაოდენობა ÷ 5) × 100 ხარისხობრივი ინტერპრეტაცია: • 0-25% – კრიტიკული; • 26-50% – დაბალი; • 51-75% – საშუალო; • 76-100% – მაღალი. ნაბიჯი 2. ABS სისტემის ფუნქციონირების შეფასება საანგარიშო პერიოდში აღირიცხება: • გაცემული ABS ნებართვების რაოდენობა; • გაფორმებული ურთიერთშეთანხმებული პირობების (MAT) ხელშეკრულებების რაოდენობა; • ABS Clearing-House-ში რეგისტრირებული საერთაშორისოდ აღიარებული შესაბამისობის სერტიფიკატების (IRCC) რაოდენობა. დამატებით გამოითვლება: ტრადიციულ ცოდნასთან დაკავშირებულ ნებართვებზე წინასწარი ინფორმირებული თანხმობის წილი (%) = (იმ ნებართვების რაოდენობა,

რომლებიც ტრადიციულ ცოდნას ეხება და გაცემულია წინასწარი ინფორმირებული თანხმობის საფუძველზე ÷ ტრადიციულ ცოდნასთან დაკავშირებული ნებართვების საერთო რაოდენობა) × 100 ნაბიჯი 3. მონაცემების კლასიფიკაცია მონაცემები წარმოდგენილი უნდა იქნეს: • გენეტიკური რესურსის ტიპის მიხედვით (ველური სახეობები, სასოფლო-სამეურნეო გენეტიკური რესურსები, მიკროორგანიზმები და სხვა); • გამოყენების მიზნის მიხედვით (სამეცნიერო კვლევა, კომერციული გამოყენება, სხვა); • ტრადიციულ ცოდნასთან დაკავშირებული და დაუკავშირებელი შემთხვევების მიხედვით. ანგარიშგება ანგარიშგებაში წარმოდგენილი უნდა იქნეს: • ABS სისტემის ჩამოყალიბების დონე (%); • გაცემული ABS ნებართვების რაოდენობა; • გაფორმებული MAT ხელშეკრულებების რაოდენობა; • ABS Clearing-House-ში რეგისტრირებული IRCC-ების რაოდენობა; • ტრადიციულ ცოდნასთან დაკავშირებულ ნებართვებზე წინასწარი ინფორმირებული თანხმობის წილი (%). შეზღუდვები • საქართველოში ABS-ის სამართლებრივი და ინსტიტუციური სისტემა ჯერ კიდევ განვითარების პროცესშია. • პირველ საანგარიშო ციკლებში ABS ნებართვებისა და IRCC-ების რაოდენობა შესაძლოა ნულოვანი ან ძალიან მცირე იყოს, რაც სისტემის განვითარების ეტაპს ასახავს და არა გენეტიკურ რესურსებზე წვდომის არარსებობას. • ტრადიციულ ცოდნასთან დაკავშირებული შემთხვევების აღრიცხვა დამოკიდებულია შესაბამისი სამართლებრივი და ადმინისტრაციული მექანიზმების სრულ ამოქმედებაზე. • ხარისხობრივი შეფასების ზღვრები და ანგარიშგების პროცედურები საბოლოოდ განისაზღვრება პასუხისმგებელ უწყებასთან შეთანხმებით.				
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 13; Decision 15/5. Monitoring framework • ნაგოიის ოქმი გენეტიკურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობისა და მათი გამოყენებიდან მიღებული სარგებლის სამართლიანი და თანაბარი განაწილების შესახებ (2010) • ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენცია (1992) • ABS Clearing-House. https://absch.cbd.int			

	• Greiber, T. et al. (2012). An Explanatory Guide to the Nagoya Protocol on Access and Benefit-sharing. IUCN • საქართველოს კანონპროექტი ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ
--	--

პასპორტი №24. მიღებული არაფულადი და ფულადი სარგებლის დონე

ინდიკატორის დასახელება	მიღებული არაფულადი და ფულადი სარგებლის დონე
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	გენეტიკურ რესურსებზე და მასთან დაკავშირებულ ტრადიციულ ცოდნაზე ხელმისაწვდომობისა და მიღებული სარგებლის სამართლიანი, თანაბარი განაწილება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ზომავს იმ სარგებლის მოცულობას, რომელსაც ქვეყანა იღებს გენეტიკური რესურსებისა და მათთან დაკავშირებული ტრადიციული ცოდნის გამოყენებიდან. სარგებელი ორი ფორმით აღირიცხება – ფულადი და არაფულადი. ფულადი სარგებელი მოიცავს ორმხრივი და მრავალმხრივი ინსტრუმენტებით მიღებულ თანხებს: ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კონვენციისა და ნაგოიის ოქმის საფუძველზე დადებული ხელშეკრულებებიდან; სურსათისა და სოფლის მეურნეობისათვის მნიშვნელოვანი მცენარეთა გენეტიკური რესურსების შესახებ საერთაშორისო ხელშეკრულებიდან; ციფრული თანმიმდევრობის ინფორმაციის (DSI) მრავალმხრივი მექანიზმიდან; ეროვნული იურისდიქციის მიღმა არსებული ტერიტორიების საზღვაო ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ შეთანხმებიდან (BBNJ). არაფულადი სარგებელი მოიცავს ცოდნის, ტექნოლოგიის, ტრენინგისა და ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაზიარებას. იგი აღირიცხება ნაგოიის ოქმის დანართით განსაზღვრული კატეგორიების მიხედვით და ფულად ეკვივალენტში არ გადაითვლება – არაფულადი სარგებლის ღირებულება სწორედ მის ბუნებაშია და ფულად გამოხატულებაში მისი გადაყვანა ინდიკატორის შინაარსს ამახინჯებს.
დადასტურების წყარო	• ABS ნებართვებისა და ურთიერთშეთანხმებული პირობების (MAT) ხელშეკრულებების ეროვნული რეესტრი; • ABS Clearing-House-ში განთავსებული საერთაშორისოდ აღიარებული შესაბამისობის სერტიფიკატები (IRCC); • ბენეფიციარი უწყებებისა და კვლევითი დაწესებულებების წლიური ანგარიშები მიღებული სარგებლის შესახებ; • საქართველოს ეროვნული ანგარიშები ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კონვენციისა და ნაგოიის ოქმის ფარგლებში; • სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრისა და სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წლიური ანგარიშები.

მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი (აგრეგაცია და ანგარიშგება); სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო; სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტო; სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	5 წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	აღრიცხვის ერთეული და მონაცემთა არხები აღრიცხვის ერთეულია ერთი გაცემული ნებართვა ან დადებული MAT ხელშეკრულება. თითოეულ ჩანაწერზე ფიქსირდება: გენეტიკური რესურსის ტიპი, მომხმარებელი მხარე, გამოყენების მიზანი, სარგებლის ტიპი, ფულადი სარგებლის ოდენობა და გადახდის გრაფიკი. მონაცემები სამი პარალელური არხით გროვდება: ეროვნული ABS ნებართვების რეესტრი; ABS Clearing-House-ის ჩანაწერები; ბენეფიციართა წლიური ანგარიშები. სისრულის კონტროლი ხორციელდება რეესტრისა და Clearing-House-ის ჩანაწერების ურთიერთშედარებით; შეუსაბამოებში ანგარიშგებაში აისახება. ნაწილი ა. ფულადი სარგებელი ნაბიჯი 1. სარგებლის ტიპების აღრიცხვა. მონაცემები გროვდება ნაგოიის ოქმის დანართით განსაზღვრული ფულადი სარგებლის ტიპების მიხედვით. ვარსკვლავით (*) მონიშნულია ის ტიპები, რომლებიც ანგარიშგებისთვის პრიორიტეტულად მიიჩნევა: ნაბიჯი 2. გაანგარიშება. ფულადი სარგებელი (ლარი) = ყველა ABS ინსტრუმენტი და ხელშეკრულებით საანგარიშო პერიოდში მიღებული სარგებლის ჯამი გაანგარიშება ხორციელდება მიმდინარე ფასებში; დროში შედარებისთვის დამატებით მიეთითება ინფლაციაზე კორექტირებული მაჩვენებელი. მონაცემები წარმოდგენილი უნდა იქნეს როგორც აგრეგირებულად, ისე ინსტრუმენტის ტიპის მიხედვით დაშლილი. ნაწილი ბ. არაფულადი სარგებელი ნაბიჯი 1. კატეგორიების აღრიცხვა. არაფულადი სარგებელი აღირიცხება ნაგოიის ოქმის დანართით განსაზღვრული კატეგორიების მიხედვით, რომელთაგან ძირითადია: კვლევის შედეგების გაზიარება; თანამშრომლობა სამეცნიერო კვლევით პროგრამებში; მონაწილეობა პროდუქტის შემუშავებაში; თანამშრომლობა განათლებისა და ტრენინგის მიმართულებით; ex situ საცავებსა და მონაცემთა ბაზებზე წვდომა; ცოდნისა და ტექნოლოგიის გადაცემა; ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაძლიერება; სამეცნიერო ინფორმაციაზე წვდომა; ადგილობრივი ეკონომიკის მხარდაჭერა; კვლევის მიმართულების განსაზღვრაში მონაწილეობა; ინტელექტუალურ საკუთრებაზე ერთობლივი უფლება. ნაბიჯი 2. გაანგარიშება. თითოეული კატეგორიისთვის აღირიცხება: შემთხვევათა რაოდენობა და ბენეფიციარი ინსტიტუციების ან თემების რაოდენობა.

	არაფულადი სარგებლის მოცულობა = იმ კატეგორიების რაოდენობა, რომლებშიც საანგარიშო პერიოდში დაფიქსირდა სულ მცირე ერთი შემთხვევა დამატებით მიეთითება შემთხვევათა საერთო რაოდენობა ყველა კატეგორიაში. ანგარიშგებისას სავალდებულოა კატეგორიების ჭრილში დაშლილი ცხრილის წარმოდგენა; მხოლოდ აგრეგირებული რიცხვის მითითება არასაკმარისია. ანგარიშგება ნაწილი ა და ნაწილი ბ წარმოდგენილი უნდა იქნეს ცალ-ცალკე. მათი აგრეგირება ერთ მაჩვენებლად დაუშვებელია, ვინაიდან ერთეულები განსხვავებულია. შეზღუდვები ABS-ის ეროვნული სამართლებრივი ჩარჩო ჩამოყალიბების პროცესშია, რის გამოც პირველ საანგარიშო ციკლებში ინდიკატორის მნიშვნელობა შესაძლოა ნულოვანი ან არასრული იყოს; ეს არ ნიშნავს სარგებლის არარსებობას, არამედ აღრიცხვის სისტემის ჩამოყალიბების ეტაპს. ორმხრივი სარგებლის გაზიარების მონაცემების შედგენა შესაძლოა გართულდეს კონფიდენციალურობის მოთხოვნების გამო. ამის თავიდან ასაცილებლად რეკომენდებულია სტანდარტიზებული ფორმულირებების გამოყენება MAT ხელშეკრულებებში, რაც აგრეგირებულ დონეზე ანგარიშგების საშუალებას იძლევა კომერციული საიდუმლოების დაცვის პარალელურად. ინდიკატორის სრულფასოვანი ამოქმედებისთვის რეკომენდებულია ერთიანი ეროვნული ელექტრონული რეესტრის შექმნა, სადაც მომხმარებლები უშუალოდ წარადგენენ ანგარიშებს, და, საჭიროების შემთხვევაში, ეროვნული ფონდის ჩამოყალიბება ფულადი სარგებლის ცენტრალიზებული აღრიცხვისა და განაწილებისთვის. შეზღუდვები. საქართველოში გენეტიკურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობისა და მიღებული სარგებლის სამართლიანი და თანაბარი განაწილების (ABS) ეროვნული სამართლებრივი და ინსტიტუციური სისტემა სრულად დანერგილი არ არის. შესაბამისად, პირველ საანგარიშო ციკლებში ინდიკატორი ძირითადად შეაფასებს სისტემის ჩამოყალიბების პროგრესს, ხოლო ABS ნებართვებისა და საერთაშორისოდ აღიარებული შესაბამისობის სერტიფიკატების (IRCC) რაოდენობა შესაძლოა ნულოვანი ან ძალიან მცირე იყოს. ეს ასახავს სისტემის განვითარების ეტაპს და არა გენეტიკურ რესურსებზე წვდომის არარსებობას.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• BD (2022). Decision 15/4, Target 13; Decision 15/5. Monitoring framework • CBD (2022). Decision 15/9. Digital sequence information on genetic resources			

	• ნაგოიის ოქმი (2010) – ტექსტი და დანართი • ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენცია (1992) • FAO. სურსათისა და სოფლის მეურნეობისათვის მნიშვნელოვანი მცენარეთა გენეტიკური რესურსების შესახებ საერთაშორისო ხელშეკრულება (2001) • FAO. Standard Material Transfer Agreement (2006) • გაერო (2023). შეთანხმება ეროვნული იურისდიქციის მიღმა არსებული ტერიტორიების საზღვაო ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შენარჩუნებისა და მდგრადი გამოყენების შესახებ (BBNJ) • CBD/SBSTTA/26/INF/12 – ინდიკატორის მეთოდოლოგია • Greiber, T. et al. (2012). An Explanatory Guide to the Nagoya Protocol on Access and Benefit-sharing. IUCN • Scholz, A.H. et al. (2022). Multilateral benefit-sharing from digital sequence information will support both science and biodiversity conservation. Nature Communications, 13, 1086 • ABS Clearing-House. https://absch.cbd.int
--	--

მიზანი 14. ბიომრავალფეროვნების საკითხების სექტორული მეინსტრიმინგი დაგეგმვისა და გადაწყვეტილების მიღების ყველა დონეზე

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 15.9

გავლენის ინდიკატორები:

- ბიომრავალფეროვნების საკითხების ინტეგრირების წილი ყველა დონის პოლიტიკის და სტრატეგიის დოკუმენტებში
- ბიომრავალფეროვნების საკითხების მეინსტრიმინგის დონე

პასპორტი №25. ბიომრავალფეროვნების საკითხების ინტეგრირების წილი ყველა დონის პოლიტიკის და სტრატეგიის დოკუმენტებში

ინდიკატორის დასახელება	ბიომრავალფეროვნების საკითხების ინტეგრირების წილი ყველა დონის პოლიტიკის და სტრატეგიის დოკუმენტებში
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ბიომრავალფეროვნების საკითხების სექტორული მეინსტრიმინგი დაგეგმვისა და გადაწყვეტილების მიღების ყველა დონეზე
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს, ქვეყნის პოლიტიკისა და სტრატეგიის დოკუმენტების რა ნაწილში არის ბიომრავალფეროვნების საკითხები რეალურად ინტეგრირებული. ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის მე-6 მუხლის (ბ) ქვეპუნქტი მოუწოდებს მხარეებს, რომ ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შენარჩუნება და მდგრადი გამოყენება ინტეგრირდეს შესაბამის სექტორულ ან სექტორთაშორის გეგმებში, პროგრამებსა და პოლიტიკაში.

	მეინსტრიმინგის მიზანია, ბიომრავალფეროვნების ღირებულებები სათანადოდ იყოს გათვალისწინებული როგორც საჯარო, ისე კერძო სექტორის გადაწყვეტილებებში. ინდიკატორი რაოდენობრივია და აჩვენებს ინტეგრაციის მასშტაბს, რამდენ დოკუმენტს შეეხო მეინსტრიმინგი. იგი ავსებს მეინსტრიმინგის დონის ინდიკატორს, რომელიც სისტემის ხარისხობრივ მდგომარეობას ასახავს.
დადასტურების წყარო	• საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე – მოქმედი კანონმდებლობა და კანონქვემდებარე აქტები; • საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია – დამტკიცებული ეროვნული და სექტორული სტრატეგიები და სამოქმედო გეგმები; • სექტორული სამინისტროების პოლიტიკის დოკუმენტები და პროგრამული ბიუჯეტები; • ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების განვითარების სტრატეგიები და გეგმები; • სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების (სგშ) დასკვნები; • საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ანგარიშები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი, სექტორული უწყებების მონაწილეობით
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	4 წელში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. შესაფასებელი დოკუმენტების ნუსხის განსაზღვრა შეფასებას ექვემდებარება მოქმედი, ოფიციალურად დამტკიცებული პოლიტიკისა და სტრატეგიული დაგეგმვის დოკუმენტები სამ დონეზე: ეროვნულ, სექტორულ და მუნიციპალურ დონეებზე. სექტორული დონე მოიცავს სულ მცირე შემდეგ სფეროებს: • სოფლის მეურნეობა; • სატყეო მეურნეობა; • ენერგეტიკა; • ტრანსპორტი და ინფრასტრუქტურა; • ტურიზმი; • სივრცითი დაგეგმარება; • წყლის რესურსების მართვა; • ეკონომიკა და ფინანსები; • კლიმატის ცვლილება; • რეგიონული განვითარება. შეფასებაში არ შედის ძალადაკარგული ან მოქმედების ვადაგასული დოკუმენტები. ნაბიჯი 2. დოკუმენტის კვალიფიკაცია თითოეული დოკუმენტი ფასდება სამი კრიტერიუმის მიხედვით.

კრიტერიუმი 1. დოკუმენტის მიზნებში ან ამოცანებში პირდაპირ არის ასახული ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის, აღდგენის ან მდგრადი გამოყენების საკითხი.

კრიტერიუმი 2. დოკუმენტი შეიცავს სულ მცირე ერთ გაზომვად ინდიკატორს, სამიზნეს ან შედეგის მაჩვენებელს, რომელიც ბიომრავალფეროვნებას უკავშირდება.

კრიტერიუმი 3. დოკუმენტის სამოქმედო გეგმაში, პროგრამულ ბიუჯეტში ან განხორციელების მექანიზმში განსაზღვრულია ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული ღონისძიება ან შესაბამისი ფინანსური რესურსი.

დოკუმენტი ითვლება ბიომრავალფეროვნების ინტეგრირების მქონედ, თუ აკმაყოფილებს სამიდან მინიმუმ ორ კრიტერიუმს.

დოკუმენტი ითვლება სრული ინტეგრაციის მქონედ, თუ სამივე კრიტერიუმს აკმაყოფილებს.

თითოეული კრიტერიუმისთვის შეფასების ფურცელში სავალდებულოდ მიეთითება შესაბამისი დოკუმენტის თავი, პუნქტი ან გვერდი, რომელიც შეფასებას ადასტურებს.

ნაბიჯი 3. ძირითადი ინდიკატორის გაანგარიშება

ბიომრავალფეროვნების ინტეგრირების წილი (%)

სადაც:

- ინტეგრირებული დოკუმენტი – დოკუმენტი, რომელიც აკმაყოფილებს მინიმუმ ორ კრიტერიუმს;
- შეფასებული დოკუმენტი – ყველა მოქმედი დოკუმენტი, რომელიც შეფასებაში მონაწილეობს.

ნაბიჯი 4. დამატებითი ქვეინდიკატორი

სრული ინტეგრაციის წილი (%)

ეს ქვეინდიკატორი აჩვენებს არა მხოლოდ ბიომრავალფეროვნების არსებობას დოკუმენტებში, არამედ მისი ინტეგრაციის ხარისხს.

ნაბიჯი 5. დაშლა

მონაცემები წარმოდგენილი უნდა იქნეს:

- მმართველობის დონის მიხედვით:
 - ეროვნული;
 - სექტორული;
 - მუნიციპალური;
- სექტორის მიხედვით:
 - სოფლის მეურნეობა;
 - სატყეო მეურნეობა;
 - ენერგეტიკა;
 - ტრანსპორტი;
 - ტურიზმი;
 - სივრცითი დაგეგმარება;
 - წყლის რესურსების მართვა;
 - ეკონომიკა და ფინანსები;
 - სხვა.

	საჭიროების შემთხვევაში მონაცემები დამატებით შეიძლება წარმოდგენილი იქნეს დოკუმენტის ტიპის მიხედვით: • სტრატეგია; • სამოქმედო გეგმა; • პროგრამა; • სივრცითი განვითარების დოკუმენტი. ანგარიშგებაში ასევე მიეთითება, რომელი კრიტერიუმი რჩება ყველაზე ხშირად დაუკმაყოფილებელი, რაც პირდაპირ მიუთითებს ბიომრავალფეროვნების მენისტრინგის ყველაზე სუსტ მიმართულებაზე. ანგარიშგება ეროვნულ ანგარიშგებაში წარმოდგენილი უნდა იქნეს: • ინტეგრირებული დოკუმენტების წილი (%); • სრული ინტეგრაციის წილი (%); • შეფასებული დოკუმენტების საერთო რაოდენობა; • შედეგების დაშლა დონისა და სექტორის მიხედვით; • შეფასების ფურცლები შესაბამისი მტკიცებულებების მითითებით. შეზღუდვები შესაფასებელი დოკუმენტების სრული ნუსხა პირველ საანგარიშო ციკლში უნდა დაზუსტდეს. მუნიციპალური დონის დოკუმენტების ხელმისაწვდომობა სხვადასხვა მუნიციპალიტეტში განსხვავებულია. შეფასება ნაწილობრივ ეფუძნება ექსპერტულ განსჯას, თუმცა სუბიექტურობა მცირდება თითოეული კრიტერიუმის დასადასტურებლად დოკუმენტური მტკიცებულების სავალდებულო მითითებით. ინდიკატორი აფასებს ბიომრავალფეროვნების ინტეგრირების ხარისხს პოლიტიკისა და სტრატეგიული დაგეგმვის დოკუმენტებში და არ აფასებს ამ დოკუმენტების განხორციელების ეფექტიანობას. კრიტერიუმების საბოლოო შემადგენლობა, შესაფასებელი დოკუმენტების ნუსხა და შეფასების პროცედურა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმებით განისაზღვრება.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 14; Decision 15/5. Monitoring framework • ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენცია (1992), მუხლი 6(ბ) • CBD. SBI 3/15 რეკომენდაცია – ბიომრავალფეროვნების მენისტრინგისადმი გრძელვადიანი სტრატეგიული მიდგომა • SDG ინდიკატორი 15.9.1			

პასპორტი №26. ბიომრავალფეროვნების საკითხების მეინსტრიმინგის დონე

ინდიკატორის დასახელება	ბიომრავალფეროვნების საკითხების მეინსტრიმინგის დონე
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ბიომრავალფეროვნების საკითხების სექტორული მეინსტრიმინგი დაგეგმვისა და გადაწყვეტილების მიღების ყველა დონეზე
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს ბიომრავალფეროვნებისა და მისი ღირებულების ინტეგრაციის ხარისხობრივ დონეს პოლიტიკაში, რეგულაციებში, დაგეგმვისა და განვითარების პროცესებში, სტრატეგიებში, სტრატეგიულ გარემოსდაცვით შეფასებებში, გარემოზე ზემოქმედების შეფასებებსა და ეროვნულ აღრიცხვაში – მთავრობის ყველა დონეზე და ყველა სექტორში, განსაკუთრებით იმ სექტორებში, რომლებსაც ბიომრავალფეროვნებაზე მნიშვნელოვანი გავლენა აქვთ. ინდიკატორი მოიცავს: კანონმდებლობასა და რეგულაციებს; ეროვნული ეკონომიკური და სოციალური განვითარების სტრატეგიებსა და გეგმებს; სტრატეგიულ გარემოსდაცვით შეფასებებს (სგშ); გარემოზე ზემოქმედების შეფასებებს (გზშ); ეროვნულ აღრიცხვას; სხვა რელევანტურ პოლიტიკის დოკუმენტებს. ინდიკატორი ავსებს ინტეგრირების წილის ინდიკატორს: პირველი ზომავს, რამდენ დოკუმენტს შეეხო მეინსტრიმინგი, წინამდებარე კი – რამდენად სისტემურია ეს პროცესი ქვეყანაში.
დადასტურების წყარო	• საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე – მოქმედი კანონმდებლობა; • საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია – დამტკიცებული პოლიტიკის დოკუმენტები; • საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – ეროვნული და გარემოსდაცვით-ეკონომიკური აღრიცხვა; • საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დოკუმენტები და ანგარიშები; • სგშ და გზშ დასკვნები; • საქართველოს ეროვნული ანგარიშები ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კონვენციის ფარგლებში.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	4 წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ინდიკატორი ეფუძნება ხარისხობრივ (კატეგორიულ) შეფასებას და აფასებს, რამდენად არის ბიომრავალფეროვნება სისტემურად ინტეგრირებული საჯარო პოლიტიკაში, რეგულაციებში, დაგეგმვის პროცესებში, ეკონომიკურ სექტორებში და ეროვნულ აღრიცხვაში.

ნაბიჯი 1. შეფასების კრიტერიუმები

შეფასება ხორციელდება ხუთი კრიტერიუმის მიხედვით.

კრიტერიუმი 1. ინტეგრირებულია თუ არა ბიომრავალფეროვნება და მისი ღირებულება ეროვნულ, სექტორულ და მუნიციპალურ პოლიტიკაში, რეგულაციებში, დაგეგმვისა და განვითარების პროცესებში.

კრიტერიუმი 2. იყენებს თუ არა ქვეყანა გარემოსდაცვით-ეკონომიკური აღრიცხვის (SEEA) სისტემას ბიომრავალფეროვნებისა და ეკოსისტემური მომსახურებების ფულადი და არაფულადი ღირებულებების აღრიცხვისთვის.

კრიტერიუმი 3. უზრუნველყოფილია თუ არა ბიომრავალფეროვნების ინტეგრირება ეკონომიკის ძირითად სექტორებში (სოფლის მეურნეობა, სატყეო მეურნეობა, ენერგეტიკა, ტრანსპორტი, ტურიზმი, ინფრასტრუქტურა, სივრცითი დაგეგმარება, წყლის რესურსების მართვა და სხვა).

კრიტერიუმი 4. არსებობს თუ არა პოლიტიკა, რეგულაციები, გეგმები ან სტრატეგიები, რომლებიც საჯარო და კერძო სექტორის საქმიანობას ეტაპობრივად გლობალური ბიომრავალფეროვნების ჩარჩოს (GBF) მიზნებთან შესაბამისობაში მოჰყავს.

კრიტერიუმი 5. არსებობს თუ არა პოლიტიკა, რეგულაციები ან სტრატეგიები, რომლებიც ფისკალური და ფინანსური ნაკადების ბიომრავალფეროვნების მიზნებთან თანდათანობით შესაბამისობაში მოყვანას უზრუნველყოფს?

ნაბიჯი 2. შეფასების კატეგორიები

თითოეული კრიტერიუმი ფასდება ოთხბალიანი ხარისხობრივი შკალით.

თითოეული შეფასებისთვის სავალდებულოა შესაბამისი მტკიცებულების მითითება (კანონი, სტრატეგია, რეგულაცია, ანგარიშგება ან სხვა ოფიციალური დოკუმენტი).

ნაბიჯი 3. ინდიკატორის განსაზღვრა

ინდიკატორის საბოლოო მნიშვნელობა განისაზღვრება ხუთი

კრიტერიუმიდან მიღებული ყველაზე დაბალი შეფასებით (Lowest Score Principle).

ეს მიდგომა შეესაბამება CBD-ის ხარისხობრივი (binary/categorical) შეფასების ლოგიკას და უზრუნველყოფს, რომ ერთ მიმართულებაში მიღწეულმა პროგრესმა არ შენიღბოს სისტემური სისუსტეები სხვა მიმართულებებში.

ინდიკატორის საბოლოო მნიშვნელობა წარმოდგენილია ოთხი კატეგორიით:

- 0 – არ არის ინტეგრირებული
- 1 – პროცესშია
- 2 – ნაწილობრივ ინტეგრირებულია
- 3 – სრულად ინტეგრირებულია

ნაბიჯი 4. ანგარიშგება

ეროვნულ ანგარიშგებაში წარმოდგენილი უნდა იქნეს:

- ხუთივე კრიტერიუმის შეფასება ცალ-ცალკე;
- თითოეული შეფასების დამადასტურებელი მტკიცებულებები;
- ინდიკატორის საბოლოო კატეგორია;
- წინა საანგარიშო ციკლთან შედარება.

	თუ რომელიმე კრიტერიუმი შეფასებულია როგორც „ნაწილობრივ“, დამატებით მიეთითება, რომელი სექტორები ან მმართველობის დონეები უკვე მოიცვა ინტეგრაციამ და რომელი კვლავ რჩება დაუფარავი. ნაბიჯი 5. დამატებითი ანალიზი შედეგების უკეთესი ინტერპრეტაციისთვის რეკომენდებულია დამატებით წარმოდგენილი იქნეს: • ბიომრავალფეროვნების ინტეგრირების დონე ეროვნული, სექტორული და მუნიციპალური პოლიტიკის მიხედვით; • გარემოსდაცვით-ეკონომიკური აღრიცხვის (SEEA) დანერგვის მდგომარეობა; • სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასებების (სგშ) და გარემოზე ზემოქმედების შეფასებების (გზშ) რაოდენობა, რომლებშიც ბიომრავალფეროვნების საკითხები სრულად არის გათვალისწინებული; • იმ სექტორების ჩამონათვალი, რომლებშიც მეინსტრიმინგი უკვე განხორციელებულია. შეზღუდვები ინდიკატორი ეფუძნება ხარისხობრივ შეფასებას და ნაწილობრივ მოიცავს ექსპერტულ განსჯას, თუმცა შეფასების სუბიექტურობა მცირდება თითოეული კრიტერიუმის დასადასტურებლად ოფიციალური დოკუმენტური მტკიცებულებების სავალდებულო გამოყენებით. „ყველაზე დაბალი შეფასების“ პრინციპის გამო ინდიკატორის საბოლოო მნიშვნელობა შესაძლოა რამდენიმე საანგარიშო ციკლის განმავლობაში უცვლელი დარჩეს, მიუხედავად იმისა, რომ ცალკეულ მიმართულებებში მნიშვნელოვანი პროგრესი მიმდინარეობს. ამიტომ აუცილებელია ხუთივე კრიტერიუმის შედეგების ცალკე გამოქვეყნება. პირველ საანგარიშო ციკლში შესაძლოა გარემოსდაცვით-ეკონომიკური აღრიცხვის (SEEA) და ფისკალური პოლიტიკის მიმართულებით ინფორმაცია არასრული იყოს, რადგან შესაბამისი სისტემები საქართველოში ჯერ განვითარების ეტაპზეა. შეფასების კრიტერიუმები და მტკიცებულებების ფორმატი საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმებით საბოლოოდ განისაზღვრება.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 14; Decision 15/5. Monitoring framework – binary indicator for Target 14 • ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენცია (1992), მუხლი 6(ბ) • CBD. SBI 3/15 რეკომენდაცია – ბიომრავალფეროვნების მეინსტრიმინგისადმი გრძელვადიანი სტრატეგიული მიდგომა • SDG ინდიკატორი 15.9.1			

მიზანი 15. კერძო სექტორში ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული რისკებისა და უარყოფითი ზეგავლენის შეფასების გაუმჯობესება

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 9.4, 12.6

გავლენის ინდიკატორი:

- კომპანიების რაოდენობა, რომლებიც ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული რისკებისა და უარყოფითი ზეგავლენის შესახებ ანგარიშგებას აწარმოებენ

პასპორტი №27. კომპანიების რაოდენობა, რომლებიც ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული რისკებისა და უარყოფითი ზეგავლენის შესახებ ანგარიშგებას აწარმოებენ

ინდიკატორის დასახელება	კომპანიების რაოდენობა, რომლებიც ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული რისკებისა და უარყოფითი ზეგავლენის შესახებ ანგარიშგებას აწარმოებენ
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	კერძო სექტორში ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული რისკებისა და უარყოფითი ზეგავლენის შეფასების გაუმჯობესება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ასახავს იმ კომპანიებისა და ფინანსური ინსტიტუტების რაოდენობას, რომლებიც საჯაროდ აქვეყნებენ ინფორმაციას ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული დამოკიდებულებების, ზემოქმედებებისა და რისკების შესახებ. ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული ანგარიშგება კომპანიებსა და ფინანსურ ინსტიტუტებს საშუალებას აძლევს, შეაფასონ, როგორ არის მათი საქმიანობა, მიწოდებისა და ღირებულებათა ჯაჭვები და, შესაბამის შემთხვევაში, ფინანსური პორტფელები დამოკიდებული ბუნებრივ რესურსებსა და ეკოსისტემურ მომსახურებებზე და რა ზემოქმედებას ახდენენ ისინი ბიომრავალფეროვნებაზე. წინამდებარე ინდიკატორის ფარგლებში: • დამოკიდებულება გულისხმობს ბუნებრივი რესურსებისა და ეკოსისტემური მომსახურებების იმ ელემენტებს, რომლებზეც ორგანიზაციის საქმიანობა და ფუნქციონირება დამოკიდებული; • ზემოქმედება გულისხმობს ორგანიზაციის საქმიანობით გამოწვეულ დადებით ან უარყოფით, პირდაპირ ან ირიბ ცვლილებას ბიომრავალფეროვნების, ეკოსისტემებისა და მათი ფუნქციების მდგომარეობაში; • რისკი გულისხმობს ბიომრავალფეროვნების კარგვასთან, ეკოსისტემების დეგრადაციასთან, რეგულირების ცვლილებასთან, სამართლებრივ პასუხისმგებლობასთან, ბაზართან, რეპუტაციასა და ფინანსურ შედეგებთან დაკავშირებულ შესაძლო ზემოქმედებას ორგანიზაციაზე. ინდიკატორში აღირიცხება კომპანია ან ფინანსური ინსტიტუტი, თუ მის მიერ საჯაროდ გამოქვეყნებულ ანგარიშში წარმოდგენილია

	ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული ინფორმაცია. ზოგადი მდგრადობის ან არაფინანსური ანგარიშის გამოქვეყნება საკმარისი არ არის, თუ ანგარიშში ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული საკითხები არ არის კონკრეტულად ასახული. ინდიკატორი გამოიყენება კერძო სექტორში ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული ანგარიშების პრაქტიკის გავრცელების შესაფასებლად. იგი ასახავს ანგარიშების არსებობასა და მასშტაბს, თუმცა თავისთავად არ აფასებს კომპანიის საქმიანობის გარემოსდაცვით შედეგიანობას ან გამოქვეყნებული ინფორმაციის ხარისხს.
დადასტურების წყარო	• კომპანიების მდგრადობის და არაფინანსური ანგარიშების დოკუმენტები და წლიური ანგარიშები; • საერთაშორისო ანგარიშების პლატფორმები: CDP, GRI-ს ანგარიშების რეესტრი, World Benchmarking Alliance; • TNFD-ისა და SBTN-ის მიერ გამოქვეყნებული მონაცემები დამწერგავი ორგანიზაციების შესახებ; • SDG 12.6.1-ის მონაცემები (UNCTAD, UNEP World Environment Situation Room, UN SDG Indicator Database); • საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა და დარგობრივი ბიზნესასოციაციები; • საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროსა და მარეგულირებელი უწყებების მონაცემები; • არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და კვლევითი ინსტიტუტების შეფასებები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (აგრეგაცია და ანგარიშგება); საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	წელიწადში ერთხელ
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. შესაფასებელი კომპანიების ნუსხის განსაზღვრა შეფასებას ექვემდებარებიან ქვეყანაში მოქმედი მსხვილი და ტრანსნაციონალური კომპანიები და ფინანსური ინსტიტუტები. კომპანიის ზომითი კატეგორია განისაზღვრება მოქმედი ეროვნული კანონმდებლობის ან ანგარიშებისთვის ოფიციალურად დამტკიცებული კრიტერიუმების საფუძველზე. ერთი და იგივე კრიტერიუმში გამოიყენება ყველა საანგარიშო პერიოდში, რათა უზრუნველყოფილი იყოს მონაცემების დროში შედარებადობა. კომპანიათა ჯგუფი, შვილობილი კომპანია ან სხვა დაკავშირებული საწარმო ცალკე ერთეულად აღირიცხება მხოლოდ მაშინ, თუ იგი დამოუკიდებლად აქვეყნებს შესაბამის ანგარიშს. ჯგუფის ერთიანი ანგარიშის შემთხვევაში ჯგუფი აღირიცხება ერთ ანგარიშგების ერთეულად. ნაბიჯი 2. ანგარიშგების კვალიფიკაცია კომპანია ინდიკატორში აღირიცხება, თუ საანგარიშო პერიოდში საჯაროდ ხელმისაწვდომ დოკუმენტში გამოაქვეყნა ინფორმაცია ქვემოთ ჩამოთვლილი სამი ელემენტიდან სულ მცირე ორის შესახებ:

- ბიომრავალფეროვნებასა და ეკოსისტემურ მომსახურებებზე კომპანიის დამოკიდებულებები;
- კომპანიის საქმიანობის, მიწოდებისა და ღირებულებათა ჯაჭვების ან ფინანსური პორტფელის ზემოქმედება ბიომრავალფეროვნებაზე;
- ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული რისკები.

ანგარიშგება შეიძლება ეფუძნებოდეს:

- GRI 101: Biodiversity 2024-ს;
- TNFD-ის რეკომენდაციებს;
- ევროკავშირის შესაბამის ანგარიშგების მოთხოვნებს, მათ შორის ESRS E4-ს;
- SBTN-ის მიდგომებს, როდესაც შესაბამისი ინფორმაცია საჯაროდ არის გამჟღავნებული;
- ეროვნულ კანონმდებლობას;
- სხვა შესაბამის საერთაშორისო ან ეროვნულ ჩარჩოს.

ზოგადი მდგრადობის ანგარიშის გამოქვეყნება საკმარისი არ არის, თუ მასში ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული ინფორმაცია არ არის წარმოდგენილი.

ნაბიჯი 3. დადასტურების წყაროები

აღრიცხვის საფუძველი შეიძლება იყოს:

- კომპანიის მდგრადობის ან არაფინანსური ანგარიში;
- წლიური ანგარიში;
- კომპანიის ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნებული ანგარიში;
- შესაბამის საერთაშორისო ანგარიშგების პლატფორმაზე გამოქვეყნებული ინფორმაცია;
- კანონმდებლობით განსაზღვრულ ოფიციალურ რეესტრში განთავსებული დოკუმენტი.

მხოლოდ საჯარო ვალდებულება, სამომავლო დაპირება ან რომელიმე ინიციატივაში გაწევრიანება ანგარიშგებად არ მიიჩნევა, თუ შესაბამისი ინფორმაცია ფაქტობრივად არ არის გამოქვეყნებული.

ნაბიჯი 4. მონაცემთა შეგროვება და გადამოწმება

მონაცემები გროვდება:

- კომპანიების ოფიციალური ანგარიშებიდან;
- GRI-ის, CDP-ისა და სხვა შესაბამისი ანგარიშგების პლატფორმებიდან;
- TNFD-ის მიერ გამოქვეყნებული ორგანიზაციების შესახებ ინფორმაციიდან;
- საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატისა და დარგობრივი ბიზნესასოციაციების მონაცემებიდან;
- შესაბამისი სახელმწიფო უწყებების მონაცემებიდან;
- საჭიროების შემთხვევაში – მიზნობრივი გამოკითხვის საფუძველზე.

თითოეული კომპანიის ჩანაწერს უნდა ახლდეს ანგარიშის დასახელება, საანგარიშო წელი, საჯარო წყარო და ბიომრავალფეროვნების შესახებ ინფორმაციის შესაბამისი ნაწილი. დუბლირებული ჩანაწერები ერთიანდება.

ნაბიჯი 5. ძირითადი ინდიკატორის გაანგარიშება

ანგარიშგების მწარმოებელი კომპანიების რაოდენობა = საანგარიშო პერიოდში იმ კომპანიებისა და ფინანსური ინსტიტუტების რაოდენობა,

რომლებმაც ნაბიჯი 2-ით განსაზღვრული მოთხოვნების შესაბამისი ინფორმაცია საჯაროდ გაამჟღავნეს.

დამატებით გამოითვლება:

ანგარიშგების მწარმოებელი კომპანიების წილი (%) =

(ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული ანგარიშგების მწარმოებელი კომპანიების რაოდენობა ÷ შეფასებას დაქვემდებარებული კომპანიების საერთო რაოდენობა) × 100.

მნიშვნელში გამოიყენება ნაბიჯი 1-ის საფუძველზე შედგენილი კომპანიების ერთიანი ნუსხა.

ნაბიჯი 6. დამატებითი ქვეინდიკატორები

ანგარიშგების შინაარსის უკეთ შესაფასებლად დამატებით შეიძლება გამოითვალოს:

სრული ანგარიშგების მქონე კომპანიების წილი (%) = (იმ კომპანიების რაოდენობა, რომლებიც ასაჯაროებენ დამოკიდებულებებს, ზემოქმედებებსა და რისკებს ÷ ანგარიშგების მწარმოებელი კომპანიების საერთო რაოდენობა) × 100.

რაოდენობრივი მიზნების მქონე კომპანიების წილი (%) = (იმ ანგარიშგების მწარმოებელი კომპანიების რაოდენობა, რომლებსაც ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული რაოდენობრივი მიზნები ან სამიზნეები აქვთ განსაზღვრული ÷ ანგარიშგების მწარმოებელი კომპანიების საერთო რაოდენობა) × 100.

ეს ქვეინდიკატორები ანგარიშგებაში ცალკე აისახება და ძირითადი ინდიკატორის მნიშვნელობას არ ცვლის.

ნაბიჯი 7. მონაცემთა წარმოდგენა

მონაცემები, შესაძლებლობის ფარგლებში, წარმოდგენილი იქნება:

- ეკონომიკური სექტორის მიხედვით;
- კომპანიის ტიპის მიხედვით – კომპანია ან ფინანსური ინსტიტუტი;
- ადგილობრივი და ტრანსნაციონალური კომპანიების მიხედვით;
- გამოყენებული ანგარიშგების სტანდარტის ან ჩარჩოს მიხედვით;
- ანგარიშგებაში მოცემული ელემენტების მიხედვით – დამოკიდებულებები, ზემოქმედებები და რისკები.

პრიორიტეტულად გამოიყოფა ბიომრავალფეროვნებაზე მნიშვნელოვანი დამოკიდებულების ან ზემოქმედების მქონე სექტორები, თუმცა შეფასება მხოლოდ წინასწარ ჩამოთვლილი სექტორებით არ შემოიფარგლება.

ანგარიშგება

ეროვნულ ანგარიშგებაში წარმოდგენილი იქნება:

- ანგარიშგების მწარმოებელი კომპანიების რაოდენობა;
- მათი წილი შეფასებას დაქვემდებარებული კომპანიების საერთო რაოდენობაში;
- შედეგები სექტორებისა და ანგარიშგების ჩარჩოების მიხედვით;
- დამატებითი ქვეინდიკატორები, მათი გამოთვლის შესაძლებლობის შემთხვევაში;
- გამოყენებული კომპანიების ნუსხა და მონაცემთა წყაროები.

შეზღუდვები

	ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული კორპორაციული ანგარიშგების პრაქტიკა საქართველოში შესაძლოა ჯერ შეზღუდული იყოს, რის გამოც საბაზისო მაჩვენებელი შეიძლება დაბალი აღმოჩნდეს. ანგარიშგების სხვადასხვა ჩარჩო განსხვავებული მოცულობისა და დეტალიზაციის ინფორმაციას ითვალისწინებს, რაც მონაცემების სრულ შედარებადობას ზღუდავს. ინდიკატორის ძირითადი მაჩვენებელი ასახავს ანგარიშგების არსებობას და არა კომპანიის საქმიანობის ფაქტობრივ გარემოსდაცვით შედეგიანობას. საერთაშორისო პლატფორმების მონაცემები შესაძლოა არ მოიცავდეს საქართველოში მოქმედ ყველა კომპანიას. ამიტომ მათი გამოყენება რეკომენდებულია კომპანიების ანგარიშგებისა და ეროვნული წყაროების უშუალო შესწავლასთან ერთად. შეფასებას დაქვემდებარებული კომპანიების კატეგორიები, კვალიფიკაციის დეტალური კრიტერიუმები და მონაცემთა გადამოწმების ფორმა განისაზღვრება პასუხისმგებელ უწყებებთან შეთანხმებით.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 15; Decision 15/5. Monitoring framework • SDG ინდიკატორი 12.6.1 – მდგრადობის ანგარიშგების გამომქვეყნებელი კომპანიების რაოდენობა (UNCTAD, UNEP) • Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD) – რეკომენდაციები და ტერმინთა განმარტებები • Science Based Targets Network (SBTN) – კორპორაციული სახელმძღვანელო • Global Reporting Initiative (GRI), GRI 101: Biodiversity • CDP – Carbon Disclosure Project • World Benchmarking Alliance • UN Global Compact • UNEP World Environment Situation Room; UN SDG Indicator Database • OECD (2019). Biodiversity: Finance and the Economic and Business Case for Action • World Business Council for Sustainable Development (WBCSD)			

მიზანი 16. მდგრადი მოხმარების არჩევანის ხელშეწყობა ბიომრავალფეროვნების კარგვის, ნარჩენებისა და ჭარბი მოხმარების შესამცირებლად

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 12.3

გავლენის ინდიკატორი:

- FAO-ს სურსათის დანაკარგების ინდექსში საქართველოს ადგილის დინამიკა

პასპორტი №28. FAO-ს სურსათის დანაკარგების ინდექსში საქართველოს ადგილის დინამიკა

ინდიკატორის დასახელება	FAO-ს სურსათის დანაკარგების ინდექსში საქართველოს ადგილის დინამიკა
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	მდგრადი მოხმარების არჩევანის ხელშეწყობა ბიომრავალფეროვნების კარგვის, ნარჩენებისა და ჭარბი მოხმარების შესამცირებლად
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ზომავს საქართველოში სურსათის დანაკარგისა და სურსათის ნარჩენების მასშტაბს და მათ ცვლილებას დროში, რაც ასახავს წარმოებისა და მოხმარების სისტემების მდგრადობას და მათ ზემოქმედებას ბიომრავალფეროვნებაზე. ინდიკატორი მოიცავს ორ დამოუკიდებელ კომპონენტს, რომლებიც შეესაბამება მდგრადი განვითარების მიზნის (SDG) 12.3.1-ის ორ ქვეინდიკატორს: • სურსათის დანაკარგი (Food Loss) – სურსათის ის ნაწილი, რომელიც იკარგება მიწოდების ჯაჭვის საწარმოო ეტაპებზე, მათ შორის მოსავლის აღების, შენახვის, ტრანსპორტირების, პირველადი გადამუშავებისა და განაწილების პროცესში, საცალო ვაჭრობამდე. • სურსათის ნარჩენები (Food Waste) – სურსათის ის ნაწილი, რომელიც ნარჩენად იქცევა საცალო ვაჭრობის, კვების მომსახურებისა და შინამეურნეოების დონეზე. სურსათის დანაკარგისა და ნარჩენების შემცირება ამცირებს სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისთვის საჭირო მიწის, წყლის, ენერგიისა და სხვა ბუნებრივი რესურსების მოხმარებას, ამცირებს ნარჩენებისა და სათბურის აირების ემისიებს და, შესაბამისად, ამსუბუქებს ზეწოლას ბიომრავალფეროვნებასა და ეკოსისტემებზე. ამიტომ ინდიკატორი წარმოადგენს მდგრადი მოხმარებისა და წარმოების ერთ-ერთ ძირითად საზომს.
დადასტურების წყარო	• FAO-ს სურსათის დანაკარგების ინდექსის მონაცემები და ანგარიშები; • UNEP-ის სურსათის ნარჩენების ინდექსის ანგარიში; • საქსტატის სასოფლო-სამეურნეო და გარემოსდაცვითი სტატისტიკა; • ნარჩენების მართვის ეროვნული ანგარიშგება; • სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტოს მონაცემები; • მიზნობრივი კვლევები სურსათის დანაკარგისა და ნარჩენების შესახებ.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (კოორდინაცია და ანგარიშგება); საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (მონაცემთა შეგროვება და გაანგარიშება)
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	3 წელიწადში ერთხელ

მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ინდიკატორი შედგება ორი დამოუკიდებელი კომპონენტისგან, რომლებიც შეესაბამება SDG 12.3.1-ის ორ ქვეინდიკატორს და GBF-ის მე-16 მიზნის მოთხოვნებს. კომპონენტი ა. სურსათის დანაკარგი (Food Loss Index) გაანგარიშება ხორციელდება FAO-ს Food Loss Index-ის (SDG 12.3.1(a)) მეთოდოლოგიის შესაბამისად. ნაბიჯი 1. სასაქონლო ჯგუფების განსაზღვრა შეირჩევა სასოფლო-სამეურნეო და სასურსათო პროდუქტების ძირითადი ჯგუფები, რომლებიც ქვეყნის სასურსათო წარმოების ღირებულების მნიშვნელოვან ნაწილს წარმოადგენს. ნაბიჯი 2. დანაკარგების აღრიცხვა თითოეული პროდუქტისათვის აღირიცხება მიწოდების ჯაჭვის შემდეგ ეტაპებზე დაკარგული პროდუქციის მოცულობა: • მოსავლის აღება; • მოსავლის შემდგომი დამუშავება; • შენახვა; • ტრანსპორტირება; • პირველადი გადამამუშავება. ნაბიჯი 3. გაანგარიშება სურსათის დანაკარგის მაჩვენებელი (%) გამოითვლება FAO-ს მეთოდოლოგიით: $\text{სურსათის დანაკარგი (\%)} = \left(\frac{\text{დაკარგული პროდუქციის ღირებულების ჯამი}}{\text{საერთო წარმოებული პროდუქციის ღირებულების ჯამი}} \times 100$ თითოეული პროდუქტის ღირებულება გამოითვლება მისი რაოდენობისა და საერთაშორისო საცნობარო ფასის საფუძველზე, რაც უზრუნველყოფს სხვადასხვა პროდუქტის შედარებადობას. კომპონენტი ბ. სურსათის ნარჩენები (Food Waste Index) გაანგარიშება ხორციელდება UNEP-ის Food Waste Index-ის (SDG 12.3.1(b)) მეთოდოლოგიის შესაბამისად. ნაბიჯი 1. მონაცემთა შეგროვება აღირიცხება ნარჩენად ქცეული სურსათის რაოდენობა: • შინამეურნეობებში; • საცალო ვაჭრობის სექტორში; • კვების მომსახურების სექტორში. ნაბიჯი 2. გაანგარიშება სურსათის ნარჩენების მაჩვენებელი (კგ/სულ მოსახლეზე/წელიწადში) $= \frac{\text{ნარჩენად ქცეული სურსათის საერთო მასა}}{\text{მოსახლეობის რაოდენობა}}$ ნაბიჯი 4. საერთაშორისო შედარება საქართველოს FAO Food Loss Index-ის მნიშვნელობა წარმოადგენს ინდიკატორის ძირითად საერთაშორისო მაჩვენებელს. დამატებით წარმოდგენილი უნდა იქნეს: • საქართველოს ადგილი FAO-ს საერთაშორისო რეიტინგში; • ინდექსის ცვლილება საბაზისო წელთან შედარებით.
--	---

	საქართველოს ადგილი გამოიყენება მხოლოდ საკონტექსტო ინფორმაციისთვის, რადგან იგი დამოკიდებულია სხვა ქვეყნების შედეგებზე. ნაბიჯი 5. მონაცემების წარმოდგენა ანგარიშგებაში ორივე კომპონენტი წარმოდგენილი უნდა იქნეს დამოუკიდებლად: • სურსათის დანაკარგი (%); • სურსათის ნარჩენები (კგ/სულ მოსახლეზე/წელიწადში). დამატებით მიეთითება: • საქართველოს ადგილი FAO Food Loss Index-ში; • ცვლილება საბაზისო წელთან შედარებით. ორი კომპონენტის გაერთიანება ერთ მაჩვენებლად დაუშვებელია, რადგან ისინი განსხვავებული მეთოდოლოგიითა და ერთეულებით იზომება. შეზღუდვები საქართველოში სურსათის დანაკარგისა და სურსათის ნარჩენების რეგულარული სტატისტიკური აღრიცხვა ამ ეტაპზე სრულად დანერგილი არ არის. საბაზისო მაჩვენებლის განსაზღვრა საჭიროებს მიზნობრივი კვლევებისა და მონაცემთა შეგროვების სისტემის ჩამოყალიბებას. სურსათის ნარჩენების შეფასება შინამეურნეობების დონეზე მოითხოვს სპეციალურ სტატისტიკურ მოდულს, რომელიც ამჟამად საქსტატის რეგულარულ კვლევებში არ არის ინტეგრირებული. საქართველოს ადგილი FAO-ს საერთაშორისო რეიტინგში დამოკიდებულია სხვა ქვეყნების შედეგებზეც, ამიტომ მისი ცვლილება ყოველთვის არ ასახავს ქვეყნის შიგნით მიმდინარე პროგრესს. პროგრესის შეფასების ძირითადი საფუძველი უნდა იყოს FAO Food Loss Index-ის ეროვნული მნიშვნელობის ცვლილება, ხოლო საერთაშორისო ადგილი გამოყენებული უნდა იყოს მხოლოდ დამატებითი საკონტექსტო ინფორმაციის სახით.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 16; Decision 15/5. Monitoring framework • SDG ინდიკატორი 12.3.1(ა) – Food Loss Index, FAO • SDG ინდიკატორი 12.3.1(ბ) – Food Waste Index, UNEP • UNEP. Food Waste Index Report • FAO. The State of Food and Agriculture – სურსათის დანაკარგისა და ნარჩენების თავი			

მიზანი 17. ბიოტექნოლოგიით მიღებული სარგებლის განაწილება

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 12.1, 12.a

გავლენის ინდიკატორი:

- „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ კონვენციის მე-19 მუხლით გათვალისწინებული ბიოტექნოლოგიის მართვისა და მისი სარგებლის განაწილების დონე

პასპორტი №29. „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ კონვენციის მე-19 მუხლით გათვალისწინებული ბიოტექნოლოგიის მართვისა და მისი სარგებლის განაწილების დონე

ინდიკატორის დასახელება	„ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ კონვენციის მე-19 მუხლით გათვალისწინებული ბიოტექნოლოგიის მართვისა და მისი სარგებლის განაწილების დონე
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ეროვნული მიზანი 17 – ბიოტექნოლოგიით მიღებული სარგებლის განაწილება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ზომავს, რამდენად არის ქვეყანაში შექმნილი და ფუნქციონირებადი ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის (CBD) მე-19 მუხლით გათვალისწინებული სამართლებრივი, ადმინისტრაციული და ინსტიტუციური მექანიზმები, რომლებიც უზრუნველყოფს ბიოტექნოლოგიის გამოყენებიდან მიღებული სარგებლის სამართლიან და თანაბარ განაწილებას, გენეტიკური რესურსების მიმწოდებელი მხარეების ეფექტურ მონაწილეობას ბიოტექნოლოგიურ კვლევასა და განვითარებაში და ბიოტექნოლოგიების უსაფრთხო გამოყენებას. ინდიკატორი აფასებს, რამდენად არის ბიოტექნოლოგიის მართვა ინტეგრირებული ეროვნულ პოლიტიკასა და პრაქტიკაში, მათ შორის: • გენეტიკური რესურსების მიმწოდებელი მხარეების მონაწილეობის უზრუნველყოფას ბიოტექნოლოგიურ კვლევასა და განვითარებაში; • ბიოტექნოლოგიიდან მიღებული ფინანსური და არაფინანსური სარგებლის სამართლიან და თანაბარ განაწილების მექანიზმების არსებობას; • ბიოტექნოლოგიის გამოყენების სამართლებრივ და ინსტიტუციურ ჩარჩოს; • ბიოუსაფრთხოების მოთხოვნებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფას, მათ შორის, საჭიროების შემთხვევაში, კარტახენას ოქმის ფარგლებში. ინდიკატორი ასახავს არა ბიოტექნოლოგიური საქმიანობის მოცულობას, არამედ იმ ინსტიტუციური და სამართლებრივი სისტემის განვითარების დონეს, რომელიც უზრუნველყოფს ბიოტექნოლოგიის უსაფრთხო გამოყენებასა და მისგან მიღებული სარგებლის სამართლიან განაწილებას. ინდიკატორი შეფასდება ხარისხობრივი შკალით (კრიტიკული, დაბალი, საშუალო, მაღალი), რომელიც განისაზღვრება წინასწარ განსაზღვრული შეფასების კრიტერიუმების საფუძველზე. მისი ზრდა მიუთითებს ბიოტექნოლოგიის მართვის სისტემის, სარგებლის განაწილების მექანიზმებისა და საერთაშორისო ვალდებულებების შესრულების პროგრესზე.

დადასტურების წყარო	• საქართველოს კანონმდებლობა ბიოუსაფრთხოებისა და გენეტიკური რესურსების სფეროში; • საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ანგარიშები და უწყებრივი აქტები; • სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ანგარიშები; • სსიპ შემოსავლების სამსახურის მონაცემები ტრანსსასაზღვრო გადაადგილების შესახებ; • ბიოუსაფრთხოების საინფორმაციო მექანიზმში (BCH) განთავსებული ეროვნული ჩანაწერები; • საქართველოს ეროვნული ანგარიშები კარტახენას ოქმის ფარგლებში; • სამეცნიერო სექტორისა და კვლევითი დაწესებულებების ანგარიშები; • არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების კვლევები და მიმოხილვები.
მონაცემების შეროვნებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (აგრეგაცია და ანგარიშგება); სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი; სსიპ შემოსავლების სამსახური
მონაცემების შეროვნების სიხშირე	5 წელიწადში ერთხელ, საჭიროების შემთხვევაში უფრო ხშირად
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ინდიკატორი შეფასდება ხარისხობრივი ქულობრივი მეთოდით და ასახავს ქვეყანაში ბიოტექნოლოგიის მართვის, ბიოუსაფრთხოებისა და ბიოტექნოლოგიიდან მიღებული სარგებლის სამართლიანი განაწილების ინსტიტუციური სისტემის განვითარების დონეს. ნაბიჯი 1. შეფასების კრიტერიუმები შეფასება ხორციელდება შემდეგი ექვსი კრიტერიუმის მიხედვით: • მოქმედებს თუ არა ბიოტექნოლოგიისა და ბიოუსაფრთხოების მარეგულირებელი სამართლებრივი ჩარჩო; • განსაზღვრულია თუ არა ბიოტექნოლოგიის მართვაზე პასუხისმგებელი კომპეტენტური უწყებები და მათი უფლებამოსილებები; • არსებობს თუ არა ბიოტექნოლოგიის გამოყენებიდან მიღებული სარგებლის სამართლიანი და თანაბარი განაწილების სამართლებრივი ან ადმინისტრაციული მექანიზმები; • უზრუნველყოფილია თუ არა გენეტიკური რესურსების მიმწოდებელი მხარეების მონაწილეობა ბიოტექნოლოგიურ კვლევასა და განვითარებაში; • ფუნქციონირებს თუ არა ბიოუსაფრთხოების რისკების შეფასებისა და მართვის, ნებართვების, მონიტორინგისა და კონტროლის სისტემა; • მიმდინარეობს თუ არა საერთაშორისო ანგარიშგება და ინფორმაციის გაცვლა, მათ შორის, საჭიროების შემთხვევაში, Biosafety Clearing-House (BCH)-ის მეშვეობით. ნაბიჯი 2. შეფასების სკალა თითოეული კრიტერიუმი ფასდება სამქულიანი სისტემით: • 0 ქულა – მექანიზმი არ არსებობს; • 1 ქულა – მექანიზმი ნაწილობრივ არსებობს ან მისი დანერგვა მიმდინარეობს;

	• 2 ქულა – მექანიზმი სრულად ფუნქციონირებს და პრაქტიკაში გამოიყენება. თითოეული შეფასება უნდა იყოს დადასტურებული შესაბამისი სამართლებრივი აქტით, პოლიტიკის დოკუმენტით, ადმინისტრაციული პროცედურით ან ოფიციალური ანგარიშით. ნაბიჯი 3. გაანგარიშება ინდიკატორის მნიშვნელობა (%) = (მიღებული ქულების ჯამი ÷ 12) × 100 სადაც: • 12 არის მაქსიმალური შესაძლო ქულა (6 კრიტერიუმი × 2 ქულა). ნაბიჯი 4. შედეგების ინტერპრეტაცია ინდიკატორის მნიშვნელობა განიმარტება შემდეგი შკალით: • 0-25% – კრიტიკული; • 26-50% – დაბალი; • 51-75% – საშუალო; • 76-100% – მაღალი. ანგარიშგებაში წარმოდგენილი უნდა იყოს როგორც საერთო შეფასება, ასევე თითოეული კრიტერიუმის ქულა და შესაბამისი მტკიცებულება. ნაბიჯი 5. მონაცემების წარმოდგენა ანგარიშგებაში დამატებით მიეთითება: • მოქმედი სამართლებრივი აქტები; • მოქმედი ადმინისტრაციული მექანიზმები; • გაცემული ნებართვების რაოდენობა (არსებობის შემთხვევაში); • ბიოტექნოლოგიური თანამშრომლობის ან კვლევითი პროექტების რაოდენობა; • ბიოტექნოლოგიის გამოყენებიდან მიღებული ფინანსური ან არაფინანსური სარგებლის დოკუმენტირებული შემთხვევები. შეზღუდვები საქართველოში ბიოტექნოლოგიიდან მიღებული სარგებლის განაწილების სპეციალიზებული სამართლებრივი და ინსტიტუციური მექანიზმები განვითარების პროცესშია. შესაბამისად, პირველ საანგარიშო ციკლებში ინდიკატორის მნიშვნელობა, სავარაუდოდ, ასახავს სისტემის ჩამოყალიბების ეტაპს და არა ბიოტექნოლოგიური საქმიანობის რეალურ მოცულობას. ინდიკატორი ეფუძნება ხარისხობრივ შეფასებას და მოიცავს ექსპერტული განსჯის ელემენტს, რომლის სუბიექტურობა მცირდება თითოეული კრიტერიუმის დოკუმენტური მტკიცებულებით დასაბუთებით. შეფასების კრიტერიუმები და მათი გამოყენების პრაქტიკა პერიოდულად უნდა გადაიხედოს ეროვნული კანონმდებლობისა და ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის ფარგლებში მიღებული ახალი გადაწყვეტილებების შესაბამისად.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			

	მაჩვენებელი			
წყაროები	• ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენცია (1992), მუხლი 19 • CBD (2022). Decision 15/4, Target 17; Decision 15/5. Monitoring framework • ბიოუსაფრთხოების კარტახენას ოქმი (2000) • CBD. GBF Target 17. https://www.cbd.int/gbf/targets/17 • CBD. Assessment and review of the Cartagena Protocol on Biosafety • CBD (2016). Voluntary Guidance on Risk Assessment of Living Modified Organisms and Monitoring in the Context of Risk Assessment • CBD (2018). Guidance on the Assessment of Socio-Economic Considerations in the Context of Article 26 of the Cartagena Protocol on Biosafety • CBD (2022). Biosafety Technical Series 05: Training Manual on the Detection and Identification of Living Modified Organisms • OECD (2023). Safety Assessment of Transgenic Organisms in the Environment, Volume 10 • ბიოუსაფრთხოების საინფორმაციო მექანიზმი (BCH). https://bch.cbd.int			

მიზანი 18. ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სუბსიდიების შემცირება და სასარგებლო ზომების გაძლიერება

მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG): 12.c, 14.6

გავლენის ინდიკატორები:

- ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სუბსიდიებისა და სხვა სტიმულების რაოდენობა, რომლებიც ექვემდებარება აღმოფხვრას, თანდათანობით გაუქმებასა და რეფორმირებას
- ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებისა და მდგრადი გამოყენების ხელშეწყობის მიზნით არსებული დადებითი სტიმულების რაოდენობა, მასშტაბი, შეთავაზების ინტენსივობა.

პასპორტი №30. ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სუბსიდიებისა და სხვა სტიმულების რაოდენობა, რომლებიც ექვემდებარება აღმოფხვრას, თანდათანობით გაუქმებასა და რეფორმირებას

ინდიკატორის დასახელება	ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სუბსიდიებისა და სხვა სტიმულების რაოდენობა, რომლებიც ექვემდებარება აღმოფხვრას, თანდათანობით გაუქმებასა და რეფორმირებას
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სუბსიდიების შემცირება და სასარგებლო ზომების გაძლიერება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ზომავს ქვეყანაში მოქმედი ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო ეკონომიკური სტიმულების რაოდენობას, ფინანსურ მასშტაბსა და გავრცელების ინტენსივობას. ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სტიმულებად მიიჩნევა სუბსიდიები, საგადასახადო შეღავათები, ფასობრივი

	მხარდაჭერის მექანიზმები და სხვა ეკონომიკური ინსტრუმენტები, რომლებიც პირდაპირ ან ირიბად ახალისებს ბუნებრივი რესურსების არამდგრად გამოყენებას, ჰაბიტატების დეგრადაციას, ეკოსისტემების დაზიანებას ან ბიომრავალფეროვნების დაკარგვას. ინდიკატორი შეესაბამება კუნძინ-მონრეალის გლობალური ბიომრავალფეროვნების ჩარჩოს (GBF) მე-18 მიზანს, რომელიც ითვალისწინებს ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სტიმულების იდენტიფიცირებას, ეტაპობრივ შემცირებას ან გაუქმებას და მათი ჩანაცვლებას ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მდგრადი გამოყენების ხელშეწყობი მექანიზმებით. ინდიკატორი აფასებს როგორც საზიანო სტიმულების რაოდენობას, ისე მათ ფინანსურ მნიშვნელობასა და ეკონომიკაში გავრცელების მასშტაბს, რაც საშუალებას იძლევა შეფასდეს, რამდენად უწყობს ხელს სახელმწიფო ეკონომიკური პოლიტიკა ბიომრავალფეროვნების დაცვის მიზნებს. ინდიკატორის შემცირება მიუთითებს ეკონომიკური წახალისების სისტემის ეტაპობრივ გარდაქმნაზე და ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სტიმულების შემცირებაზე. ინდიკატორი გამოიყენება ეროვნული პოლიტიკის ეფექტიანობის შეფასებისთვის, სექტორული რეფორმების დაგეგმვისა და საერთაშორისო ანგარიშგებისთვის, მათ შორის ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციისა და გლობალური ბიომრავალფეროვნების ჩარჩოს ფარგლებში.
დადასტურების წყარო	• საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მონაცემები სახელმწიფო ბიუჯეტისა და საგადასახადო ხარჯების შესახებ; • საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ანგარიშები და პროგრამული ბიუჯეტი; • საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მონაცემები; • ბიომრავალფეროვნების ფინანსირების ინიციატივის (BIOFIN) ფარგლებში მომზადებული შეფასებები, მათ შორის 2022 წლის ანგარიში „ბიომრავალფეროვნებაზე სოფლის მეურნეობის სუბსიდიების პოტენციური უარყოფითი ზემოქმედების შეფასება და შემცირება“; • საერთაშორისო შეფასებები (OECD, IMF, FAO, მსოფლიო ბანკი, UNEP).
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (აგრეგაცია და ანგარიშგება); საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო; საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	ყოველწლიურად
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სტიმულების იდენტიფიცირება აღირიცხება მოქმედი ეკონომიკური და ფინანსური სტიმულები (სუბსიდიები, საგადასახადო შეღავათები, ფასობრივი მხარდაჭერის მექანიზმები, შეღავათიანი სესხები და სხვა), რომლებიც არსებული შეფასებების საფუძველზე პირდაპირ ან ირიბად იწვევს ან ხელს უწყობს

ბიომრავალფეროვნების დაკარგვას, ეკოსისტემების დეგრადაციას ან ბუნებრივი რესურსების არამდგრად გამოყენებას.

სტიმულების იდენტიფიცირება ზორციელდება საქართველოს კანონმდებლობის, სახელმწიფო პროგრამების, საბიუჯეტო დოკუმენტებისა და საერთაშორისო მეთოდოლოგიური რეკომენდაციების (CBD, OECD, BIOFIN) საფუძველზე.

ნაბიჯი 2. რაოდენობის განსაზღვრა

ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სტიმულების რაოდენობა = საანგარიშო პერიოდში იდენტიფიცირებული და მოქმედი საზიანო სტიმულების საერთო რაოდენობა.

სტიმულები აღირიცხება შემდეგი კატეგორიების მიხედვით:

- პირდაპირი საბიუჯეტო სუბსიდიები;
- საგადასახადო შეღავათები;
- ფასობრივი მხარდაჭერის მექანიზმები;
- შეღავათიანი ფინანსური ინსტრუმენტები;
- სხვა ეკონომიკური წახალისების ღონისძიებები.

ნაბიჯი 3. ფინანსური მასშტაბის განსაზღვრა

ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სტიმულების ფინანსური მოცულობა (ლარი) = იდენტიფიცირებული საზიანო სტიმულების წლიური საბიუჯეტო ან შეფასებული ფინანსური ღირებულებების ჯამი.

იმ შემთხვევაში, როდესაც კონკრეტული სტიმულის ფინანსური ღირებულების პირდაპირი განსაზღვრა შეუძლებელია, დასაშვებია მისი შეფასება არსებული საბიუჯეტო, საგადასახადო ან სხვა ოფიციალური მონაცემებისა და ექსპერტული შეფასების საფუძველზე.

ნაბიჯი 4. შეთავაზების ინტენსივობის განსაზღვრა

ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სტიმულების ინტენსივობა (%) = სადაც ეკონომიკური სტიმულების საერთო მოცულობა მოიცავს იმ სახელმწიფო ეკონომიკური მხარდაჭერის ღონისძიებებს, რომლებიც შეფასების ფარგლებში განიხილება.

ნაბიჯი 5. დაშლა

მონაცემები წარმოდგენილი უნდა იქნეს:

- ეკონომიკური სექტორების მიხედვით (სოფლის მეურნეობა, სატყეო მეურნეობა, მეთევზეობა, ენერგეტიკა, ტრანსპორტი, სამთომომპოვებითი მრეწველობა და სხვა);
- სტიმულის ტიპის მიხედვით;
- ფინანსური ინსტრუმენტის მიხედვით;
- სახელმწიფო და მუნიციპალური პროგრამების მიხედვით, სადაც ეს შესაძლებელია.

ანგარიშება

ინდიკატორის ანგარიშებისას წარმოდგენილი უნდა იქნეს:

- ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სტიმულების რაოდენობა;
- მათი წლიური ფინანსური მოცულობა (ლარი);
- ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სტიმულების ინტენსივობა (%).

	სამივე მაჩვენებელი წარმოდგენილი უნდა იყოს ცალ-ცალკე, საბაზისო წელთან შედარებით. მათი ერთ კომპოზიტურ ინდექსად აგრეგირება არ ხორციელდება. შეზღუდვები საქართველოში ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სტიმულების ოფიციალური კლასიფიკაცია და შეფასების ერთიანი მეთოდოლოგია ამ ეტაპზე სრულად ჩამოყალიბებული არ არის. პირველ საანგარიშო ციკლებში სტიმულების იდენტიფიცირება და კლასიფიკაცია შესაძლოა საჭიროებდეს ექსპერტულ შეფასებასა და საერთაშორისო მეთოდოლოგიების (CBD, OECD, BIOFIN) გამოყენებას. ზოგიერთი საგადასახადო შეღავათისა და არაპირდაპირი ეკონომიკური სტიმულის ფინანსური ღირებულების ზუსტი შეფასება შესაძლოა შეზღუდული იყოს მონაცემთა ხელმისაწვდომობის გამო. სტიმულების კლასიფიკაციის კრიტერიუმები, შეფასების მიდგომა და საბაზისო წუსხა საბოლოოდ განისაზღვრება საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 18; Decision 15/5. Monitoring framework • BIOFIN (2022). ბიომრავალფეროვნებაზე სოფლის მეურნეობის სუბსიდიების პოტენციური უარყოფითი ზემოქმედების შეფასება და შემცირება • OECD. Producer Support Estimate (PSE) database • OECD. Review of Fisheries • UNEP. Measuring Fossil Fuel Subsidies in the Context of the Sustainable Development Goals • SDG ინდიკატორები 12.c.1 და 14.6.1			

პასპორტი №31. ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებისა და მდგრადი გამოყენების ხელშეწყობის მიზნით არსებული დადებითი სტიმულების რაოდენობა, მასშტაბი, შეთავაზების ინტენსივობა

ინდიკატორის დასახელება	ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებისა და მდგრადი გამოყენების ხელშეწყობის მიზნით არსებული დადებითი სტიმულების რაოდენობა, მასშტაბი, შეთავაზების ინტენსივობა
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სუბსიდიების შემცირება და სასარგებლო ზომების გაძლიერება

ინდიკატორის აღწერა	ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მდგრადი გამოყენების დადებითი სტიმულები, ასევე ცნობილი, როგორც ეკონომიკური ინსტრუმენტები – პოლიტიკის ინსტრუმენტებია, რომლებიც მომხმარებლებსა და მწარმოებლებს უფრო მდგრადი ქცევისკენ უბიძგებს. ეკონომიკური თვალსაზრისით, ისინი ბიომრავალფეროვნების გამოყენებასთან დაკავშირებული გარე ეფექტების ინტერნალიზაციას ემსახურება. დადებითი სტიმულები მოიცავს: ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებულ გადასახადებსა და მოსაკრებლებს (მაგალითად, პესტიციდების გადასახადი, დაცული ტერიტორიების მოსაკრებლები, წყლის აღების საფასური); ეკოლოგიურად სასარგებლო სუბსიდიებს; ვაჭრობადი ნებართვების სქემებს (მაგალითად, თევზჭერის ინდივიდუალური გადაცემადი კვოტები); ბიომრავალფეროვნების კომპენსაციას; ეკოსისტემური მომსახურების გადახდებს. ეს ინსტრუმენტები მნიშვნელოვანია ბიომრავალფეროვნების სექტორულ პოლიტიკაში ინტეგრირებისთვის და ემსახურება იმას, რომ ბიომრავალფეროვნების რეალური ღირებულება აისახოს ეკონომიკურ გადაწყვეტილებებში. ინდიკატორის დასახელება სამ განზომილებას აერთიანებს – რაოდენობას, მასშტაბსა და შეთავაზების ინტენსივობას – ამიტომ გაანგარიშება სამი დამოუკიდებელი ქვეინდიკატორით ხორციელდება.
დადასტურების წყარო	• საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს პროგრამული ბიუჯეტი და ანგარიშები; • საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მონაცემები საგადასახადო შეღავათებისა და სუბსიდიების შესახებ; • სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მონაცემები მოსაკრებლებისა და შეღავათების შესახებ; • სოფლის განვითარების სააგენტოს პროგრამების მონაცემები; • BIOFIN-ის ფარგლებში მომზადებული შეფასებები; • OECD-ის გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ინსტრუმენტების (PINE) მონაცემთა ბაზა. http://oe.cd/pinedatabase
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	• საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (აგრეგაცია და ანგარიშგება); საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	ყოველწლიურად
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. დადებითი სტიმულების იდენტიფიცირება აღირიცხება მოქმედი ეკონომიკური და ფინანსური ინსტრუმენტები, რომელთა დოკუმენტირებული მიზანია ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის, აღდგენის ან მდგრადი გამოყენების ხელშეწყობა. დადებით სტიმულებად მიიჩნევა მხოლოდ ის ინსტრუმენტები, რომელთა მიზანი ან დაფინანსების პირობები პირდაპირ უკავშირდება ბიომრავალფეროვნების დაცვას ან მდგრად გამოყენებას.

იდენტიფიცირება ხორციელდება სახელმწიფო პროგრამების, საბიუჯეტო დოკუმენტების, მოქმედი კანონმდებლობისა და საერთაშორისო მეთოდოლოგიური რეკომენდაციების (CBD, OECD, BIOFIN) საფუძველზე. ნაბიჯი 2. ინსტრუმენტების კლასიფიკაცია

აღრიცხვა ხორციელდება შემდეგი კატეგორიების მიხედვით:

- ეკოლოგიურად სასარგებლო სუბსიდიები;
- გრანტები;
- ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული გადასახადები, მოსაკრებლები და მომსახურების საფასური;
- საგადასახადო შეღავათები;
- შეღავათიანი სესხები;
- ეკოსისტემური მომსახურებებისთვის გადახდის (Payments for Ecosystem Services – PES) სქემები;
- ბიომრავალფეროვნების კომპენსაციის მექანიზმები;
- ვაჭრობადი ნებართვების სქემები;
- სერტიფიცირების მხარდაჭერის პროგრამები;
- სხვა ეკონომიკური ინსტრუმენტები, რომლებიც ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციასა და მდგრად გამოყენებას უწყობს ხელს.

ნაბიჯი 3. ქვეინდიკატორი ა – დადებითი სტიმულების რაოდენობა

დადებითი სტიმულების რაოდენობა = საანგარიშო პერიოდში მოქმედი და კვალიფიცირებული დადებითი სტიმულების საერთო რაოდენობა.

აღრიცხვის ერთეულია დამოუკიდებელი სამართლებრივი ან პროგრამული საფუძვლის მქონე თითოეული ეკონომიკური ინსტრუმენტი.

ნაბიჯი 4. ქვეინდიკატორი ბ – მასშტაბი

დადებითი სტიმულების მასშტაბი ფასდება სამი დამოუკიდებელი მაჩვენებლით:

- ფინანსური მოცულობა (ლარი) – სტიმულების განხორციელებაზე საანგარიშო პერიოდში გამოყოფილი ან ათვისებული თანხების ჯამი;
- ტერიტორიული დაფარვა (ჰა) – ფართობი, რომელზეც ვრცელდება შესაბამისი სტიმული, სადაც ასეთი შეფასება შესაძლებელია;
- ბენეფიციართა რაოდენობა – ფიზიკური პირების, საწარმოების, მეურნეობების ან ადგილობრივი თემების რაოდენობა, რომლებმაც სტიმულით ისარგებლეს.

ნაბიჯი 5. ქვეინდიკატორი გ – შეთავაზების ინტენსივობა

შეთავაზების ინტენსივობა (%) = (სტიმულით რეალურად მოსარგებლე ბენეფიციართა რაოდენობა ÷ პოტენციურად უფლებამოსილ ბენეფიციართა რაოდენობა) × 100

ინდიკატორი აჩვენებს, რამდენად ხელმისაწვდომია არსებული სტიმულები სამიზნე ჯგუფებისთვის. დაბალი მნიშვნელობა შეიძლება მიუთითებდეს ინფორმირებულობის, ადმინისტრაციული ხელმისაწვდომობის ან პროგრამის დიზაინის პრობლემებზე.

ნაბიჯი 6. დაშლა

მონაცემები წარმოდგენილი უნდა იქნეს:

- ეკონომიკური სექტორების მიხედვით (სოფლის მეურნეობა, სატყეო მეურნეობა, მეთევზეობა, ტურიზმი, ენერგეტიკა და სხვა);

	• ეკონომიკური ინსტრუმენტის ტიპის მიხედვით; • დაფინანსების წყაროს მიხედვით (სახელმწიფო ბიუჯეტი, დონორი, კერძო სექტორი, შერეული დაფინანსება); • რეგიონების მიხედვით, სადაც ეს შესაძლებელია. ანგარიშგება ანგარიშგებისას ცალ-ცალკე წარმოდგენილი უნდა იქნეს: • დადებითი სტიმულების რაოდენობა; • მათი ფინანსური მოცულობა (ლარი), ტერიტორიული დაფარვა (ჰა) და ბენეფიციართა რაოდენობა; • შეთავაზების ინტენსივობა (%). ქვეინდიკატორები ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად უნდა იქნეს წარმოდგენილი; მათი ერთ კომპოზიტურ ინდექსად აგრეგირება არ ხორციელდება, რადგან სხვადასხვა საზომ ერთეულში გამოიხატება. შეზღუდვები საქართველოში ბიომრავალფეროვნებისთვის დადებითი ეკონომიკური სტიმულების სრული ეროვნული რეესტრი ამ ეტაპზე არ არსებობს. პირველ საანგარიშო ციკლებში ინსტრუმენტების იდენტიფიცირება შესაძლოა საჭიროებდეს ექსპერტულ შეფასებასა და საერთაშორისო მეთოდოლოგიური რეკომენდაციების (CBD, OECD, BIOFIN) გამოყენებას. პოტენციურად უფლებამოსილ ბენეფიციართა რაოდენობა ყველა პროგრამისთვის ხელმისაწვდომი არ არის; ასეთ შემთხვევაში შეთავაზების ინტენსივობა არ გამოითვლება და ანგარიშგებაში აღინიშნება, როგორც „მონაცემები არ არის ხელმისაწვდომი“. ეკოსისტემური მომსახურებებისთვის გადახდის (PES) და ბიომრავალფეროვნების კომპენსაციის მექანიზმები საქართველოში განვითარების ეტაპზეა, რის გამოც მათი მონაცემები პირველ საანგარიშო ციკლებში შესაძლოა შეზღუდული იყოს.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 18; Decision 15/5. Monitoring framework • OECD. Policy Instruments for the Environment (PINE) database. http://oe.cd/pinedatabase • BIOFIN – ბიომრავალფეროვნების ფინანსირების ინიციატივის შეფასებები • SDG ინდიკატორები 12.c.1 და 14.6.1			

ურთიერთგადამკვეთი საკითხების ეფექტური მართვა

გავლენის ინდიკატორები:

- **საზოგადოებრივი ცნობიერების დონე** – საზოგადოებრივი გამოკითხვის შედეგების მიხედვით იმ მოსახლეობის წილი (%), რომელიც ბიომრავალფეროვნების დაცვას ქვეყნის უმნიშვნელოვანეს გარემოსდაცვით ან საზოგადოებრივ პრობლემებს შორის ასახელებს.
- **ბიომრავალფეროვნების მიმართულებით ინსტიტუციური რეაგირებადობისა და უწყებათაშორისი კოორდინაციის დონე** – ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის განხორციელებაში ჩართული ინსტიტუტების კოორდინაციის, თანამშრომლობისა და რეაგირების ეფექტიანობის დონე.
- **ფინანსური რესურსების შესაბამისობის დონე სტრატეგიით განსაზღვრული მიზნებისა და ამოცანების განხორციელების მხარდასაჭერად** – სტრატეგიის განხორციელებისთვის საჭირო და რეალურად მობილიზებული ფინანსური რესურსების შესაბამისობის დონე.

პასპორტი №32. საზოგადოებრივი ცნობიერების დონე – საზოგადოებრივი გამოკითხვის შედეგების მიხედვით იმ მოსახლეობის წილი (%), რომელიც ბიომრავალფეროვნების დაცვას ქვეყნის უმნიშვნელოვანეს გარემოსდაცვით ან საზოგადოებრივ პრობლემებს შორის ასახელებს.

ინდიკატორის დასახელება	საზოგადოებრივი ცნობიერების დონე – საზოგადოებრივი გამოკითხვის შედეგების მიხედვით იმ მოსახლეობის წილი (%), რომელიც ბიომრავალფეროვნების დაცვას ქვეყნის უმნიშვნელოვანეს გარემოსდაცვით ან საზოგადოებრივ პრობლემებს შორის ასახელებს.
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ბიომრავალფეროვნების მიმართულებით საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება და განათლების ხელშეწყობა
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ზომავს საზოგადოებრივი ცნობიერების დონეს ბიომრავალფეროვნების საკითხებთან მიმართებით და ძირითადად ასახავს საზოგადოებრივი გამოკითხვის შედეგების მიხედვით იმ მოსახლეობის წილს (%), რომელიც ბიომრავალფეროვნების დაცვას ქვეყნის უმნიშვნელოვანეს გარემოსდაცვით ან საზოგადოებრივ პრობლემებს შორის ასახელებს. ინდიკატორი ეფუძნება დაშვებას, რომ ბიომრავალფეროვნების დაცვის მიმართ საზოგადოების მაღალი ცნობიერება და საკითხის პრიორიტეტულად აღქმა ქმნის ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციის, მდგრადი გამოყენებისა და შესაბამისი პოლიტიკის განხორციელების მნიშვნელოვან სოციალურ საფუძველს. ინდიკატორის ძირითადი მნიშვნელობა განისაზღვრება მოსახლეობის იმ წილით (%), რომელიც ბიომრავალფეროვნების დაცვას ქვეყნის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს გარემოსდაცვით ან საზოგადოებრივ პრობლემად მიიჩნევს. აღნიშნული მაჩვენებელი დროში ასახავს საზოგადოების ცნობიერების ცვლილებას და გარემოსდაცვითი საგანმანათლებლო, საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ღონისძიებების შედეგიანობას.

	შედეგების უკეთესი ინტერპრეტაციის მიზნით, ინდიკატორი დამატებით მოიცავს ორ ქვეინდიკატორს: • გარემოსდაცვითი განათლების მხარდაჭერის დონე – ბიომრავალფეროვნების საკითხებზე საგანმანათლებლო პროგრამების, სასწავლო რესურსების, საინფორმაციო კამპანიებისა და მათი გამოყენების მასშტაბი; • საზოგადოებრივი ჩართულობის დონე – საზოგადოების მონაწილეობა ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებულ საჯარო კონსულტაციებში, გადაწყვეტილებების მიღების პროცესებსა და გარემოსდაცვით ღონისძიებებში. ქვეინდიკატორები გამოიყენება ცნობიერების დონის ცვლილების გამომწვევი ფაქტორების შეფასებისა და პოლიტიკის ეფექტიანობის ანალიზისთვის, თუმცა ინდიკატორის ოფიციალურ მნიშვნელობას წარმოადგენს მხოლოდ საზოგადოებრივი გამოკითხვის საფუძველზე განსაზღვრული მოსახლეობის წილი (%), რომელიც ბიომრავალფეროვნების დაცვას ქვეყნის უმნიშვნელოვანეს გარემოსდაცვით ან საზოგადოებრივ პრობლემებს შორის ასახელებს.
დადასტურების წყარო	• საზოგადოებრივი აზრის კვლევები და მიზნობრივი სოციოლოგიური გამოკითხვები; • ფოკუს ჯგუფური დისკუსიების შედეგები; • საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის ანგარიშები; • საჯარო შეხვედრების, კონსულტაციებისა და სემინარების ოქმები მონაწილეთა რაოდენობის მითითებით; • საგანმანათლებლო პროგრამების, ტრენინგებისა და საინფორმაციო მასალების აღრიცხვა; • არასამთავრობო ორგანიზაციების კვლევები; • მედიის მონიტორინგის მონაცემები (გაშუქების სიხშირე და ტონალობა); • ონლაინ პლატფორმებისა და სოციალური მედიის სტატისტიკა.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო; სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრ
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	3 წელიწადში ერთხელ (სოციოლოგიური კვლევა); ყოველწლიურად – განათლებისა და ჩართულობის მაჩვენებლები
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. საზოგადოებრივი გამოკითხვის ჩატარება. ინდიკატორის ძირითადი მნიშვნელობა განისაზღვრება წარმომადგენლობითი სოციოლოგიური გამოკითხვის საფუძველზე, რომელიც ტარდება ერთიანი კითხვარისა და შერჩევის მეთოდოლოგიის გამოყენებით. რესპონდენტებს ეძლევათ შესაძლებლობა დაასახელონ ქვეყნის უმნიშვნელოვანესი გარემოსდაცვითი ან საზოგადოებრივი პრობლემები. ნაბიჯი 2. ძირითადი ინდიკატორის გაანგარიშება. საზოგადოებრივი ცნობიერების დონე (%) = (იმ რესპონდენტთა რაოდენობა, რომლებმაც ბიომრავალფეროვნების დაცვა ქვეყნის უმნიშვნელოვანეს

გარემოსდაცვით ან საზოგადოებრივ პრობლემებს შორის დაასახელეს ÷ გამოკითხულთა საერთო რაოდენობა) × 100

ინდიკატორის ძირითადი მნიშვნელობა წარმოადგენს მოსახლეობის იმ წილს (%), რომელიც ბიომრავალფეროვნების დაცვას ქვეყნის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს გარემოსდაცვით ან საზოგადოებრივ პრობლემად მიიჩნევს.

ნაბიჯი 3. დამატებითი ქვეინდიკატორი – გარემოსდაცვითი განათლების მხარდაჭერის დონე. ანგარიშგებისას დამატებით აღირიცხება:

- ბიომრავალფეროვნების საკითხებზე მომზადებული საგანმანათლებლო და საინფორმაციო რესურსების რაოდენობა;
- განხორციელებული საგანმანათლებლო ღონისძიებების რაოდენობა;
- აღნიშნული რესურსებითა და ღონისძიებებით მოსარგებლეთა რაოდენობა.

ეს ინფორმაცია გამოიყენება საზოგადოების ცნობიერების დონის ცვლილების ხელშეწყობი ფაქტორების შეფასებისთვის და არ წარმოადგენს ძირითადი ინდიკატორის გაანგარიშების ნაწილს.

ნაბიჯი 4. დამატებითი ქვეინდიკატორი – საზოგადოებრივი ჩართულობის დონე. აღირიცხება:

- ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებულ საჯარო კონსულტაციებში, განხილვებსა და შეხვედრებში მონაწილეთა რაოდენობა;
- საზოგადოებიდან წარმოდგენილი წინადადებებისა და შენიშვნების რაოდენობა;
- საბოლოო გადაწყვეტილებებსა და დოკუმენტებში ასახული წინადადებების წილი.

წინადადებების გათვალისწინების მაჩვენებელი (%) = (საბოლოო დოკუმენტში ასახული წინადადებების რაოდენობა ÷ წარდგენილი წინადადებების საერთო რაოდენობა) × 100

ქვეინდიკატორი გამოიყენება საზოგადოების მონაწილეობის ეფექტიანობის შესაფასებლად და ძირითადი ინდიკატორის შემადგენელი ნაწილი არ არის.

ნაბიჯი 5. ანგარიშგება. ანგარიშგებისას ინდიკატორის ძირითად მნიშვნელობად წარმოდგენილი უნდა იქნეს საზოგადოებრივი ცნობიერების დონე (%). დამატებით, ცალკე მიეთითება გარემოსდაცვითი განათლების მხარდაჭერისა და საზოგადოებრივი ჩართულობის ქვეინდიკატორები, რომლებიც გამოიყენება შედეგების ინტერპრეტაციისა და პოლიტიკის ეფექტიანობის შეფასებისთვის. ქვეინდიკატორების აგრეგირება ძირითად ინდიკატორთან დაუშვებელია.

დაშლა. ძირითადი ინდიკატორი წარმოდგენილი უნდა იქნეს სქესის, ასაკობრივი ჯგუფის, განათლების დონის, დასახლების ტიპის (ქალაქი/სოფელი) და რეგიონის მიხედვით.

შეზღუდვები. საქართველოში ბიომრავალფეროვნების საკითხებზე რეგულარული წარმომადგენლობითი სოციოლოგიური კვლევა ჯერ ვერ ტარდება, ამიტომ საბაზისო მაჩვენებლის დასადგენად აუცილებელია პირველი კვლევის ჩატარება ერთიანი მეთოდოლოგიით. დროში შედარებადობის უზრუნველსაყოფად კვლევის კითხვარი, შერჩევის მეთოდი და მონაცემთა დამუშავების პრინციპები უცვლელი უნდა დარჩეს. გარემოსდაცვითი განათლებისა და საზოგადოებრივი ჩართულობის

	მონაცემები გამოიყენება მხოლოდ დამხმარე ანალიზისთვის და არ ახდენს გავლენას ინდიკატორის ძირითად მნიშვნელობაზე.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 21; Decision 15/5. Monitoring framework • CBD. Communication, Education and Public Awareness (CEPA) პროგრამა • CBD. Clearing-House Mechanism და ეროვნული CHM პორტალები • SDG ინდიკატორები 4.7.1 და 12.8.1			

პასპორტი №33. ბიომრავალფეროვნების მიმართულებით ინსტიტუციური რეაგირებადობისა და უწყებათაშორისი კოორდინაციის დონე – ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის განხორციელებაში ჩართული ინსტიტუტების კოორდინაციის, თანამშრომლობისა და რეაგირების ეფექტიანობის დონე.

ინდიკატორის დასახელება	ბიომრავალფეროვნების მიმართულებით ინსტიტუციური რეაგირებადობისა და უწყებათაშორისი კოორდინაციის დონე
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ბიომრავალფეროვნების მიმართულების უწყებების ინსტიტუციური გაძლიერება
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ზომავს, რამდენად ეფექტიანად ფუნქციონირებს ბიომრავალფეროვნების მართვის ინსტიტუციური სისტემა და რამდენად უზრუნველყოფილია ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის განხორციელებაში ჩართული საჯარო უწყებების რეაგირებადობა, თანამშრომლობა და უწყებათაშორისი კოორდინაცია. ინდიკატორი აფასებს, რამდენად მკაფიოდ არის განაწილებული ინსტიტუციური ფუნქციები და პასუხისმგებლობები, რამდენად ეფექტიანად ხორციელდება ინფორმაციის გაცვლა, ერთობლივი დაგეგმვა და გადაწყვეტილებების მიღება, ასევე რამდენად გააჩნიათ პასუხისმგებელ უწყებებს ბიომრავალფეროვნების მართვისთვის საჭირო ადამიანური, ტექნიკური და მეთოდოლოგიური შესაძლებლობები. ინდიკატორი მოიცავს სამ ურთიერთდაკავშირებულ კომპონენტს: • ინსტიტუციური რეაგირება – პასუხისმგებელი უწყებების უნარი დროულად და ეფექტიანად დაგეგმონ, განახორციელონ და მონიტორინგი გაუწიონ ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და მდგრადი გამოყენების ღონისძიებებს; • უწყებათაშორისი კოორდინაცია – ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის განხორციელებაში ჩართული სახელმწიფო უწყებების თანამშრომლობის,

	ინფორმაციის გაცვლისა და ერთობლივი გადაწყვეტილებების მიღების ეფექტიანობა; • ინსტიტუციური შესაძლებლობები – პასუხისმგებელი უწყებების ადამიანური რესურსების, პროფესიული კვალიფიკაციის, ტექნიკური აღჭურვილობის, მონაცემთა მართვის სისტემებისა და მეთოდოლოგიური უზრუნველყოფის დონე, რომელიც აუცილებელია ბიომრავალფეროვნების ეფექტიანი მართვისთვის. ინდიკატორის შეფასება საშუალებას იძლევა გამოვლინდეს ინსტიტუციური სისტემის ძლიერი და სუსტი მხარეები, შეფასდეს უწყებათაშორისი თანამშრომლობის ეფექტიანობა და განისაზღვროს ბიომრავალფეროვნების მართვის ინსტიტუციური გაძლიერების პრიორიტეტული მიმართულებები. იგი ასევე უზრუნველყოფს ეროვნული სტრატეგიის განხორციელების ინსტიტუციური პროგრესის რეგულარულ მონიტორინგსა და შეფასებას.
დადასტურების წყარო	• საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და მისი სისტემის უწყებების დებულებები, საშტატო განრიგი და წლიური ანგარიშები; • სსიპ დაცული ტერიტორიების, ველური ბუნების, ეროვნული სატყეო და გარემოს ეროვნული სააგენტოების ანგარიშები; • სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ანგარიშები; • უწყებათაშორისი საკოორდინაციო მექანიზმების (საბჭოები, სამუშაო ჯგუფები) ოქმები; • ტრენინგებისა და პროფესიული განვითარების პროგრამების აღრიცხვა; • ლაბორატორიული და ტექნიკური აღჭურვილობის ინვენტარიზაციის მონაცემები; • თანამშრომელთა მიზნობრივი გამოკითხვის შედეგები; • საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და პროექტების მიერ ჩატარებული ინსტიტუციური შეფასებები.
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო მონაცემების შეგროვების სიხშირე
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	წელიწადში ერთხელ, საჭიროების შემთხვევაში უფრო ხშირად
მეთოდოლოგია (გაანგარიშება და შეზღუდვები)	ინდიკატორი ხარისხობრივია და აფასებს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის განხორციელებაში ჩართული ინსტიტუტების რეაგირებადობის, უწყებათაშორისი კოორდინაციისა და ინსტიტუციური შესაძლებლობების დონეს. შეფასება ხორციელდება სამი კომპონენტის მიხედვით. თითოეული კრიტერიუმი ფასდება 0, 1 ან 2 ქულით, სადაც: • 0 – არ არის; • 1 – ნაწილობრივ არის; • 2 – სრულად არის. თითოეული შეფასება უნდა იყოს დადასტურებული შესაბამისი დოკუმენტური მტკიცებულებით. კომპონენტი ა – ინსტიტუციური რეაგირებადობა

ფასდება:

- ბიომრავალფეროვნების მართვაზე პასუხისმგებელი უწყებების ფუნქციებისა და უფლებამოსილებების მკაფიო განაწილება;
- ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებულ გამოწვევებზე რეაგირების დამტკიცებული პროცედურების არსებობა;
- გადაწყვეტილებების მიღებისა და ღონისძიებების განხორციელების დროულობა;
- განხორციელებული ღონისძიებების მონიტორინგისა და შეფასების სისტემის არსებობა;
- ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის განხორციელების პროგრესის რეგულარული შეფასება.

კომპონენტი ბ – უწყებათაშორისი კოორდინაცია

ფასდება:

- მოქმედი უწყებათაშორისი საკოორდინაციო მექანიზმის არსებობა;
- საკოორდინაციო ორგანოს ან სამუშაო ჯგუფების რეგულარული ფუნქციონირება;
- პასუხისმგებელ უწყებებს შორის ინფორმაციისა და მონაცემების გაცვლის მექანიზმის არსებობა;
- სექტორული სამინისტროებისა და სხვა საჯარო უწყებების მონაწილეობა ერთობლივ დაგეგმვასა და გადაწყვეტილებების მიღებაში;
- ადგილობრივი თვითმმართველობების, სამეცნიერო დაწესებულებებისა და სხვა დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა.

კომპონენტი გ – ინსტიტუციური შესაძლებლობები

ფასდება:

- საკმარისი ადამიანური რესურსებისა და შესაბამისი პროფესიული კვალიფიკაციის არსებობა;
- თანამშრომელთა უწყვეტი პროფესიული განვითარების სისტემის ფუნქციონირება;
- ტექნიკური, ლაბორატორიული და საინფორმაციო ინფრასტრუქტურის ხელმისაწვდომობა;
- ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგისა და შეფასების ეროვნული მეთოდოლოგიებისა და სახელმძღვანელოების არსებობა;
- მონაცემთა მართვისა და ინფორმაციის გაცვლის ერთიანი საინფორმაციო სისტემის ფუნქციონირება.

გაანგარიშება

კომპონენტის ქულა (%) = (კომპონენტში მიღებული ქულების ჯამი ÷ კომპონენტის მაქსიმალური შესაძლო ქულა) × 100

ინდიკატორის მნიშვნელობა (%) = (კომპონენტი ა + კომპონენტი ბ + კომპონენტი გ) ÷ 3

ხარისხობრივი შკალა

- 0-25% – კრიტიკული;
- 26-50% – დაბალი;
- 51-75% – საშუალო;
- 76-100% – მაღალი.

ანგარიშგება

	ანგარიშგებისას წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინდიკატორის საერთო მნიშვნელობა და თითოეული კომპონენტის შეფასება ცალ-ცალკე, შესაბამისი მტკიცებულებების მითითებით. დამატებით აღწერილი უნდა იყოს გამოვლენილი ინსტიტუციური ხარვეზები და რეკომენდაციები მათი აღმოსაფხვრელად. შეზღუდვები შეფასება ნაწილობრივ ეფუძნება ექსპერტულ განსჯას, თუმცა სუბიექტურობა მცირდება წინასწარ განსაზღვრული შეფასების კრიტერიუმებისა და დოკუმენტური მტკიცებულებების გამოყენებით. ზოგიერთი ინფორმაცია, განსაკუთრებით უწყებათაშორისი თანამშრომლობის პრაქტიკისა და ინსტიტუციური შესაძლებლობების შესახებ, შესაძლოა სრულად არ იყოს დოკუმენტირებული და საჭიროებდეს დამატებით გამოკითხვებს ან ინტერვიუებს. დროში შედარებადობის უზრუნველსაყოფად შეფასება ყველა საანგარიშო ციკლში უნდა განხორციელდეს ერთიანი მეთოდოლოგიითა და უცვლელი კრიტერიუმებით.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 20; Decision 15/5. Monitoring framework • CBD (2022). Decision 15/8. შესაძლებლობების გაძლიერება და ტექნიკური და სამეცნიერო თანამშრომლობა • CBD. SBI 3/15 რეკომენდაცია – მეინსტრიმინგისადმი გრძელვადიანი სტრატეგიული მიდგომა • ამოცანა 5-ის ინსტიტუციური შეფასების ანგარიში (NBSAP-3-ის მომზადების ფარგლებში)			

პასპორტი №34. ფინანსური რესურსების შესაბამისობის დონე სტრატეგიით განსაზღვრული მიზნებისა და ამოცანების განხორციელების მხარდასაჭერად – სტრატეგიის განხორციელებისთვის საჭირო და რეალურად მოხილავად ფინანსური რესურსების შესაბამისობის დონე.

ინდიკატორის დასახელება	ფინანსური რესურსების შესაბამისობის დონე სტრატეგიით გათვალისწინებული მიზნებისა და ამოცანების მხარდასაჭერად
ინდიკატორის ტიპი	გავლენის ინდიკატორი [X] ამოცანის შედეგის ინდიკატორი []
ინდიკატორის კავშირი სტრატეგიის მიზანთან / ამოცანასთან	ფინანსური რესურსების მოზიდვა და მხარდაჭერა
ინდიკატორის აღწერა	ინდიკატორი ადგენს, რამდენად საკმარისია ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განხორციელებისთვის

	ხელმისაწვდომი ფინანსური რესურსები, მათ შორის შესაძლებლობების გაძლიერების, ტექნიკური და სამეცნიერო თანამშრომლობის, ტექნოლოგიებზე წვდომისა და მათი გადაცემის მიმართულებით. ინდიკატორი ითვალისწინებს ფინანსური დეფიციტის ეტაპობრივ შემცირებას და ფინანსური ნაკადების სტრატეგიის მიზნებთან შესაბამისობაში მოყვანას. იგი მოიცავს რესურსებს ყველა წყაროდან – შიდა და საერთაშორისო, საჯარო და კერძო. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია შიდა დაფინანსების დინამიკის მონიტორინგი დროში, ვინაიდან საერთაშორისო დაფინანსება ცვალებადია, ხოლო არასაკმარისი დაფინანსება ბიომრავალფეროვნების ეფექტიანი კონსერვაციის ერთ-ერთი მთავარი ბარიერია. დადასტურების წყარო NBSAP-ის ბიუჯეტირების ინსტრუმენტი და მასში ფიქსირებული საჭიროებისა და დეფიციტის მოცულობა; საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტი და პროგრამული ბიუჯეტები წლების მიხედვით; საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მონაცემები; ბიომრავალფეროვნების ფინანსირების ინიციატივის (BIOFIN) ფარგლებში მომზადებული ბიომრავალფეროვნების დანახარჯების შეფასება და ფინანსირების გეგმა; დონორული და საგრანტო პროექტების ფინანსური ანგარიშები; ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტები.
დადასტურების წყარო	NBSAP-ის ბიუჯეტირების ინსტრუმენტი და მასში ფიქსირებული დეფიციტის მოცულობა
მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელი უწყება	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო
მონაცემების შეგროვების სიხშირე	ყოველწლიური
მეთოდოლოგია (განგარიშება და შეზღუდვები)	ნაბიჯი 1. საჭირო ფინანსური რესურსების განსაზღვრა. ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის (NBSAP) განხორციელებისთვის საჭირო ფინანსური რესურსების მოცულობა განისაზღვრება NBSAP-ის ბიუჯეტირების ინსტრუმენტის საფუძველზე, თითოეული მიზნის, ამოცანისა და ღონისძიების მიხედვით. ნაბიჯი 2. რეალურად მობილიზებული ფინანსური რესურსების აღრიცხვა. აღირიცხება სტრატეგიის განხორციელებისთვის საანგარიშო პერიოდში რეალურად მობილიზებული ფინანსური რესურსები, მათ შორის: • სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი სახსრები; • ადგილობრივი თვითმმართველობების ბიუჯეტები; • საერთაშორისო დონორული და საგრანტო დაფინანსება; • საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტების მხარდაჭერა; • კერძო სექტორის ინვესტიციები; • სხვა კანონიერად მობილიზებული ფინანსური წყაროები.

რეალურად მობილიზებული ფინანსური რესურსები (ლარი) =
სახელმწიფო ბიუჯეტი + ადგილობრივი ბიუჯეტები + საერთაშორისო
დაფინანსება + კერძო სექტორის ინვესტიციები + სხვა წყაროები
ნაბიჯი 3. ძირითადი ინდიკატორის გაანგარიშება.

ფინანსური რესურსების შესაბამისობის დონე (%) = (რეალურად
მობილიზებული ფინანსური რესურსების მოცულობა ÷ სტრატეგიის
განხორციელებისთვის საჭირო ფინანსური რესურსების მოცულობა) × 100
ინდიკატორის მნიშვნელობა ასახავს, რამდენად უზრუნველყოფილია
ეროვნული სტრატეგიის განხორციელება საჭირო ფინანსური რესურსებით.
ნაბიჯი 4. დამატებითი ქვეინდიკატორები.

ანგარიშგებისას დამატებით გამოითვლება:

ფინანსური დეფიციტი (ლარი) = საჭირო ფინანსური რესურსები –
რეალურად მობილიზებული ფინანსური რესურსები

დაუფინანსებელი ღონისძიებების წილი (%) = (დაფინანსების გარეშე
დარჩენილი ღონისძიებების რაოდენობა ÷ სამოქმედო გეგმით
გათვალისწინებული ღონისძიებების საერთო რაოდენობა) × 100

შიდა დაფინანსების წილი (%) = (სახელმწიფო და ადგილობრივი
ბიუჯეტებიდან გამოყოფილი დაფინანსება ÷ რეალურად მობილიზებული
ფინანსური რესურსების საერთო მოცულობა) × 100

ეს ქვეინდიკატორები გამოიყენება დაფინანსების სტრუქტურის, ფინანსური
მდგრადობისა და რესურსების მობილიზების ეფექტიანობის შესაფასებლად
და არ წარმოადგენს ძირითადი ინდიკატორის გაანგარიშების ნაწილს.

ნაბიჯი 5. დაშლა.

მონაცემები წარმოდგენილი უნდა იქნეს:

- ეროვნული მიზნების მიხედვით;
- დაფინანსების წყაროების მიხედვით (სახელმწიფო, ადგილობრივი,
საერთაშორისო, კერძო);
- დაფინანსების ტიპის მიხედვით (საჯარო, კერძო, საერთაშორისო);
- შესაძლებლობის შემთხვევაში – ღონისძიებებისა და ეკოსისტემური
მიმართულებების მიხედვით.

ანგარიშგება.

ანგარიშგებისას ძირითად მაჩვენებლად წარმოდგენილი უნდა იქნეს
ფინანსური რესურსების შესაბამისობის დონე (%). დამატებით
წარმოდგენილი უნდა იყოს ფინანსური დეფიციტი, დაუფინანსებელი
ღონისძიებების წილი და შიდა დაფინანსების წილი, რათა შეფასდეს
დაფინანსების მდგრადობა, რესურსების მობილიზების ეფექტიანობა და
არსებული ფინანსური ხარვეზები.

ხარისხობრივი შკალა

- 0-25% – კრიტიკული;
- 26-50% – დაბალი;
- 51-75% – საშუალო;
- 76-100% – მაღალი.

შეზღუდვები.

ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული საჯარო დანახარჯების სრული
იდენტიფიცირება სახელმწიფო ბიუჯეტში ხშირად რთულია, რადგან ისინი

	სხვადასხვა სექტორულ პროგრამაშია ინტეგრირებული. მათი შეფასება რეკომენდებულია BIOFIN-ის მეთოდოლოგიის გამოყენებით. კერძო სექტორის ინვესტიციების შესახებ ინფორმაცია შესაძლოა არასრული იყოს, რადგან იგი ხშირ შემთხვევაში ნებაყოფლობით მოწოდებულ მონაცემებს ეფუძნება. ინდიკატორის სიზუსტე დამოკიდებულია NBSAP-ის ბიუჯეტირების ინსტრუმენტის სისრულესა და ფინანსური მონაცემების რეგულარულ განახლებაზე.			
ინდიკატორის მაჩვენებლები		საბაზისო	შუალედური სამიზნე	საბოლოო სამიზნე
	წელი			
	მაჩვენებელი			
წყაროები	• CBD (2022). Decision 15/4, Target 19; Decision 15/5. Monitoring framework • CBD (2022). Decision 15/7. რესურსების მობილიზაცია • BIOFIN – ბიომრავალფეროვნების ფინანსირების ინიციატივა, ეროვნული შეფასებები • NBSAP-ის ბიუჯეტირების ინსტრუმენტი • საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტი წლების მიხედვით			

3. ინდიკატორების შესაბამისობა ეროვნულ მიზნებთან, გლობალურ ჩარჩოსა და მონიტორინგის არსებულ სისტემასთან

3.1. შესაბამისობა ეროვნულ მიზნებთან და გლობალურ ჩარჩოსთან

ქვემოთ წარმოდგენილი ცხრილი ასახავს წინამდებარე დოკუმენტით შემუშავებული ინდიკატორების პასპორტების კავშირს ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიით განსაზღვრულ ეროვნულ მიზნებსა და გავლენის ინდიკატორებთან, აგრეთვე კუნძინ – მონრეალის ბიომრავალფეროვნების გლობალური ჩარჩოს (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework – GBF) მონიტორინგის ჩარჩოსა და მდგრადი განვითარების მიზნებთან (Sustainable Development Goals – SDGs).

ცხრილი ასრულებს ორ ფუნქციას: ერთი მხრივ, ადასტურებს ეროვნული სტრატეგიით განსაზღვრული მიზნების ინდიკატორულ დაფარვას, ხოლო, მეორე მხრივ, წარმოადგენს ეროვნული და საერთაშორისო მონიტორინგისა და ანგარიშგების შესაბამისობის რუკას.

GBF-ის მიზანთან შინაარსობრივი კავშირი თავისთავად არ ნიშნავს, რომ ეროვნული ინდიკატორი შესაბამისი მიზნის ოფიციალური ძირითადი ინდიკატორია. ამიტომ ცხრილში გამოყენებულია შესაბამისობის შემდეგი კატეგორიები:

- **პირდაპირი შესაბამისობა** – ეროვნული ინდიკატორი ან მისი ძირითადი კომპონენტი არსებითად იმავე მაჩვენებელს ზომავს, რასაც GBF-ის ოფიციალური ინდიკატორი;
- **ნაწილობრივი შესაბამისობა** – ეროვნული ინდიკატორის მხოლოდ ერთი კომპონენტი ან გაანგარიშების ნაწილი შეესაბამება GBF-ის ოფიციალურ ინდიკატორს;
- **ეროვნული დამატებითი ინდიკატორი** – ინდიკატორი შეესაბამება GBF-ის მიზნის შინაარსს, თუმცა მოქმედ საერთაშორისო ჩარჩოში მისი ზუსტი ანალოგი არ არის განსაზღვრული.

ცხრილის სვეტში „შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორები“ წარმოდგენილია როგორც ეროვნული ინდიკატორის უშუალო კავშირი კონკრეტულ SDG ინდიკატორთან, ისე შესაბამისი GBF მიზნის სახელმძღვანელო შენიშვნებში განსაზღვრული თემატური კავშირები. თემატური კავშირი არ ნიშნავს, რომ ეროვნული ინდიკატორის გაანგარიშების მეთოდოლოგია სრულად ემთხვევა შესაბამისი SDG ინდიკატორის ოფიციალურ მეთოდოლოგიას.

თითოეული ეროვნული მიზნისთვის შემუშავებულია სულ მცირე ერთი გავლენის ინდიკატორის პასპორტი. იმ მიზნებისთვის, რომლებზეც ეროვნული სტრატეგია ერთზე მეტ გავლენის ინდიკატორს განსაზღვრავს, მომზადებულია თითოეული გავლენის ინდიკატორის დამოუკიდებელი პასპორტი.

მიზანი 10-ის შემთხვევაში ერთი გავლენის ინდიკატორი წარმოდგენილია ერთ პასპორტში ოთხი სექტორული კომპონენტით – სოფლის მეურნეობა, სატყეო სექტორი, აკვაკულტურა და თევზჭერა. თითოეული სექტორისთვის მდგრადი მართვის შეფასების მეთოდი განსხვავებულია. ამასთან, GBF-ის მონიტორინგის ჩარჩოში მიზანი 10-ის ძირითადი ინდიკატორები უშუალოდ სოფლის მეურნეობისა და ტყის მდგრად მართვას ეხება. შესაბამისად, აკვაკულტურისა და

თევზჭერის კომპონენტები ეროვნული დამატებითი კომპონენტებია და ანგარიშგებისას ოთხივე კომპონენტი ცალ-ცალკე უნდა იქნეს წარმოდგენილი.

ეროვნული მიზანი	გავლენის ინდიკატორი	პასპ. №	GBF-ის მოქმედ მონიტორინგის ჩარჩოსთან შესაბამისობა	შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორები
მიზანი 1	ხმელეთისა და საზღვაო აკვატორიის წილი, რომლის სივრცითი დაგეგმარება ითვალისწინებს ბიომრავალფეროვნების კომპონენტებს	1	პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 1.1 – ბიომრავალფეროვნების კომპონენტების შემცველი სივრცითი გეგმებით დაფარული ხმელეთისა და ზღვის ფართობის პროცენტული წილი (<i>Percentage of land and sea area covered by biodiversity-inclusive spatial plans</i>)	14.2; 15.1; 15.2; 15.5;
მიზანი 2	დაზიანებული ეკოსისტემების წილი, რომელზეც მიმდინარეობს აღდგენის ეფექტური ღონისძიებები	2	პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 2.2 – აღდგენის ღონისძიებების ქვეშ არსებული ფართობი (<i>Area under restoration</i>).	6.6; 14.2; 15.1; 15.3
მიზანი 3	დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ფართობი (ჰა)	3	პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 3.1 – დაცული ტერიტორიებისა და სხვა ეფექტიანი ტერიტორიული კონსერვაციის ღონისძიებების დაფარვა (<i>Coverage of protected areas and other effective area-based conservation measures</i>)	6.6; 11.4; 14.5; 15.4
მიზანი 3	დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ურთიერთდაკავშირებულობის ხარისხი	4	პირდაპირი კავშირი კომპონენტურ ინდიკატორებთან: დაცული ტერიტორიების დაკავშირებულობის ინდექსი (<i>Protected Connected Index – A.CT.6</i>) და დაცული ტერიტორიების ურთიერთდაკავშირებულობის ინდექსი (<i>Protected Area Connectedness Index – 3.CT.1</i>). ძირითადი ინდიკატორი არ არის	6.6; 11.4; 14.5; 15.4

ეროვნული მიზანი	გავლენის ინდიკატორი	პასპ. №	GBF-ის მოქმედ მონიტორინგის ჩარჩოსთან შესაბამისობა	შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორი
მიზანი 4ა	სახეობათა საკონსერვაციო სტატუსი	5	პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი A.3 – წითელი ნუსხის ინდექსი (<i>Red List Index</i>)	2.5; 15.5
მიზანი 4ა	სახეობათა რაოდენობა, რომელზეც დაწყებულია აღდგენის ღონისძიებები	6	ეროვნული დამატებითი ინდიკატორი. უახლოესი შესაბამისობა აქვს დამატებით ინდიკატორთან 4.CY.1 – სახეობების საფრთხეების შემცირებისა და აღდგენის მაჩვენებელი (<i>Species Threat Abatement and Restoration Metric</i>) და კომპონენტურ ინდიკატორთან 4.CT.2 – სახეობების მწვანე სტატუსის ინდექსი (<i>Green Status of Species Index</i>).	2.5; 15.5
მიზანი 4ბ	სახეობებისა და ჯიშების რაოდენობა, რომელზეც დაწყებულია აღდგენის ღონისძიებები	7	ნაწილობრივი შესაბამისობა: პასპორტში გამოყენებული გენეტიკურად ეფექტური პოპულაციის ზომის 500-ზე მეტი მნიშვნელობის მქონე პოპულაციების წილი პირდაპირ შეესაბამება ძირითად ინდიკატორს A.4 – სახეობის შიგნით იმ პოპულაციების წილი, რომელთა გენეტიკურად ეფექტური ზომა 500-ზე მეტია (<i>Proportion of populations within species with an effective population size greater than 500</i>). ინდიკატორის დასახელებაში მოცემული სახეობებისა და ჯიშების რაოდენობა ზუსტად A.4-ის ეკვივალენტი არ არის	2.5; 15.5
მიზანი 4გ	ადამიანსა და გარეულ ცხოველებს შორის კონფლიქტების ეფექტური მართვის მაჩვენებელი	8	პირდაპირი კავშირი კომპონენტურ ინდიკატორთან: 4.CT.3 – ადამიანისა და გარეული ბუნების კონფლიქტის	2.5; 15.5

ეროვნული მიზანი	გავლენის ინდიკატორი	პასპ. №	GBF-ის მოქმედ მონიტორინგის ჩარჩოსთან შესაბამისობა	შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორი
			ინდიკატორი (<i>Human-Wildlife Conflict Indicator</i>)	
მიზანი 5	ველური სახეობის წილი ბიოლოგიურად მდგრად დონეზე მყოფი სახეობების საერთო მარაგებში	9	ნაწილობრივი პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 5.1 – ბიოლოგიურად მდგრად დონეზე მყოფი თევზის მარაგების წილი (<i>Proportion of fish stocks within biologically sustainable levels</i>) უშუალოდ თევზის მარაგებს ეხება. სხვა ველური რესურსების შეფასება ეროვნული დამატებითი კომპონენტია	14.4; თემატურად – 14.7; 15.2; 15.7
მიზანი 5	ველური სახეობებით კანონიერი და უკანონო ვაჭრობის მაჩვენებლებს შორის თანაფარდობა	10	ეროვნული დამატებითი ინდიკატორი. მიზანი 5-ის ორპასუხიანი ინდიკატორი 5.b აფასებს ველური სახეობებით ვაჭრობის მარეგულირებელი სამართლებრივი და პოლიტიკის ჩარჩოს არსებობას. კანონიერი და გამოვლენილი უკანონო ვაჭრობის მოცულობების ზუსტი თანაფარდობა GBF-ის დამოუკიდებელი ძირითადი ინდიკატორი არ არის	15.7; 15.c; თემატურად – 12.2
მიზანი 6	უცხო ინვაზიური სახეობების შემოსვლის იდენტიფიცირებული წყაროების რაოდენობა	11	ნაწილობრივი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 6.1 – უცხო ინვაზიური სახეობების დამკვიდრების ტემპი (<i>Rate of invasive alien species establishment</i>) და ორპასუხიანი ინდიკატორი 6.b. იდენტიფიცირებული შემოსვლის გზების რაოდენობა დამოუკიდებელი ძირითადი ინდიკატორი არ არის	15.8
მიზანი 6	უცხო ინვაზიური სახეობების გავრცელების დონე	12	ეროვნული დამატებითი ინდიკატორი. თემატურად	15.8

ეროვნული მიზანი	გავლენის ინდიკატორი	პასპ. №	GBF-ის მოქმედ მონიტორინგის ჩარჩოსთან შესაბამისობა	შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორები
			შეესაბამება მიზანი 6-ის გავრცელებისა და ზემოქმედების კომპონენტს, თუმცა ეროვნული მეთოდოლოგიით განსაზღვრული გავრცელების დონე ცალკე ძირითადი GBF ინდიკატორი არ არის	
მიზანი 7	სანაპირო ეკოტოფიკაციის პოტენციალის ინდექსში საქართველოს ადგილის დინამიკა	13	ნაწილობრივი პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 7.1 – სანაპირო ეკოტოფიკაციის ინდექსი (<i>Index of Coastal Eutrophication</i>). პირდაპირი საზომია ინდექსის მნიშვნელობა; საქართველოს საერთაშორისო ადგილი მხოლოდ საკონტექსტო ინფორმაციას წარმოადგენს	14.1.1(a); თემატურა 3.9; 6.3; 11.6; 12.4; 12.6
მიზანი 7	გარემოში პესტიციდების არასწორი და გადაჭარბებული გამოყენების დონე / აგრეგირებული საერთო გამოყენებული ტოქსიკურობა (ATAT)	14	პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 7.2 – გარემოში პესტიციდების კონცენტრაცია და/ან აგრეგირებული საერთო გამოყენებული ტოქსიკურობა (<i>Pesticide Environment Concentration and/or Aggregated Total Applied Toxicity</i>)	3.9; 6.3; 12.4
მიზანი 7	გარემოში მოხვედრილი პლასტიკისა და სახიფათო ნარჩენებით დაბინძურების წილი	15	კომპონენტურ და დამატებით ინდიკატორებთან შესაბამისობა: 7.CT.3 – პლასტიკური ნარჩენების სიმჭიდროვე (<i>Plastic Debris Density</i>); 7.CY.3 – კონტროლირებულად მართული მუნიციპალური ნარჩენები; 7.CY.4 – ერთ სულ მოსახლეზე წარმოქმნილი სახიფათო ნარჩენები; 7.CY.5 – გარემოში არსებული ნარჩენები, მათ შორის მიკროპლასტიკი.	11.6; 12.4.2; 12.5; 14.1

ეროვნული მიზანი	გავლენის ინდიკატორი	პასპ. №	GBF-ის მოქმედ მონიტორინგის ჩარჩოსთან შესაბამისობა	შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორები
მიზანი 8	კლიმატური ცვლილებების ფონზე დაზიანებული და დეგრადირებული ჰაბიტატების ფართობი (ჰა)	16	ნაწილობრივი შესაბამისობა: მიზანი 8-ის ოფიციალური ორპასუხიანი ინდიკატორი 8.b აფასებს კლიმატის ცვლილებისა და ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის ინტეგრაციას. კლიმატური ფაქტორებით დაზიანებული ჰაბიტატების ფართობის ზუსტი GBF ინდიკატორი არ არის განსაზღვრული	13.1; 13.2; 14.3
მიზანი 8	დეგრადირებული ჰაბიტატების აღდგენილი ფართობების წილი (ჰა)	17	ეროვნული დამატებითი ინდიკატორი მიზანი 8-ისთვის. ფართობის აღდგენის მეთოდოლოგიური თვალსაზრისით ასევე კავშირი აქვს მიზანი 2-ის ძირითად ინდიკატორთან 2.1 – აღდგენის ღონისძიებების ქვეშ არსებული ფართობის კუთხით	13.1; 13.2
მიზანი 8	ნახშირბადის მარაგის მაჩვენებელი	18	ნაწილობრივი შესაბამისობა დამატებით ინდიკატორებთან: 8.CY.1 – ტყის მიწისზედა ბიომასაში ნახშირბადის მარაგი (<i>Above-ground Biomass Stock in Forest</i>) და 8.CY.2 – მიწათსარგებლობის, მიწათსარგებლობის ცვლილებისა და სატყეო მეურნეობის სექტორის სათბურის აირების ეროვნული ინვენტარიზაცია (<i>National Greenhouse Gas Inventories from LULUCF</i>). ყველა ეკოსისტემის ნახშირბადის საერთო მარაგი ცალკე ძირითადი GBF ინდიკატორი არ არის	13.2; თემატურად –
მიზანი 9	ველური სახეობების მდგრადი სარგებლობით მიღებული	19	პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 9.1 – ველური სახეობების მდგრადი	12.2; 14.7; 15.7

ეროვნული მიზანი	გავლენის ინდიკატორი	პასპ. №	GBF-ის მოქმედ მონიტორინგის ჩარჩოსთან შესაბამისობა	შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორები
	ფინანსური და არაფინანსური სარგებლის მასშტაბი		გამოყენებიდან მიღებული სარგებელი (<i>Benefits from the Sustainable Use of Wild Species</i>). ველურ რესურსებზე დამოკიდებული მოსახლეობის კომპონენტი შეიძლება დაკავშირებულ იქნეს ძირითად ინდიკატორ 9.2-თან	
მიზანი 10	სოფლის მეურნეობაში, აკვაკულტურაში, თევზჭერასა და სატყეო სექტორში მდგრადად მართული ტერიტორიების რაოდენობა/ფართობი	20	შერეული შესაბამისობა: სოფლის მეურნეობა – ძირითადი ინდიკატორი 10.1 – პროდუქტიული და მდგრადი სოფლის მეურნეობის ქვეშ არსებული სასოფლო-სამეურნეო ფართობის წილი; ტყე – ძირითადი ინდიკატორი 10.2 – პროგრესი ტყის მდგრადი მართვის მიმართულებით. აკვაკულტურისა და თევზჭერის კომპონენტები ეროვნული დამატებითი კომპონენტებია	2.3; 2.4; 12.1; 12.2; 14.15.2
მიზანი 11	ეკოსისტემური მომსახურებების სარგებლის დონე	21	პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი B.1 – ეკოსისტემების მიერ მიწოდებული მომსახურებები (<i>Services Provided by Ecosystems</i>)	1.5; 15.4
მიზანი 12	ურბანულ ტერიტორიებზე მწვანე და ლურჯო სივრცეების წილი	22	პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 12.1 – ქალაქების განაშენიანებული ფართობის საშუალო წილი, რომელიც წარმოადგენს ყველასთვის საზოგადოებრივი გამოყენების მწვანე ან ლურჯ სივრცეს (<i>Average Share of the Built-up Area of Cities That Is Green or Blue Space for Public Use for All</i>)	11.7.1; თემატურად -

ეროვნული მიზანი	გავლენის ინდიკატორი	პასპ. №	GBF-ის მოქმედ მონიტორინგის ჩარჩოსთან შესაბამისობა	შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორი
მიზანი 13	გენეტიკურ რესურსებზე და მათთან დაკავშირებულ ტრადიციულ ცოდნაზე ხელმისაწვდომობის დონე	23	ნაწილობრივი შესაბამისობა: ორპასუხიანი ინდიკატორი 13.b და კომპონენტური ინდიკატორი 13.CT.1 – ხელმისაწვდომობისა და სარგებლის განაწილების საინფორმაციო მექანიზმში განთავსებული საერთაშორისოდ აღიარებული შესაბამისობის სერტიფიკატები (<i>Internationally Recognized Certificates of Compliance in the ABS Clearing-House</i>). ცალკე „ხელმისაწვდომობის დონის“ ძირითადი ინდიკატორი არ არსებობს	15.6
მიზანი 13	მიღებული არაფულადი და ფულადი სარგებლის დონე	24	პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორები C.1 – გენეტიკური რესურსების გამოყენებიდან მიღებული ფულადი სარგებელი და C.2 – გენეტიკური რესურსების გამოყენებიდან მიღებული არაფულადი სარგებელი (<i>Monetary and Non-monetary Benefits Arising from the Use of Genetic Resources</i>)	15.6
მიზანი 14	ბიომრავალფეროვნების საკითხების ინტეგრირების წილი ყველა დონის პოლიტიკის და სტრატეგიის დოკუმენტებში	25	ეროვნული დამატებითი რაოდენობრივი ინდიკატორი, რომელიც ორპასუხიანი ინდიკატორის 14.b ეროვნულ ოპერაციონალიზაციას წარმოადგენს. დამოუკიდებელი ძირითადი ინდიკატორი არ არის	15.9.1
მიზანი 14	ბიომრავალფეროვნების საკითხების მეინსტრიმინგის დონე	26	პირდაპირი შესაბამისობა ორპასუხიან ინდიკატორთან: 14.b – იმ ქვეყნების რაოდენობა, რომლებიც ბიომრავალფეროვნებასა და მის მრავალმხრივ	15.9.1

ეროვნული მიზანი	გავლენის ინდიკატორი	პასპ. №	GBF-ის მოქმედ მონიტორინგის ჩარჩოსთან შესაბამისობა	შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორები
			ღირებულებებს ინტეგრირებენ პოლიტიკაში, რეგულაციებში, დაგეგმვასა და განვითარების პროცესებში	
მიზანი 15	კომპანიების რაოდენობა, რომლებიც ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებული რისკებისა და უარყოფითი ზეგავლენის შესახებ ანგარიშგებას აწარმოებენ	27	პირდაპირი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 15.1 – კომპანიების რაოდენობა, რომლებიც ასაჯაროებენ ბიომრავალფეროვნებასთან დაკავშირებულ რისკებს, დამოკიდებულებებსა და ზემოქმედებებს (<i>Number of Companies Disclosing Their Biodiversity-related Risks, Dependencies and Impacts</i>)	9.4; 12.6.1
მიზანი 16	FAO-ს სურსათის დანაკარგების ინდექსში საქართველოს ადგილის დინამიკა	28	ეროვნული დამატებითი და ნაწილობრივი შესაბამისობა: GBF-ის კომპონენტური ინდიკატორია 16.CT.1 – სურსათის ნარჩენების ინდექსი (<i>Food Waste Index</i>). სურსათის დანაკარგების ინდექსი და ქვეყნის საერთაშორისო ადგილი GBF-ის ოფიციალური ინდიკატორები არ არის. SDG 12.3.1 ოფიციალურად მოიცავს როგორც სურსათის დანაკარგების, ისე სურსათის ნარჩენების ინდექსს.	12.3.1(a) – სურსათის დანაკარგების ინდექსი 12.3.1(b) – სურსათის ნარჩენების ინდექსი
მიზანი 17	„ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ კონვენციის მე-19 მუხლით გათვალისწინებული ბიოტექნოლოგიის მართვისა და მისი სარგებლის განაწილების დონე	29	პირდაპირი შესაბამისობა ორპასუხიან ინდიკატორთან: 17.b – ქვეყნები, რომლებიც ახორციელებენ ბიოუსაფრთხოების ზომებსა და კონვენციის მე-19 მუხლით გათვალისწინებულ ღონისძიებებს. მიზანი 17 მოიცავს როგორც ბიოუსაფრთხოების ზომებს, ისე ბიოტექნოლოგიურ კვლევაში მონაწილეობასა და	GBF-ის მიზანი 17-ის სახელმძღვანელოში კონკრეტული SDG შესაბამისობა პირდაპირ არ არის მითითებული 12.1 და 12.a შეიძლება დარჩეს მხოლოდ ეროვნული თემატუ კავშირის სახით

ეროვნული მიზანი	გავლენის ინდიკატორი	პასპ. №	GBF-ის მოქმედ მონიტორინგის ჩარჩოსთან შესაბამისობა	შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორები
			მიღებულ შედეგებსა და სარგებელზე სამართლიან წვდომას.	
მიზანი 18	ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სუბსიდიებისა და სტიმულების რაოდენობა, რომლებიც ექვემდებარება რეფორმირებას	30	ნაწილობრივი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 18.2 – ბიომრავალფეროვნებისთვის საზიანო სუბსიდიებისა და სხვა სტიმულების ღირებულება (<i>Value of Subsidies and Other Incentives Harmful to Biodiversity</i>) ზომავს ფინანსურ ღირებულებას და არა მხოლოდ ინსტრუმენტების რაოდენობას.	12.c; 12.c.1; 14.6; 14.6.1
მიზანი 18	ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებისა და მდგრადი გამოყენების ხელშეწყობის მიზნით არსებული დადებითი სტიმულების რაოდენობა, მასშტაბი, შეთავაზების ინტენსივობა	31	პირდაპირი და ნაწილობრივი შესაბამისობა: ძირითადი ინდიკატორი 18.1 – ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მდგრადი გამოყენების ხელშეწყობის მიზნით მოქმედი დადებითი სტიმულები (<i>Positive Incentives in Place to Promote Biodiversity Conservation and Sustainable Use</i>). მასშტაბს უკავშირდება შესაბამისი კომპონენტური ინდიკატორები. შეთავაზების ინტენსივობა ეროვნული ქვეინდიკატორია	12.c; 14.6
ურთიერთგადამკვეთი საკითხები	საზოგადოებრივი ცნობიერების დონე – საზოგადოებრივი გამოკითხვის შედეგების მიხედვით იმ მოსახლეობის წილი (%), რომელიც ბიომრავალფეროვნების დაცვას ქვეყნის უმნიშვნელოვანეს გარემოსდაცვით ან საზოგადოებრივ პრობლემებს შორის ასახელებს	32	ეროვნული დამატებითი ინდიკატორი. იგი მიზანი 21-ის პირდაპირი ძირითადი ინდიკატორი არ არის. მიზანი 21-ის ძირითადი ინდიკატორი 21.1 – GBF-ის მონიტორინგისთვის ბიომრავალფეროვნების შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობისა და გამოყენების ინდიკატორი (<i>Indicator on Biodiversity</i>)	4.7; 12.8 – ეროვნულ თემატური კავშირი. მიზანი 21-ის სახელმძღვანელოში მითითებულია 14.a; 17.7; 17.18

ეროვნული მიზანი	გავლენის ინდიკატორი	პასპ. №	GBF-ის მოქმედ მონიტორინგის ჩარჩოსთან შესაბამისობა	შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორები
			<i>Information for Monitoring the GBF</i>) მონაცემებზე, ინფორმაციასა და ცოდნაზე წვდომას ეხება. განათლების კომპონენტს თემატური კავშირი აქვს მიზანი 16-ის დამატებით ინდიკატორებთან, ხოლო საზოგადოების მონაწილეობას – მიზანი 22-ის საკითხებთან	
ურთიერთგადამკვეთი საკითხები	ბიომრავალფეროვნების მიმართულებით ინსტიტუციური რეაგირებადობისა და უწყებათაშორისი კოორდინაციის დონე	33	ნაწილობრივი შესაბამისობა: ორპასუხიანი ინდიკატორი 20.b – ქვეყნები, რომლებიც მნიშვნელოვან ღონისძიებებს ახორციელებენ შესაძლებლობების გაძლიერების, ტექნოლოგიების გადაცემის, ინოვაციისა და ტექნიკური და სამეცნიერო თანამშრომლობის გასაძლიერებლად. ეროვნული ინდიკატორი დამატებით აფასებს უწყებათაშორის კოორდინაციასა და რეაგირებადობას	17.6; 17.7; 17.9; 17.16; 17.18
ურთიერთგადამკვეთი საკითხები	ფინანსური რესურსების შესაბამისობის დონე სტრატეგიით განსაზღვრული მიზნებისა და ამოცანების განხორციელების მხარდასაჭერად	34	ეროვნული დამატებითი ინდიკატორი, რომელიც ეფუძნება მიზანი D-ის ძირითად ინდიკატორებს: D.1 – ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მდგრადი გამოყენების საერთაშორისო საჯარო დაფინანსება, მათ შორის განვითარების ოფიციალური დახმარება; D.2 – ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მდგრადი გამოყენების შიდა საჯარო დაფინანსება; D.3 – ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მდგრადი გამოყენების კერძო დაფინანსება. საჭირო და	17.3; თემატურად – 10.b; 15.b

ეროვნული მიზანი	გავლენის ინდიკატორი	პასპ. №	GBF-ის მოქმედ მონიტორინგის ჩარჩოსთან შესაბამისობა	შესაბამისი SDG მიზნები/ინდიკატორები
			მოზილიზებული რესურსების თანაფარდობა GBF-ის დამოუკიდებელი ძირითადი ინდიკატორი არ არის	

შენიშვნა:

„ძირითადი ინდიკატორი“ გამოიყენება ინგლისური ტერმინის *headline indicator* ქართულ შესატყვისად.

„კომპონენტური ინდიკატორი“ შეესაბამება ტერმინს *component indicator* და გამოიყენება GBF-ის მიზნის ცალკეული კომპონენტის ან ელემენტის შესაფასებლად.

„დამატებითი ინდიკატორი“ შეესაბამება ტერმინს *complementary indicator* და უზრუნველყოფს მიზნის პროგრესის დამატებით ან უფრო დეტალურ შეფასებას.

„ორპასუხიანი ინდიკატორი“ შეესაბამება ტერმინს *binary indicator*. ასეთი ინდიკატორი, როგორც წესი, აფასებს შესაბამისი სამართლებრივი, ინსტიტუციური, პოლიტიკური ან ადმინისტრაციული მექანიზმის არსებობასა და განხორციელებას სტრუქტურირებული პასუხების საფუძველზე.

„პირდაპირი შესაბამისობა“ არ ნიშნავს ავტომატურად სრულ მეთოდოლოგიურ იდენტურობას. ეროვნული მონაცემთა წყაროები, შეფასების პერიოდულობა, გეოგრაფიული მასშტაბი ან დამატებითი ქვეინდიკატორები შეიძლება განსხვავდებოდეს საერთაშორისო მეთოდოლოგიისგან.

3.2. შესაბამისობა ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემის (2012 წლის №262 ბრძანება) ინდიკატორებთან

ქვემოთ წარმოდგენილი ცხრილი ასახავს, თუ როგორ ჰარმონიზდება წინამდებარე დოკუმენტით შემუშავებული ინდიკატორების პასპორტები საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის 2012 წლის 18 დეკემბრის №262 ბრძანებით დამტკიცებული ბიოლოგიური მრავალფეროვნების მონიტორინგის ერთიანი სისტემის ინდიკატორებთან.

შესაბამისობა შეფასებულია ორ კატეგორიად:

- **სრული** – როდესაც მოქმედი ინდიკატორის საზომი შინაარსი სრულად აისახება ერთ ან რამდენიმე ახალ პასპორტში;
- **ნაწილობრივი** – როდესაც ახალი პასპორტი ფარავს იმავე თემატურ მიმართულებას, თუმცა მოქმედი ინდიკატორის ცალკეული მაჩვენებლები წარმოდგენილია უფრო ფართო ინდიკატორის, ქვეინდიკატორის ან ადმინისტრაციული მონაცემის სახით.

ინდიკატორების ნაწილი ახალ სისტემაში ინტეგრირებულია უფრო ფართო თემატურ პასპორტებში ან წარმოდგენილია ქვეინდიკატორებისა და ადმინისტრაციული სტატისტიკის

სახით, რაც უზრუნველყოფს არსებული მონიტორინგის გამოცდილების შენარჩუნებას, მონაცემთა დროითი მწკრივების უწყვეტობას და სისტემის საერთაშორისო მოთხოვნებთან ჰარმონიზაციას.

2012 წლის №262 ბრძანებით განსაზღვრული 25 ინდიკატორიდან 9-ს სრული, ხოლო 16-ს ნაწილობრივი შესაბამისობა აქვს. ისეთი ინდიკატორი, რომელსაც ახალ მონიტორინგის სისტემაში თემატური შესატყვისი საერთოდ არ გააჩნია, არ გამოვლენილა.

არსებული ინდიკატორი (№262 ბრძანება)	პასპ. №	შესაბამისობა	კომენტარი
P1. ლანდშაფტის ფრაგმენტაცია	4, 1	ნაწილობრივი	ფრაგმენტაცია ფასდება დაცული და სხვა საკონსერვაციო ტერიტორიების ქსელის ურთიერთდაკავშირებულობის ხარისხით და სივრცითი დაგეგმარების ინდიკატორით. ლანდშაფტის ნაკვეთების საშუალო ფართობის შესახებ ინფორმაცია ინტეგრირებულია შესაბამისი პასპორტების ფარგლებში.
P2. ტყეკაფების ფართობი	20, 9	ნაწილობრივი	პასპორტი №20 აფასებს სატყეო სექტორში მდგრადი მართვის მაჩვენებლებს, ხოლო პასპორტი №9 – ხე-ტყის მოპოვების შესაბამისობას დადგენილ ლიმიტებთან. ტყეკაფების ფართობის მონაცემები გამოიყენება შესაბამისი შეფასებების მხარდასაჭერად.
P3. ტყის გამოყენების ინტენსივობა	9, 20	ნაწილობრივი	ხე-ტყის მოპოვების შესაბამისობა დასაშვებ ლიმიტებთან ფასდება პასპორტი №9-ით, ხოლო სატყეო სექტორის მდგრადი მართვის სხვა ასპექტები – პასპორტი №20-ით. ჭრასა და წლიურ ნამატს შორის თანაფარდობა გათვალისწინებულია სატყეო სექტორის შეფასების ფარგლებში.
P4. თევზჭერის ინტენსივობა	9, 20	სრული	პასპორტი №9 აფასებს ველური სახეობების მდგრად გამოყენებას, ხოლო პასპორტი №20-ის თევზჭერის კომპონენტი – ფაქტობრივი მოპოვების შესაბამისობას დასაშვებ ლიმიტებთან.
P5. სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების გამოყენების ინტენსივობა	14, 20	ნაწილობრივი	პესტიციდების გამოყენების ინტენსივობა და მასთან დაკავშირებული ზეწოლა აისახება პასპორტი №14-ში, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო მიწების მდგრადი მართვა – პასპორტი №20-ში. სასუქების გამოყენების შესახებ ინფორმაცია

არსებული ინდიკატორი (№262 ბრძანება)	პასპ. №	შესაბამისობა	კომენტარი
			შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს დამხმარე სტატისტიკის სახით.
P6. გენმოდიფიცირებული ორგანიზმების გამოთავისუფლება	29	ნაწილობრივი	პასპორტი №29 აფასებს ბიოუსაფრთხოების სამართლებრივ და ინსტიტუციურ ჩარჩოს, მათ შორის გენმოდიფიცირებული ორგანიზმების მართვის სისტემის შესაბამისობას კარტახენას ოქმის მოთხოვნებთან. შესაბამისი ადმინისტრაციული მონაცემები გამოიყენება შეფასების პროცესში.
P7. სამოვრების გამოყენების ინტენსივობა	20	ნაწილობრივი	სამოვრების მდგრადი მართვა მოიცულია პასპორტი №20-ის სასოფლო-სამეურნეო კომპონენტში, ხოლო დამატებითი სექტორული მონაცემები გამოიყენება შეფასების მხარდასაჭერად.
P8. დაცული ტერიტორიები, როგორც ინფრასტრუქტურის განვითარების არეალი	3, 1	ნაწილობრივი	ინფრასტრუქტურული ზეწოლა აისახება დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტიანობის შეფასებასა და სივრცითი დაგეგმარების ინდიკატორში. შესაბამისი სივრცითი მონაცემები გამოყენებულია კომპლექსური შეფასების ფარგლებში.
P9. ინვაზიური სახეობების გავრცელების არეალი	12, 11	სრული	პასპორტი №12 პირდაპირ აფასებს ინვაზიური სახეობების გავრცელების მასშტაბს, ხოლო პასპორტი №11 – მათი შემოსვლის გზების იდენტიფიცირებასა და პრევენციას.
P10. CITES-ის რეგულირებების შესაბამისად კონფისკაციები	10	სრული	კონფისკირებული ნიმუშების აღრიცხვა შენარჩუნებულია როგორც უკანონო ვაჭრობის შეფასების კომპონენტი, კანონიერ ვაჭრობასთან თანაფარდობით.
P11. ტყის დაავადებები და ტყის ხანძრები	16, 17	ნაწილობრივი	ხანძრებისა და სხვა დეგრადაციის ფაქტორების გავლენა აისახება პასპორტი №16-ში, ხოლო აღდგენითი ღონისძიებების შედეგები – პასპორტი №17-ში. ტყის ჯანმრთელობის შესახებ მონაცემები გამოიყენება ეკოსისტემების მდგომარეობის შეფასების მხარდასაჭერად.
S1. ბუნებრივი და ბუნებრივთან მიახლოებული ტყეები	20, 18	ნაწილობრივი	სატყეო სექტორის მდგრადი მართვის მაჩვენებლები ფასდება პასპორტი №20-ით, ხოლო ნახშირბადის მარაგის მაჩვენებელი –

არსებული ინდიკატორი (№262 ბრძანება)	პასპ. №	შესაბამისობა	კომენტარი
			პასპორტი №18-ით. ტყეების ბუნებრიობასთან დაკავშირებული ინფორმაცია გამოყენებულია საერთო შეფასების ფარგლებში.
S2. აგრობიომრავალფეროვნების განვითარება	7	ნაწილობრივი	პასპორტი №7 აფასებს ადგილობრივი ჯიშებისა და გენეტიკური რესურსების შენარჩუნებისა და აღდგენის ღონისძიებებს. დამატებითი მონაცემები აგრობიომრავალფეროვნების შესახებ გამოიყენება შეფასების მხარდასაჭერად.
S3. შერჩეული სახეობების მიმდინარე სტატუსი	5, 6	სრული	სახეობათა საკონსერვაციო სტატუსი ფასდება პასპორტი №5-ით, ხოლო აღდგენის ღონისძიებების განხორციელება – პასპორტი №6-ით.
S4. ძირითად ფრინველთა ინდექსი	5	ნაწილობრივი	ფრინველები შედის იმ ტაქსონომიურ ჯგუფებში, რომლებზეც ფასდება წითელი ნუსხის ინდექსი. ფრინველების მონიტორინგის მონაცემები გამოყენებულია სახეობათა მდგომარეობის შეფასების ფარგლებში.
S5. განსაკუთრებული კონსერვაციული მნიშვნელობის მქონე ჰაბიტატების ფართობი	3, 2	ნაწილობრივი	ეკოსისტემების წარმომადგენლობითობა ფასდება პასპორტი №3-ით, ხოლო დაზიანებული ეკოსისტემების აღდგენა – პასპორტი №2-ით. ჰაბიტატების შესახებ სივრცითი მონაცემები ინტეგრირებულია შესაბამის შეფასებებში.
R1. დაცული ტერიტორიების ქსელის საერთო ფართობი	3	სრული	პასპორტი №3 აგრძელებს დაცული ტერიტორიების დაფარვის შეფასებას, მათ შორის სხვა ეფექტიანი ტერიტორიული კონსერვაციის ღონისძიებების (OECM) გათვალისწინებით.
R2. დაცული ტერიტორიები, რომლებიც იმართება მენეჯმენტის გეგმების საფუძველზე, კვალიფიცირებული პერსონალის მიერ	3, 33	ნაწილობრივი	დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტიანობა ფასდება პასპორტი №3-ით, ხოლო ინსტიტუციური შესაძლებლობები და კვალიფიკაცია – პასპორტი №33-ით. ორივე პასპორტი ერთად უზრუნველყოფს საკითხის კომპლექსურ შეფასებას.
R3. ბუნების დაცვის ზონები	3	ნაწილობრივი	ბუნების დაცვის ზონების მნიშვნელობა აისახება დაცული ტერიტორიების დაფარვისა და წარმომადგენლობითობის

არსებული ინდიკატორი (№262 ბრძანება)	პასპ. №	შესაბამისობა	კომენტარი
			შეფასებაში. შესაბამისი მონაცემები ინტეგრირებულია პასპორტი №3-ის ფარგლებში.
R4. სერტიფიცირებული ტყეები	20	სრული	სერტიფიცირებული ტყეების ფართობი შენარჩუნებულია პასპორტი №20-ის ქვეინდიკატორად.
R5. ტყის ფონდის რეაბილიტაცია	2, 17	სრული	ტყისა და სხვა ეკოსისტემების აღდგენის ღონისძიებები აისახება პასპორტებში №2 და №17.
R6. სოფლის მეურნეობის მართვა ბიომეურნეობის პრინციპების შესაბამისად	20	ნაწილობრივი	ბიომეურნეობა გათვალისწინებულია მდგრადი სასოფლო-სამეურნეო მართვის შეფასების ფარგლებში, ხოლო დამატებითი სექტორული ინფორმაცია გამოიყენება შეფასების მხარდასაჭერად.
R7. ფინანსური რესურსები ბუნების კონსერვაციისათვის	34	სრული	პასპორტი №34 აფასებს სტრატეგიის განხორციელებისთვის საჭირო და რეალურად მობილიზებული ფინანსური რესურსების შესაბამისობას, ყველა დაფინანსების წყაროს გათვალისწინებით.
R8. სამონადირეო მეურნეობების მართვა	9	ნაწილობრივი	სამონადირეო სახეობების მდგრადი გამოყენება აისახება პასპორტი №9-ში, ხოლო სექტორული მონაცემები გამოიყენება მდგრადი მართვის შეფასების ფარგლებში.
R9. ბიომრავალფეროვნების შესახებ საზოგადოების ცნობიერება	32	სრული	პასპორტი №32 აგრძელებს საზოგადოების ცნობიერების შეფასებას საზოგადოებრივი გამოკითხვის საფუძველზე და უზრუნველყოფს შედეგების დემოგრაფიული მახასიათებლების მიხედვით ანალიზის შესაძლებლობას.

4. ანგარიშგების მეთოდოლოგია იმ ინდიკატორებისთვის, რომელთა სრული ასახვა ამ ეტაპზე ვერ ხორციელდება მონიტორინგის ეროვნულ სისტემაში

4.1. ინდიკატორების ჯგუფები და ანგარიშგების მექანიზმი

ტექნიკური დავალების ამოცანა 4 ითვალისწინებს იმ ინდიკატორებისთვის ანგარიშგების მეთოდოლოგიის შემუშავებას, რომელთა სრული ასახვა ამ ეტაპზე ვერ ხორციელდება მონიტორინგის ეროვნული სისტემის არსებული ინსტიტუციური, მეთოდოლოგიური ან მონაცემთა ბაზების შესაძლებლობებით.

ამ მოთხოვნის შესასრულებლად ინდიკატორები დაჯგუფდა მონაცემთა ხელმისაწვდომობისა და ეროვნულ მონიტორინგის სისტემაში მათი ინტეგრირების ხარისხის მიხედვით.

ჯგუფი	პასპორტების №	ანგარიშგების მექანიზმი	პერიოდულობა
ჯგუფი ა – ინდიკატორები, რომლებიც სრულად უზრუნველყოფილია ეროვნული მონიტორინგის სისტემით	3, 6, 10, 15, 25, 26, 31, 33, 34	მონაცემები წარმოიქმნება სამინისტროს სისტემაში არსებული რეგულარული ადმინისტრაციული აღრიცხვისა და მონიტორინგის ფარგლებში და აგრეგირდება ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტში ერთიანი ფორმატით.	პასპორტის შესაბამისად
ჯგუფი ბ – ინდიკატორები, რომელთა სრულყოფილი წარმოება საჭიროებს დამატებითი მონაცემების შეგროვებას ან მონიტორინგის კომპონენტების ეტაპობრივ განვითარებას	1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 27, 29, 30, 32	პირველ საანგარიშო ციკლში განისაზღვრება საბაზისო მაჩვენებელი მიზნობრივი კვლევის, ერთჯერადი შეფასების ან დამატებითი მონაცემთა შეგროვების საფუძველზე, ხოლო შემდგომ პერიოდში ინდიკატორი გადავა რეგულარული მონიტორინგის რეჟიმში. ანგარიშგებაში მიეთითება მონაცემთა სისრულის დონე.	პასპორტის შესაბამისად
ჯგუფი გ – ინდიკატორები, რომელთა შეფასება ამ ეტაპზე ძირითადად საერთაშორისო მონაცემთა წყაროებსა და სპეციალიზებულ მეთოდოლოგიებს ეყრდნობა	21, 28	ანგარიშგება ეფუძნება საერთაშორისო მონაცემთა ბაზებს, საერთაშორისო მეთოდოლოგიებსა და სპეციალიზებულ კვლევებს (SEEA EA, FAO, UNEP და სხვა). ეროვნულ დონეზე ხორციელდება მონაცემების ვერიფიკაცია, ინტერპრეტაცია და ეროვნულ	საერთაშორისო მონაცემთა განახლების ციკლის შესაბამისად, არაუმეტეს 5 წლის ინტერვალით

ჯგუფი	პასპორტების №	ანგარიშგების მექანიზმი	პერიოდულობა
		კონტექსტთან შესაბამისობის შეფასება.	

ჯგუფი გ-ის ინდიკატორებისთვის ანგარიშგება ხორციელდება შემდეგი პრინციპებით:

პირველი. მეთოდოლოგიისა და მონაცემთა წყაროს დოკუმენტირება

თითოეული ანგარიშისთვის სავალდებულოა გამოყენებული საერთაშორისო მეთოდოლოგიის, მისი ვერსიის, მონაცემთა წყაროსა და მონაცემების ამოღების თარიღის მითითება, რაც უზრუნველყოფს ანგარიშგების გამჭვირვალობას, განმეორებადობასა და შედეგების გადამოწმებადობას.

მეორე. ეროვნული ვერიფიკაცია

საერთაშორისო წყაროებიდან ან მოდელირების მეთოდებით მიღებული მონაცემები მოწმდება შესაბამის ეროვნულ უწყებებთან. განსხვავების არსებობის შემთხვევაში ანგარიშში აისახება როგორც საერთაშორისო, ისე ეროვნული შეფასება და განმარტებული იქნება განსხვავების მიზეზი.

მესამე. მონაცემთა ხარვეზების დეკლარირება

თუ საანგარიშო პერიოდში მონაცემი არ არის ხელმისაწვდომი, ინდიკატორის მნიშვნელობა არ განისაზღვრება პირობითი ან ექსპერტული შეფასებით. ანგარიშში მიეთითება სტატუსი „მონაცემები არ არის ხელმისაწვდომი“, შესაბამისი მიზეზი და მონაცემთა ხარვეზის აღმოსაფხვრელად დაგეგმილი ღონისძიებები.

მეოთხე. ეროვნულ სისტემაში ეტაპობრივი ინტეგრირება

ჯგუფ გ-ის თითოეული ინდიკატორისთვის ეტაპობრივად განისაზღვრება ინსტიტუციური, ტექნიკური და მეთოდოლოგიური წინაპირობები, რომელთა შექმნის შემდეგ შესაძლებელი გახდება მისი ეროვნულ მონიტორინგის სისტემაში ინტეგრირება და, საჭიროების შემთხვევაში, ბ ან ა ჯგუფში გადატანა.

მეხუთე. პასუხისმგებელი უწყება

ჯგუფ გ-ის ინდიკატორებზე ანგარიშგების კოორდინაციას ახორციელებს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი საქართველოს სტატისტიკის ეროვნულ სამსახურთან და სხვა შესაბამის უწყებებთან თანამშრომლობით.

4.2. ჯგუფების ასახვა ეროვნული ანგარიშის ფორმატში (CBD-ის გადაწყვეტილება 15/6, დანართი II)

CBD-ის მხარეთა კონფერენციის 15/6 გადაწყვეტილების დანართი II-ის შესაბამისად, მე-7 და მე-8 ეროვნული ანგარიშების IV ნაწილი თითოეული ძირითადი (Headline) ინდიკატორისთვის ითხოვს იმის მითითებას, ეფუძნება თუ არა შეფასება:

- ეროვნულ მონაცემთა ბაზას;
- ხელმისაწვდომ გლობალურ მონაცემებს; ან
- ინდიკატორზე ანგარიშგება ვერ ხერხდება.

წინამდებარე დოკუმენტით განსაზღვრული ინდიკატორების ჯგუფები სრულად თავსებადია აღნიშნულ ფორმატთან და უზრუნველყოფს ეროვნული და საერთაშორისო ანგარიშგების ურთიერთთავსებადობას.

დოკუმენტით განსაზღვრული ჯგუფი	ეროვნული ანგარიშის IV ნაწილში შესაბამისი ფორმატი	კომენტარი
ჯგუფი ა	ეროვნული მონაცემთა ბაზის გამოყენება	მონაცემები მიიღება ეროვნული მონიტორინგისა და ადმინისტრაციული აღრიცხვის სისტემიდან.
ჯგუფი ბ	ეროვნული მონაცემთა ბაზის გამოყენება (მონაცემთა სისრულის მითითებით)	საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელია დამატებით გამოყენებულ იქნეს საერთაშორისო მონაცემებიც შესაბამისი განმარტებით.
ჯგუფი გ	ხელმისაწვდომი გლობალური მონაცემების გამოყენება	გამოიყენება საერთაშორისო მეთოდოლოგიები და მონაცემთა ბაზები, ხოლო ეროვნულ დონეზე ხდება მათი ვერიფიკაცია, ინტერპრეტაცია და ეროვნულ კონტექსტთან ადაპტირება.
მონაცემები არ არის ხელმისაწვდომი	ინდიკატორზე ანგარიშგება ვერ ხერხდება	ანგარიშში მიეთითება მონაცემთა არქონის მიზეზი, დაგეგმილი ღონისძიებები და მონაცემების ხელმისაწვდომობის სავარაუდო ვადა. ექსპერტული ან პირობითი შეფასებები არ გამოიყენება.

5. საბაზისო და სამიზნე მაჩვენებლების შევსების წესი

საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 20 დეკემბრის №629 დადგენილების შესაბამისად, თითოეული ინდიკატორის პასპორტი მოიცავს საბაზისო, შუალედურ და საბოლოო სამიზნე მაჩვენებლებს.

წინამდებარე დოკუმენტში აღნიშნული ველები განზრახ არ არის შევსებული, ვინაიდან მათი განსაზღვრა ხორციელდება ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის დამტკიცების პროცესში, შესაბამისი საბაზისო მონაცემების, დაგეგმილი ღონისძიებების, ხელმისაწვდომი რესურსებისა და ბიუჯეტირების ინსტრუმენტის საფუძველზე.

საბაზისო მაჩვენებლები განისაზღვრება ინდიკატორისთვის ხელმისაწვდომი უახლესი სანდო მონაცემების საფუძველზე, ხოლო შუალედური და საბოლოო სამიზნე მაჩვენებლები დგინდება ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის ღონისძიებების, მათი განხორციელების ვადებისა და დაფინანსების შესაძლებლობების გათვალისწინებით.

იმ ინდიკატორებისთვის, რომლებიც ამ დოკუმენტის 4.1 ქვეთავის მიხედვით მიეკუთვნება ბ და გ ჯგუფებს, საბაზისო მაჩვენებლების განსაზღვრა განხორციელდება პირველი საანგარიშო ციკლის ფარგლებში შესაბამისი კვლევების, შეფასებების, ადმინისტრაციული მონაცემების ან საერთაშორისო მეთოდოლოგიების გამოყენებით.

საბაზისო და სამიზნე მაჩვენებლების განსაზღვრისას გამოყენებული მეთოდოლოგია, მონაცემთა წყაროები და მიღებული დაშვებები სავალდებულოდ უნდა აისახოს შესაბამის ინდიკატორის პასპორტში და მონიტორინგის ანგარიშებში.

6. მონიტორინგის ეროვნული სისტემის დანერგვის გეგმა

ტექნიკური დავალების შესაბამისად, ამოცანა 4-ის ფარგლებში შემუშავებულია ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ეროვნული სისტემის დანერგვის გეგმა, რომელიც განსაზღვრავს ინდიკატორების პრაქტიკაში დანერგვის, მონაცემთა შეგროვების, უწყებათაშორისი კოორდინაციისა და რეგულარული ანგარიშების ძირითად ეტაპებს.

მონიტორინგის სისტემის დანერგვა ეტაპობრივად განხორციელდება შემდეგი გეგმის შესაბამისად.

6.1. დანერგვის ეტაპები

ეტაპი	შინაარსი	პასუხისმგებელი უწყება	ვადა
ეტაპი 1. მომზადება	ინდიკატორების პასპორტების დამტკიცება ეროვნული სტრატეგიის დანართის სახით; საბაზისო და სამიზნე მაჩვენებლების განსაზღვრა; პასუხისმგებელი უწყებებისა და მონაცემთა წყაროების ოფიციალური განსაზღვრა.	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	სტრატეგიის დამტკიცების ეტაპი
ეტაპი 2. ინსტიტუციური მოწყობა	უწყებათაშორისი კოორდინაციის მექანიზმის ამოქმედება; მონაცემთა შეგროვებისა და ანგარიშების ერთიანი ფორმების დამტკიცება; პასუხისმგებელი სტრუქტურული ერთეულებისა და საკონტაქტო პირების განსაზღვრა.	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო; ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი; შესაბამისი უწყებები	სტრატეგიის დამტკიცებიდან პირველი წელი
ეტაპი 3. საბაზისო შეფასება	ა ჯგუფის ინდიკატორების პირველი გაანგარიშება არსებული მონაცემების საფუძველზე; ბ და გ ჯგუფის ინდიკატორებისთვის საბაზისო კვლევებისა და შეფასებების განხორციელება.	ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი; საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური; შესაბამისი უწყებები	პირველი საანგარიშო ციკლი
ეტაპი 4. შესაძლებლობების გაძლიერება	მონაცემთა ბაზების განვითარება; ეროვნული რეესტრებისა და საინფორმაციო სისტემების სრულყოფა; ლაბორატორიული და ტექნიკური	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო; შესაბამისი უწყებები; საერთაშორისო	ეტაპი 2-ის პარალელურად და შემდგომ პერიოდშიც

ეტაპი	შინაარსი	პასუხისმგებელი უწყება	ვადა
	შესაძლებლობების გაძლიერება; კადრების პროფესიული განვითარება და მეთოდოლოგიური მხარდაჭერა.	პარტნიორები და დონორი ორგანიზაციები	
ეტაპი 5. რეგულარული მონიტორინგი და ანგარიშგება	ინდიკატორების გაანგარიშება პასპორტებით განსაზღვრული პერიოდულობით; ეროვნული და საერთაშორისო ანგარიშგების მომზადება; მონაცემთა ხარისხის კონტროლი და პერიოდული განახლება.	ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი; შესაბამისი უწყებები	უწყვეტი პროცესი
ეტაპი 6. სისტემის შეფასება და განახლება	მონიტორინგის სისტემის ეფექტიანობის შეფასება; საჭიროების შემთხვევაში ინდიკატორების, მეთოდოლოგიებისა და მონაცემთა წყაროების გადახედვა; ინდიკატორების ა, ბ და გ ჯგუფებს შორის გადანაწილება ინსტიტუციური შესაძლებლობების განვითარების შესაბამისად.	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	სტრატეგიის შუალედური და საბოლოო შეფასების ეტაპები

6.2. ინსტიტუციური პასუხისმგებლობები

მონიტორინგის ეროვნული სისტემის კოორდინაციას ახორციელებს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი. დეპარტამენტი პასუხისმგებელია ინდიკატორების გაანგარიშების კოორდინაციაზე, მონაცემთა აგრეგაციაზე, ეროვნული მონიტორინგის ანგარიშების მომზადებასა და ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის ფარგლებში საერთაშორისო ანგარიშგების უზრუნველყოფაზე.

ინდიკატორების პირველადი მონაცემების წარმოებასა და მიწოდებას უზრუნველყოფენ შესაბამისი პასუხისმგებელი უწყებები, მათ შორის სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, რომლებიც ინდიკატორების პასპორტებში მითითებული არიან მონაცემების შეგროვებაზე პასუხისმგებელ ან დადასტურების წყაროდ.

სამინისტროს სისტემის გარეთ არსებული უწყებების – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს, სსიპ შემოსავლების სამსახურის, სსიპ სივრცითი და ქალაქთმშენებლობითი განვითარების სააგენტოს, სსიპ საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოსა

და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების – მონაწილეობა მონაცემთა მიწოდებასა და ვერიფიკაციაში უზრუნველყოფილი უნდა იყოს მოქმედი კანონმდებლობის, უწყებათაშორისი თანამშრომლობის მექანიზმების ან შესაბამისი შეთანხმებების საფუძველზე.

6.3. მონიტორინგის სისტემის დანერგვის წინაპირობები

ინდიკატორების პასპორტებში მითითებული შეზღუდვების ანალიზის საფუძველზე გამოიკვეთა მონიტორინგის ეროვნული სისტემის სრულფასოვანი ამოქმედებისთვის აუცილებელი ძირითადი ინსტიტუციური, ტექნიკური და მეთოდოლოგიური წინაპირობები:

- ინდიკატორების მონაცემთა მართვის ერთიანი ელექტრონული სისტემის შექმნა, რომელიც უზრუნველყოფს პასუხისმგებელი უწყებების მიერ მონაცემების ერთიან ფორმატში შეყვანას, განახლებასა და გაცვლას;
- გეოსივრცითი მონაცემების ჰარმონიზაცია და მათი ერთიან გეორეფერენცირებულ ფორმატში ხელმისაწვდომობა, რაც აუცილებელია სივრცითი დაგეგმარების, დაცული ტერიტორიების, ეკოსისტემების აღდგენის, ურბანული მწვანე სივრცეებისა და სხვა სივრცით ინდიკატორებზე ანგარიშებისთვის;
- ეროვნული რეესტრების, კლასიფიკაციებისა და საცნობარო სიების ეტაპობრივი შემუშავება ან სრულყოფა, მათ შორის: უცხო ინვაზიური სახეობების ეროვნული სიის, სხვა ეფექტიანი ტერიტორიული კონსერვაციის ღონისძიებების (OECM) აღიარების მექანიზმის, ეკოლოგიური დერეფნების, გენეტიკურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობისა და სარგებლის განაწილების (ABS) რეესტრისა და სხვა შესაბამისი მონაცემთა ბაზების;
- საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემთა შეგროვების სისტემაში, შესაძლებლობის ფარგლებში, დამატებითი მოდულების ინტეგრირება, მათ შორის მდგრადი სოფლის მეურნეობის, სურსათის დანაკარგებისა და ნარჩენების, ეკოსისტემურ მომსახურებებზე დამოკიდებულებისა და საზოგადოებრივი ცნობიერების მიმართულებით;
- გარემოსდაცვით-ეკონომიკური აღრიცხვის სისტემის (SEEA Ecosystem Accounting) ეკოსისტემური კომპონენტის ეტაპობრივი დანერგვა;
- ლაბორატორიული, ტექნიკური და ანალიტიკური შესაძლებლობების გაძლიერება, განსაკუთრებით გენეტიკური მრავალფეროვნების, ბიოუსაფრთხოების, პესტიციდების, დამაბინძურებლებისა და მიკროპლასტიკის მონიტორინგის მიმართულებით;
- პასუხისმგებელი უწყებების თანამშრომელთა შესაძლებლობების გაძლიერება მონაცემთა შეგროვების, ხარისხის კონტროლის, გეოსივრცითი ანალიზის, სტატისტიკური დამუშავებისა და საერთაშორისო ანგარიშების მიმართულებით.

6.4. მონიტორინგისა და ანგარიშების ციკლი

ინდიკატორების გაანგარიშება ხორციელდება თითოეული პასპორტით განსაზღვრული პერიოდულობის შესაბამისად. ეროვნული მონიტორინგის ანგარიშს ამზადებს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის დეპარტამენტი იმ ინდიკატორების საფუძველზე, რომელთა საანგარიშო პერიოდი დასრულებულია.

ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის ფარგლებში საერთაშორისო ანგარიშგება ხორციელდება მხარეთა კონფერენციის გადაწყვეტილებებით განსაზღვრული ეროვნული ანგარიშგების ციკლის შესაბამისად. ეროვნული მონიტორინგის კალენდარი მიზანშეწონილია შეთანხმებული იყოს საერთაშორისო ანგარიშგების ვადებთან ისე, რომ მონაცემთა შეგროვება, გადამოწმება, უწყებათაშორისი შეთანხმება და ანგარიშის დამტკიცება დასრულდეს ეროვნული ანგარიშის წარდგენამდე.

CBD-ის მხარეთა კონფერენციის 15/6 გადაწყვეტილების შესაბამისად, მე-7 ეროვნული ანგარიში წარდგენილი უნდა იქნეს 2026 წლის 28 თებერვლამდე, ხოლო მე-8 ეროვნული ანგარიში – 2029 წლის 30 ივნისამდე. მონიტორინგის ეროვნული კალენდრის დაგეგმვისას მიზანშეწონილია გათვალისწინებული იქნეს აღნიშნული ვადები, რათა შესაბამისი ინდიკატორები ხელმისაწვდომი იყოს ანგარიშის მომზადების ეტაპისთვის.

ეროვნული ანგარიშის მომზადება ხორციელდება კონვენციის ინფორმაციის გაცვლის მექანიზმის (Clearing-House Mechanism – CHM) ელექტრონული პლატფორმის გამოყენებით. საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელია ოფლაინ ფორმატის გამოყენებაც, კონვენციის სამდივნოს მიერ განსაზღვრული პროცედურების შესაბამისად.

CBD-ის 15/6 გადაწყვეტილების შესაბამისად, სასურველია ეროვნული ანგარიშგების კოორდინაცია მდგრადი განვითარების მიზნების, კლიმატის ცვლილების, გაუდაზნოებასთან ბრძოლისა და სხვა მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი შეთანხმებების ანგარიშგებასთან. საჭიროების შემთხვევაში შესაძლებელია შესაბამისი მოდულური ინსტრუმენტებისა და მონაცემთა ინტეგრაციის მექანიზმების გამოყენებაც (მაგალითად, DaRT – Data Reporting Tool).

ფინანსური რესურსების მობილიზებასთან დაკავშირებულ ინფორმაციაზე (მათ შორის პასპორტი №34) ანგარიშგებისას მიზანშეწონილია რაოდენობრივ მაჩვენებლებთან ერთად წარმოდგენილი იყოს ხარისხობრივი ინფორმაცია განხორციელების საშუალებების, ფინანსური მექანიზმებისა და ინსტიტუციური პროგრესის შესახებ, CBD-ის შესაბამისი გადაწყვეტილებების მოთხოვნების შესაბამისად.

ეროვნული ანგარიშის მომზადების პროცესში მიზანშეწონილია ჩართული იყვნენ ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის, კარტახენას ოქმის, ნაგოიას ოქმისა და სხვა შესაბამისი საერთაშორისო შეთანხმებების ეროვნული საკონტაქტო პირები, აგრეთვე შესაბამისი სექტორული უწყებები.

ანგარიშგების პროცესში უზრუნველყოფილი უნდა იყოს დაინტერესებული მხარეების – ქალების, ახალგაზრდების, ადგილობრივი თემების, მკვიდრი და ადგილობრივი ცოდნის მატარებელი ჯგუფების (სადაც ეს ეროვნულ კონტექსტში რელევანტურია), სამოქალაქო საზოგადოების, აკადემიური წრეების, კერძო სექტორისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის – მონაწილეობის შესაძლებლობა, კონვენციის გადაწყვეტილებებისა და ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად.

ეროვნულ ანგარიშს, საჭიროების შემთხვევაში, შეიძლება დაერთოს ინფორმაცია რესურსების მობილიზაციის (გადაწყვეტილება 15/7), შესაძლებლობების გაძლიერების (გადაწყვეტილება 15/8) და გენდერული სამოქმედო გეგმის (გადაწყვეტილება 15/11) განხორციელების შესახებ.